

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YAŞLILIKTA YOKSULLUK VE YALNIZLIK İLİŞKİSİ
(SAKARYA SERDİVAN ÖRNEĞİ)**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Melike PEHLİVAN**

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. İsmail AKYÜZ

Mart – 2018

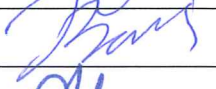
T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YAŞLILIKTA YOKSULLUK VE YALNIZLIK İLİŞKİSİ
SAKARYA İLİ SERDİVAN İLÇESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Melike PEHLİVAN

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet

Bu tez .../.../2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Doc.Dr. Yusuf GENÇ	Başarılı	
Doc. Dr. İsmail Barış	Başarılı	
Dr. Öğr. Üyesi İsmail AKYÜZ	Başarılı	

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	Melike PEHLİVAN
Öğrenci Numarası	:	Y136059009
Enstitü Anabilim Dalı	:	Sosyal Hizmet
Enstitü Bilim Dalı	:	Sosyal Hizmet
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	YAŞLILIKLA YOKSULLUK VE YALNIZLIK İLİŞKİSİ (SAKARYA SERDİVAN ÖRNEĞİ)
Benzerlik Oranı	:	% 13

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

☐ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

17/04/2018
Öğrenci İmza

☐ Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciyi ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

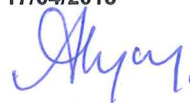
...../...../20.....
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Yrd. Doç. Dr. İsmail AKYÜZ

Tarih: 17/04/2018

İmza:

☐ KABUL EDİLMİŞTİR

☐ REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Mesleki gelişimimde büyük katkısı olan ve çalışmamın planlanması, yürütülmesini yönlendiren, her aşamasında katkıda bulunan, çalışmamı titizlikle takip eden danışmanım Yrd. Doç. Dr. İsmail AKYÜZ'E, çalışma esnasında her türlü katkılarını esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Yusuf GENÇ'e, Sayın Prof. Dr. Mehmet Zafer Danış'a değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Bugünlere gelmemde emeği geçen ve bana destek veren tüm değerli hocalarıma, akademik yolculuğumda yanımda olan Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü değerli öğretim üyelerine, araştırmamda bilgi ve görüşleriyle bana destek veren, manevi desteği ile her zaman yanımda olan, Arş. Gör. Hüseyin Zahid KARA ve Arş. Gör. Umut SOLMAZ'a, içten teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bugünlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim her zaman bana büyük destek veren AİLEME, eşim Doç. Dr. Hüseyin PEHLİVAN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Melike PEHLİVAN

01.12.2017

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
SUMMARY	xi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
1.1. Yaşlılık ve Yaşlanma	5
1.2. Yaşlanma Çeşitleri	10
1.3. Dünya’da ve Türkiye’de Yaşlanma	16
1.4. Yaşlılık Döneminde Karşılaşılan Sorunlar.....	20
1.4.1. Yoksulluk.....	20
1.4.2. Yoksulluk Sorunu	23
1.4.3. Bakım Sorunu	26
1.4.4. Sağlık Sorunları.....	29
1.4.5. Beslenme Sorunu	30
1.5. Yaşlılık ve Yalnızlık	31
1.5.1. Yaşlılıkta Sosyal Yardım/ Sosyal Hizmet.....	34
1.5.2. Yaşlılık ve Yalnızlık	38
1.5.3. Yaşamın Temel Gerçeklerinden Biri de Yaşlanma.....	39
1.5.4. Yaşlılıkta Yoksulluk ve Yalnızlık İlişkisi ile İlgili Yapılan Çalışmalar	41
BÖLÜM 2. METODOLOJİ	43
2.1. Hipotezler.....	43
2.2. Sınırlılıklar	43
2.3. Evren ve Örneklem	44
2.4. Süre ve Olanaklar	45

2.5. Verilerin Toplanması	45
2.6. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi	45
2.7. Etik Yönü	45
2.8. Güvenirlilik ve Geçerliliği	46
2.9. Ölçek Toplam Puanı Dağılım Frekans Tablosu	46
2.10. Sayıtlar	47

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR48

3.1. Demografik Özellikler	48
3.1.1. Yaş Durumu	48
3.1.2. Cinsiyet Durumu	49
3.1.3. Medeni Durumu	49
3.1.4. Eğitim Durumu	50
3.1.5. Doğum Yeri Durumu	51
3.1.6. Meslek Durumu.....	51
3.1.7. Gelir Durumları.....	52
3.1.8. Çalışma Durumu	54
3.2. Yaşlıların Psiko-Sosyal Yaşam Aktiviteleri	54
3.2.1. Katılımcıların Problemleri	54
3.2.2. Yaşam Alanları	55
3.2.3. Sosyal Faaliyetleri.....	56
3.2.4. Katılımcıların Meşguliyetleri.....	56
3.2.5. Günlük Yaşam Aktiviteleri	57
3.2.6. İçinde Yaşanılan Topluma Aidiyet Durumu	57
3.2.7. Toplumdaki Yaşlı Algısının Değerlendirilmesi.....	58
3.2.8. Katılımcıların Stres, Duygu Durumları.....	59
3.2.9. Yaşam Hakkındaki Düşünceler.....	59
3.3. Demografik Değişkenler Arası İlişkiler	60
3.3.1. Cinsiyet ile Medeni Durum Arasındaki İlişki	60
3.3.2. Cinsiyet ile Doğum Yeri Arasındaki İlişki	61
3.3.3. Öğrenim Durumu ile Meslek Arasındaki Değerlendirme.....	61
3.3.4. Meslek ile Gelir Durumu Arasındaki İlişki.....	62

3.3.5. Medeni Durum ile Evi Paylaşma Durumu Arasındaki İlişki	62
3.4. Psiko-sosyal ve Ekonomik Değişkenler Arası İlişkiler.....	63
3.4.1. Çocuklarla Görüşme Durumu ile Evin Paylaşım Durumu Arasındaki İlişki	63
3.4.2. Çocuklarla Görüşme Durumu ile Çocuklarla Olan İlişkiyi Değerlendirme Arasındaki İlişki	64
3.4.3. Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Serbest Zamanı Değerlendirme Arasındaki İlişki	65
3.4.4. Kendini Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma Durumu Arasındaki İlişki	66
3.4.5. Kendini Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Sportif Etkinliklere Katılma Durumu Arasındaki İlişki	67
3.4.6. Sosyal Güvenlik Durumu ile Gelir Durumu Arasındaki İlişki	67
3.4.7. Gelir Kaynakları ile Gelir Durumu Arasındaki Değerlendirme.....	68
3.4.8. Ekonomik Durum ile Gelir Durumu Arasındaki Değerlendirme.....	69
3.4.9. Ekonomik Durum, Günlük Aktivite ve Yaşamı Anlamlandırma Arasındaki İlişki	69
3.4.10. Özel Diyet Uygulama ile Beslenme Sorunları Arasındaki İlişki	71
3.4.11. Yaşanılan Ev ile Hayatı Anlamlandırma Arasındaki İlişki.....	71
3.4.12. Yaşlılara Toplumun Bakışı ve Yaşlıların Toplumsal Algısı Arasındaki İlişki	72
3.4.13. Günlük Yaşantıda Stresle Karşılaşma Durumu ile Stresle Başa Çıkma Kullanılan Yöntem(ler) Arasındaki İlişki	73
3.4.14. Akrabalarla Görüşme Sıklığı ile Yakın Çevreyle Görüşme Durumu Arasındaki İlişki	74
3.4.15. Akrabalarla Görüşme Sıklığı ile Çocuklarla Görüşme Durumu Arasındaki İlişki	75
3.5. Ölçek Toplam Puanı ile Anket Soruları Arasında Çapraz İlişkiler.....	76
3.5.1. Cinsiyet ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi	76
3.5.2. Yaş ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi	77
3.5.3. Medeni Durum ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi	77
3.5.4. Emeklilik Durumu ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi	78

3.5.5. Yaşanılan Evin Paylaşım Durumu ile Ölçek Toplam Puanının İlişkisi	79
3.5.6. Çocuğun Sahipliği ile Ölçek Toplam Puanının Değerlendirilmesi.....	79
3.5.7. Çocuklar ile Görüşme Sıklığı ve Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi	80
3.5.8. Akrabalar ile Görüşme Sıklığı ve Ölçek Toplamının İlişkisi	81
3.5.9. Yakın Çevre ile Görüşme Durumunun Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki	82
3.5.10. Sosyal Açından Değerlendirme ile Ölçek Toplamı Arasındaki İlişki.....	82
3.5.11. Serbest Zamanları Değerlendirme ile Ölçek Toplam Puanı Değerlendirilmesi	83
3.5.12. Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma Durumu ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki Değerlendirme.....	84
3.5.13. Sportif Etkinliklere Katılma Durumu ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki	85
3.5.14. Yaşama Karşı Tutum ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki.....	85
3.5.15. Yaşanılan Ev Hakkındaki Görüş ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki	86
3.5.16. Kendini Yaşadığı Toplumda Hissetmesi ve Ölçek Toplam Puanlarının İlişki	87
3.5.17. Yaşlılık Dönemine İlişkin Görüşler ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki Çapraz Tablo	88
3.5.18. Yaşam Hakkında Düşünceler ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki	89
3.5.19. Serbest Zamanlar ile Cinsiyetin Değerlendirilmesi	89
3.5.20. Günlük Yaşantıda Stresle Karşılaşılan Durumlar ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki	90
3.5.21. Yaş ile Öğrenim Durunun Değerlendirilmesi	91
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	92
KAYNAKÇA	98
EKLER.....	105
ÖZGEÇMİŞ.....	120

KISALTMALAR

DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
AKT	: Aktaran
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
SYDTF	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
TAYA	: Türk Aile Yaşlılık Araştırması
HÜNEE	: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.2: Ölçek Toplam Frekans Tablosu	47
Tablo 3.1: Katılımcıların Yaş Durumu	48
Tablo 3.2: Katılımcıların Cinsiyet Durumu	49
Tablo 3.3: Katılımcıların Medeni Durumu	50
Tablo 3.4: Katılımcıların Eğitim Durumu,.....	50
Tablo 3.5: Katılımcıların Doğum Yeri Durumu.....	51
Tablo 3.6: Katılımcıların Meslek Durumu.....	51
Tablo 3.7: Katılımcıların Gelir Durumu	52
Tablo 3.8: Haneye Giren Aylık Ortalama Gelir.....	52
Tablo 3.9: Katılımcıların Gelir Kaynakları Durumu.....	52
Tablo 3.10: Elde Edilen Gelirin Yorumu	53
Tablo 3.11: Ekonomik Durum Değerlendirme Dağılımı	53
Tablo 3.12: Katılımcıların Nereye Yatırım Yaptıklarının Dağılım Tablosu.....	53
Tablo 3.13: Katılımcıların Şu An Bir İşte Çalışma Durumu.....	54
Tablo 3.14: Katılımcıların Problem Varlığı Durumu.....	54
Tablo 3.15: Engel Bulunma Durumu	54
Tablo 3.16: Oturulan Ev Durumu	55
Tablo 3.17: Katılımcılarda Yaşanılan Evin Paylaşılma Durumu.....	55
Tablo 3.18: Katılımcıların Sosyal Açından Değerlendirme.....	56
Tablo 3.19: Katılımcıların Uğraş Türleri Dağılımı	56
Tablo 3.20: Günlük Yaşam Aktivitelerini Değerlendirme.....	57
Tablo 3.21: İçinde Yaşanılan Topluma Aitlik Değerlendirme.....	57
Tablo 3.22: Toplumdaki Yaşlı Algısının Durumu	58
Tablo 3.23: Yaşlılık Döneminin Değerlendirilmesi.....	58
Tablo 3.24: Katılımcıların Stresle Başa Çıkma Kullandıkları Yöntem	59
Tablo 3.25: Katılımcıların Yaşam Hakkındaki Düşünceler	59
Tablo 3.26: Cinsiyet ile Medeni Durum Arasındaki İlişki Durumu	60
Tablo 3.27: Cinsiyet ile Doğum Yeri Arasındaki İlişki Durumu.....	61
Tablo 3.28: Öğrenim Durumu ile Meslek Arasındaki Değerlendirme.....	61
Tablo 3.29: Meslek ile Gelir Durumu Arasındaki İlişki Durumu	62
Tablo 3.30: Medeni Durum ile Evi Paylaşma Durumu Arasındaki İlişki Durumu.....	62

Tablo 3.31: Çocuklarla Görüşme Durumu ile Evin Paylaşım Durumu	
Arasındaki İlişki Durumu	63
Tablo 3.32: Çocuklarla Görüşme Durumu ile Çocuklarla Olan İlişkiyi	
Değerlendirme Arasındaki İlişki Durumu	64
Tablo 3.33: Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Serbest Zamanı Değerlendirme	
Arasındaki İlişki Durumu	65
Tablo 3.34: Kendini Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Sosyo-Kültürel	
Etkinliklere Katılma Durumu Arasındaki İlişki Durumu	66
Tablo 3.35: Kendini Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Sportif Etkinliklere	
Katılma Durumu Arasındaki İlişki Durumu	67
Tablo 3.36: Sosyal Güvenlik Durumu ile Gelir Durumu Arasındaki İlişki	
Durumu	67
Tablo 3.37: Gelir Kaynakları ile Gelir Durumu Arasındaki Değerlendirme	68
Tablo 3.38: Ekonomik Durum ile Gelir Durumu Arasındaki Değerlendirme	69
Tablo 3.39: Engel Bulunma Durumu ile Soruya Yönelik Uygun Olan Şık	
Arasındaki İlişki Durumu	69
Tablo 3.40: Ekonomik Durum ile Soruya Yönelik Uygun Olan Şık	
Arasındaki İlişki Durumu	70
Tablo 3.41: Özel Diyet Uygulama ile Beslenme ile İlgili Sorunlar	
Arasındaki İlişki Durumu	71
Tablo 3.42: Yaşanılan Ev Hakkındaki Düşünce ile Soruya Yönelik Uygun	
Olan Şık Arasındaki İlişki Durumu	71
Tablo 3.43: Bireyin Kendini Yaşadığı Toplumda Hissetme Durumu ile	
Toplumda Yaşlılara Nasıl Davranıldığına İlişkin Düşüncesi Arasındaki	
İlişki Durumu	72
Tablo 3.44: Günlük Yaşantıda Stresle Karşılaşılan Durumla ile Stresle Başa Çıkma	
Kullanılan Yöntem(ler) Arasındaki İlişki Durumu.....	73
Tablo 3.45: Akrabalarla Görüşme Sıklığı ile Yakın Çevreyle Görüşme	
Durumu Arasındaki İlişki Durumu	74
Tablo 3.46: Akrabalarla Görüşme Sıklığı ile Çocuklarla Görüşme Durumu	
Arasındaki İlişki Durumu	75
Tablo 3.47: Cinsiyet ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi	76

Tablo 3.48: Yaş ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi	77
Tablo 3.49: Medeni Durum ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi.....	77
Tablo 3.50: Emeklilik Durumu ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi	78
Tablo 3.51: Yaşanılan Evin Paylaşım Durumu ile Ölçek Toplam Puanının İlişki Durumu	79
Tablo 3.52: Çocuğun Sahipliği ile Ölçek Toplam Puanının Değerlendirilmesi	79
Tablo 3.53: Çocuklar ile Görüşme Sıklığı ve Ölçek Toplamın Değerlendirilmesi.....	80
Tablo 3.54: Akrabalar ile Görüşme Sıklığı ve Ölçek Toplamının İlişki Durumu	81
Tablo 3.55: Yakın Çevre ile Görüşme Durumunun Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki Durumu	82
Tablo 3.56: Sosyal Açından Değerlendirme ile Ölçek Toplamı Arasındaki İlişki Durumu.....	82
Tablo 3.57: Serbest Zamanları Değerlendirme ile Ölçek Toplam Puanı Değerlendirilmesi.....	83
Tablo 3.58: Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma Durumu ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki Değerlendirme.....	84
Tablo 3.59: Sportif Etkinliklere Katılma Durumu ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki Durumu	85
Tablo 3.60: Yaşama Karşı Tutum ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki Durumu	85
Tablo 3.61: Yaşanılan Ev Hakkındaki Görüş ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki Durumu	86
Tablo 3.62: Kendini Yaşadığı Toplumda Hissetmesi ve Ölçek Toplam Puanlarının İlişki Durumu	87
Tablo 3.63: Yaşlılık Dönemine İlişkin Görüşler ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki Çapraz Tablo	88
Tablo 3.64: Yaşam Hakkında Düşünceler ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki Durumu.....	89
Tablo 3.65: Serbest Zamanlar ile Cinsiyetin Değerlendirilmesi	89
Tablo 3.66: Günlük yaşantıda Stresle Karşılaşılan Durumlar ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki Durumu	90
Tablo 3.67: Yaş ile Öğrenim Durumunun Değerlendirilmesi.....	91

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1. Nüfus Dağılımının Toplam- Erkek ve Kadın Arasındaki Ortalaması	18
Şekil 1.2. 1935-2075 Arası Tahmin Edilen Nüfus Değişim Grafığı (TUIK,2014:16057).	18
Şekil 1.3. En son 2016 yılında yapılan TUIK araştırma sonuçlarına göre	19

Tezin Başlığı: Yaşlılıkta Yoksulluk ve Yalnızlık İlişkisi**Tezin Yazarı:** Melike PEHLİVAN **Danışman:** Yrd. Doç. Dr. İsmail AKYÜZ**Kabul Tarihi:** 29.03.2018**Sayfa Sayısı:** x1 (Ön kısım) +104 tez+ 16 ek**Anabilim Dalı:** Sosyal Hizmet

Yaşlılık, bireylerin ileriki yaşamı olarak adlandırılan ve her bireyin yaşayacağı biyolojik bir süreçtir. Bu süreç içinde psikolojik, sosyolojik ve biyolojik bütün unsurlar bir arada yer almaktadır. Bireyin yaşadığı sosyal çevre, sosyolojik unsurları, psikolojik unsurları ve biyolojik unsurları da etkileyebilmektedir. Bu sebeple, “çevresi içinde birey” perspektifinde bireyi değerlendirip, bireyin sosyolojik unsurlarını ve sorunlarını ön planda tutmak gerekmektedir.

Yaşlılarda bulunan sosyolojik unsurları değerlendirdiğimizde ise yalnızlık, maddi güvence eksikliği, sosyal izolasyon, dışlanma, aile bağlarında kopukluk gibi mikro, makro ve mezzo düzeylerde olmak üzere bir çok sorun dikkatimizi çekmektedir. Bunlar arasında araştırmada değinilen konu ise; yaşlılıkta yalnızlık ve yoksulluk sorunlarıdır. Bu sorunlar birbirleriyle yakından ilişkili olup bireyin yaşlılık sürecini temelden etkileyen konulardır.

Yaşlılıkta yalnızlık konusu bireylerin aile desteklerinin kopması, yakın çevreleri tarafından ilginin azalması ve bireylerin psikolojik olarak kendini yalnız hissetmesi gibi birçok sebebe bağlı olabilmektedir. Aynı şekilde yoksulluk konusu da bireysel, çevresel ve toplumsal birçok kaynaktan çıkarak yayılabilmektedir. Sonuç olarak; yaşlılıkta, yalnızlık ve yoksulluk konusu birbirleri ile bağlantılı bir şekilde ele alınıp incelenmesi gereken konulardır. Bu sebeple araştırmada, bu konular derinlemesine incelenip ulaşılan bulgular eşliğinde bir değerlendirme yapılmıştır.

Bu araştırma, bireylerin yaşlılık sürecinde karşılaşılabilecek oldukları sorunlardan olan yoksulluk ve yalnızlık konuları üzerinde durmakta ve bu konuların incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada yaşlılık, yoksulluk, yalnızlık ve yoksulluk-yalnızlık konuları hakkında literatür taraması yapılmış olup; ikinci aşamada ise; konu ile ilgili veri toplamak adına anket çalışması yapılmıştır. Bu verilerin SPSS analiz programı ile analiz edilip tabloları çıkarılmış olup, sonuçlar nicel yöntemden yararlanılarak yorumlanmıştır. Aynı zamanda araştırmada gözlemede yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Yoksulluk, Yalnızlık, Maddi Güvence, Sosyalleşme.

Title of Thesis: Relationship between Poverty and Loneliness in Old Age	
Author of Thesis: Melike PEHLİVAN	Advisor: Assist. Prof. İsmail AKYÜZ
Date of Admission: 29.03.2018	Number of Page: x1 (pre text) +104 (main body)+ 16 (appen.)
Department: Social Work	
Old age is a biological process in later life of individuals and it is experienced by all individuals except certain interruptions. This process contains all psychological, sociological and biological factors collectively. However, it also brings psychological, sociological and biological factors of individuals with it. Therefore, it is necessary to evaluate an individual within the perspective of “individual in their environment” and give particular importance on their sociological factors and problems. Considering the sociological factors present in individuals of old age, a great number of problems at macro and mezzo levels draw attention such as loneliness, lack of financial assurance, social isolation, exclusion, and disconnection in family bonds. We will be dealing with the problems related to loneliness and poverty in old age. These problems are closely related to one another and can be evaluated under 2 different titles. Loneliness in old age may be related to many causes such as disconnection in family bonds, decreasing attention from relatives and psychologically feeling lonely. Likewise, poverty may be caused by many individual, environmental and sociological reasons. Consequently, these two subjects are closely associated to one another with related causes. This research focuses on poverty and loneliness problems which may be experienced by individuals in their later life and aims at clarifying these subjects. The research consists of two stages. The first stage includes a literature review on old age, poverty, loneliness, and the relationship between poverty and loneliness; while the second stage includes a survey aimed at collecting data on these subjects. These data have been analyzed with SPSS data analysis program exporting related charts and the results have been interpreted quantitatively.	
Key Words: Old Age, Poverty, Loneliness, Financial Assurance, Socialization	

GİRİŞ

Konu ve Problem

Dünya'daki yaşlanma olgusu ve bu süreçte karşılaşılan sorunlar, bu sorunlara getirilebilecek çözümler, insanlığın en önemli konularından birini oluşturmaktadır. Küresel yaşlılık tüm ülkelerin artan ekonomik ve sosyal taleplerle yüzleşmesine neden olmuştur. Bu bağlamda yaşanan sosyal, ekonomik, teknolojik değişikliklerle yaşlılık yeni bir mana kazanmıştır. Sosyal yaşamdaki ve sağlık alanındaki birikimsel ilerlemeler insanların eskiye oranla daha uzun ömürlü olmasını sağlamıştır.

Yaşlılık ve yoksulluğun etkileşimini düşünecek olursak, yaşlılık sorununun insan onurunda yarattığı olumsuzluklar daha açık görülmektedir. Elverişsiz toplumsal koşullar yaşlı bireyleri sağlıklı yaşam koşullarına itmektedir. Bütün bunların yanında yaşlılara yönelik sosyal refah hizmetlerinin boyutlarının da tartışılması gerekmektedir.

Yaşlılıkta birey birçok risk faktörüne açık hale gelmektedir. Birey önceki yaşantısına göre fiziksel yetisini önemli ölçüde kaybetmeye başlamıştır. Çalışamayacak durumda olan birey, aynı zamanda gelir kaybıyla da karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum yaşlılık dönemini bir sosyal risk olarak karşımıza çıkarmaktadır. Günümüzde yaşam süresinin uzaması ve yaşlıların demografik olarak oranının artması, risk grubu olarak yaşlıların ve sosyal politikaların önemini ortaya koymaktadır.

Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere, tüm dünyada, yaşlı nüfusun giderek artmasının önemli nedenleri;

- Son 50 yılda yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerle beraber daha sağlıklı yaşam koşullarının oluşması,
- Antibiyotiklerin keşfiyle bulaşıcı hastalıkların etkinliğini yitirmesi
- İnsanların eğitim düzeylerinin yükselmesi,
- Sağlık hizmetlerinin gelişmesi ve toplumun sağlık durumunda iyileşmenin sağlanması ile yaşam süresinin uzaması olarak sıralanmaktadır (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010:15).

Ülkemizde 1990'lara kadar % 5'in altında kalan yaşlı nüfus oranı ardındaki on yılla beraber potansiyel bir artış eğilimindedir. Altmış beş yaş ve üzeri nüfusun 1990'larda yapılan sayımda nüfus oranı olarak % 4.3, toplam rakamı ise 2.419.200 olarak tespit edilmiştir (DİE 1995:97), 1997 de bu sayı 3.021.000'e (DİE 1999:35), 2000'de 3.621'e (DİE 2003, HÜNEE 2005), 2004'de 4.5 milyona ulaşmıştır (Erdil 2004:79). 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA 2004:11)'nin bulgularına göreyse yaşlı nüfusun genele oranı % 6.9, toplam sayısı beş milyon civarındadır (DİE 1995: 97; DİE 1999: 35; DİE 2003, HÜNEE 1999, Erdil 2004: 79, TNSA 2004: 11; DPT 2006:9 Akt. Danış 2004: 11).

Yaşlanan, yoksullaşan bireylerin kendi kendine yaşamını sürdürememesi nedeniyle, çeşitli sosyolojik sorunlar yaşandığı gözlemlenmektedir. Ekonomik sorunların çoğu yaşlanan bireyin emekli olması ile aktif katılımı sağlayamamasından kaynaklanmaktadır. Bu sorunlardan bazıları, azalan gelire uyum sağlayamama, daha önceki ölçülere uygun yaşayamamanın verdiği sosyal ve psikolojik baskı, yetmeyen gelir nedeniyle yakınlarından parasal yardım alma ve yakınlarına yük olmanın getirdiği psikolojik baskıdır (Onur, 1995:75).

Bu bağlamda araştırmamız yaşlılık, yaşlılıkta yoksulluk ve yalnızlık ilişkisini çözümlemeye yönelik olacaktır. Bu alanda yapacağımız çalışma yukarıda bahsettiğimiz sorunlara çözüm bulmak amacıyla yapılmıştır.

Amaç

Araştırmamızın temel amacı; genel hatlarıyla yaşlılıkta yoksulluk ve yalnızlık ilişkisini ölçmeye çalışmaktır. Bu bakımdan çalışmada;

- Yaşlılık ve yaşlanmanın sosyal yönleriyle ele alınması,
- Modern dünyada yaşlılık ve yaşlanma olgusu,
- Yaşlılıkta sosyal ilişkiler,
- Ekonomik durum,
- Bakım sorunları,
- Yalnızlık duygusu öğrenilmeye çalışılacaktır.

Önem

- Bu çalışmayı yapmanın amacı nedir?
- Bu çalışma değer ölçütü nedir?
- Hangi yönlerde, önerisi yapılan çalışma politikalar için önem taşır?
- Bu çalışma, sosyal sorunların çözümü konusunda genel anlayışımıza katkıda bulunabilir mi?

vb. sorular araştırmanın bu kısmında ön plana çıkmaktadır.

Bu araştırma ile istatistiklere göre giderek yoksullaşan yaşlılarımızın sosyal ilişki ağı ile yaşamda kendilerini yalnız görme durumları arasındaki ilişkiler saptanmaya çalışılacaktır. Ayrıca ülkemizde farklı nüfus kesimlerinin yoksulluk ve yalnızlık durumları üzerine yapılmış bir çok çalışma varken yaşlı popülasyonun sosyal izolasyon ve toplumsal ilişkiler ağına katılabilme durumlarıyla ilgili olarak literatürde yapılmış çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu nedenle çalışmamızın bu alandaki bilgi ve bulguların gelişimine doğrudan katkı sağlayarak uygulayıcılar için önemli bir perspektif sunması beklenmektedir.

Araştırma ile Türkiye’de bakıma ihtiyaç duyan yaşlı bireylerin evde bakım hizmeti ihtiyaçlarının belirlenmesi mümkün olabilecektir. Ülkemizde yaşlılara yönelik yürütülen sosyal hizmetlere ek olarak, alternatif bir hizmet modeli geliştirilmesi açısından konuyla ilgili kurum ve kuruluşlar için bir bakış açısı sağlaması umulmaktadır. Bu bağlamda, çalışmayla ulaşılabilecek verilerin politika uygulayıcılarına ve yaşlılık alanında çalışan meslek elemanlarına perspektif sağlaması umulmaktadır.

Yöntem

Toplumsal araştırma, bir yöntemler topluluğu olmasına ek olarak bir bilgi üretim sürecidir (Neuman, 2014:3).Bu süreçte, çalışmada bilgilerin doğru olması için nicel bilgilerin yanı sıra anket çalışması esnasında yapılan gözlemlerle de nitel bilgilere yer verilmiştir. Böylece, nicel veriler nitel elde ettiğimiz gözlemlerle doğrulanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada, bazen nicel verilerin yetersiz olduğu durumlar gelişebilmektedir, yaşlılar karşılaştıkları problemleri, yaşadıkları yoksullukları, yalnızlıkları, aileleriyle

görüşmediklerini ya da çocuklarının kendileriyle ilgilenmediklerini nicel veri olarak bulgulara yansıtmadıklarında devreye nitel verilerle sağlamış olduğumuz gözlemler girmektedir. Böylece araştırmada ağırlıklı olarak nicel desenden yararlanmaktayız araştırmanın bulgularında, sonuç ve öneriler kısmında alan araştırması esnasında elde ettiğimiz gözlemlerimizle nitel desenden de yararlanmış oluyoruz.

Araştırma grubu rastgele seçilmiş katılımcılardan oluşmaktadır. Sakarya İli Serdivan İlçesi'ne bağlı kaymakamlıktan alınan bilgiler doğrultusunda Serdivan İlçesi'nde yaşayan yaşlılara ulaşılmış ve çalışma da anket soruları uygulanarak bulgulara ulaşılmıştır. Böylece, bu alandaki ihtiyaçlara yönelik çözüm üretebilmek anlamında araştırmamızın bir boşluğu dolduracağına inanmaktayız.

Anket sonuçları, sosyal istatistik programı olan SPSS programıyla sistematize edilmiş, frekans tabloları, ilişkili olduğu düşünülen çapraz veriler oluşturularak bilgiye çevrilmiş ve çıkarımlar elde edilmiştir. Yöntem hakkında, metodoloji bölümünde daha geniş bilgi verilmiştir.

Araştırmanın metodolojik yönelimi nicel araştırma yöntemi olup, araştırmanın verileri araştırmacının incelenecek konuyla ilgili denetimi söz konusu olmaksızın(doğal çalışma), tarama modeli olup, ilişkisel tarama yöntemi uygulanarak tek ölçmeye dayalı heterojen bir gruptan veriler toplanacaktır. Araştırmamızdaki verilerin çözümlenmesinde “Tanımlayıcı” istatistiklerden yararlanılacaktır.

BÖLÜM 1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yaşlılık ve Yaşlanma

1.1.1. Yaşlılık ve Yaşlanmanın Tanımlanması

Yaşlılık; her bireyin başına gelen kaçınılmaz bir olgudur. Bireyin kalıtsal spesiyalite, beslenmeye, muhit koşullarına ve sosyo-kültür çabalarına göre; az veya çok sorunlu şekilde görülebilmektedir. Yaşlılık süreklilik içeren bir yaşam dönemidir. (Gençtan, 1981:76).

Yaşlılık olgusu, bireyin biyolojik olarak geçirdiği evrelerden birisi nasıl ki, bebeklik, çocukluk, gençlik olarak bir süreç geçiriyorsak yaşlılıkta yaşamın en son durağına giden bir yoldur. Bireyin ömrünün yettiği kadar ölümden önce yaşadığı en son evredir. Bu evre ne kadar sağlık içinde, kaliteli, yaşamla ve sosyal hayatla barışık geçerse, çevremiz ve ailemizde bu konuda bilinçlenip farkındalığını arttırabilirse, yaşlılık döneminin sevdiklerimizle daha mutlu geçmesini sağlayabiliriz.

Yaşlı kavramı, 65 yaş ve üzeri olan bireylerde, psikolojik, fizyolojik, zihinsel ve bedensel olarak eski gücünü yitirmesi anlamına gelmektedir (Seyyar ve Genç, 2010:840). Yaşlılık dönemi bireyin gençliğine göre güç kaybının olduğu, enerjisinin daha az olduğu yıllar olduğu için birey bu sürece alışmakta zorlanabilmektedir. Yaşlılık döneminin iyi geçirilebilmesi için aile, toplum ve devlet kurum ve kuruluşlarının bu alanda ortak çalışma yürütmesi gerekmektedir.

Yaşlılıkla ilgili Türk Dil Kurumunun tanımına değinecek olursak; ‘doğuştan veya kuruluştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman; hayatın çeşitli evrelerinden her biri, çağ’; yaşlanma, ‘yaşlanmak işi’; yaşlanmak, ‘yaşı ilerlemek, ihtiyarlamak, yaşlı, ‘yaşı ilerlemiş, kocamış, ihtiyar kimse’ ve yaşlılık, ‘yaşlı olma durumu’ olarak tanımlanmaktadır (2009, 2142-2144; akt. Avcı ve Aksoy, 2016:166). Yaş, canlının yaşam sürecindeki zamanı temsil eden kavramdır. Bu sürecin ilk başlaması doğumla olur ve en son ki aşamada canlının ölümüyle son bulmaktadır. Bireyin takvim yaşı bu sebeple doğduğu andan ölümüne kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Bu süreç kronolik yaş ya da takvim yaşı olarak da ifade edilmektedir. Biyolojik yaş; bireylerin gözlemlenebilen,

genetik yapıları ve organlarının sürekli çalışması sonucu ortaya çıkan zaman, biyolojik yaşı içermektedir.

Yaşlılık süreci 65 yaş ve üstü olarak ele alınıp değerlendirilmektedir. Birey yaşadığı sürece farklı aşamalardan geçmekte ve her geçirdiği evrenin farklı istekleri, problem ve problemlerin giderilmesine yönelik bireyin çabaları söz konusu olmaktadır. Yaşlılık süreci, fiziksel ve biyolojik değişikliklerle ve sağlık sorunlarıyla kendisini belli edebilmektedir. Yapılan çalışmalarda 60 yaş, bazı kaynaklarda ise, 65 yaş yaşlılık başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Sevil, 2005:7-11).

Ülkemizde yaşlı nüfusun belirlenmesinde 60 yaş ve 65 yaş üzeri tanımları bulunduğu için bu konuda muamla oluşmaktadır. Özellikle bu durum emeklilik yaşının belirlenmesinde kafa karışıklığına sebebiyet vermektedir. Öneri olarak, yaşlı nüfusun tanımının yapılarak hangi yaş aralığını kapsadığının net olarak ifade edilmesi gerekmektedir.

Yaşlılık başlangıcını Dünya Sağlık Örgütü, 65 yaş olarak kabul etmektedir. Yaşlılıkta yaş aralıklarına göre belirlenip kategorilendirilmektedir. Sağlık fonksiyonlarına ve fiziki değişimlere göre; genç yaşlılık 65 -74 yaş grubu, 75-84 yaş grubu yaşlılığı, 85 ve üstü yaş grubu da yaşlı yaşlılar olarak açıklanmaktadır (Göz ve Erkan, 2008:1).

Yaşlılık tanımı ve süreci, dünyanın değişmesi ile birlikte toplumsal yaşamda kendisini gösteren sanayileşme biçimi, değişen yaşam şekilleri ile birlikte yaşlılık olgusuna yeni anlamlar yüklenmektedir. Bu süreçte 1970’li yıllardan itibaren yaşlılık üzerine çalışmalar daha fazla önemli hale gelmiş ve günümüzde insan ömrünün uzaması bununla birlikte, 100 yaşına kadar yaşayabilecek insanların yaşam kalitesini ve sağlıklı yaşlanmasını sağlayabilecek çalışmaların yapılması önem kazanmaktadır.

Yaşlılığa verilen değer yalnızca bir zaman sıralaması değil, aynı zamanda kültürel bir değer ve gruplama olarak yaşlılık olgusuna değinilmektedir (Görgün, 2005:25). Bu aynı zamanda ulusların gelişmişliğiyle de ilgilidir. Yaşlı nüfusa verilen önemin artması ülkelerin sosyo-kültürel gelişmişlik düzeyi ve gerekli ekonomileri ve sosyal politikalarının işleyişiyle ilgili bir durumdur. Devletin bireylerin yaşlılık sürecini ve bu dönemde karşılaştıkları sorunları çözebilmeleri için, bu süreçte aileler ve toplumla ortak çalışma yürütmesi gerekmektedir.

Günümüzde yaşlılığa verilen önemin artmasını, sanayileşme, bilimde ve teknolojiadaki ilerlemelerle insan ölümlerinin azalması, modernleşme ile birlikte toplumsal hayatın değişimiyle aile yapılarının değişip geleneksel büyük aileden küçük çekirdek aileye geçilmesi gibi süreçler yaşlılığa bakışı değiştirip yeni bir algı oluşturup yaşlılığın öneminin artmasını sağlamaktadır (Akçay, 2011:21-22).

Yaşam kalitesinin artması insanların yaş ömrünün uzamasını sağlamıştır. Sağlık alanındaki, teknolojiadaki gelişmeler ve bireylerin eğitim seviyelerinin yükselmesi insanların ömrünün uzamasını sağlamasında etkili olmaktadır.

Yaşlanmanın içerdiği fiziksel ve psikolojik değişmelerle beraber onların sosyal ve ekonomik gereksinimleri de paralel olarak değişim geçirmektedir (Terzioğlu, Güven, Hazer, Öztop ve Şener 2004: 115). Eskiden yaşlıların fizyolojik gereksinimleri ön planda iken şu an için yaşlıların psiko-sosyal desteğe ihtiyacı olması da önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

Yaşlanma; üzerinde fikir birliğine varılan bir hal olmamakla birlikte yaşlanmanın kronolojik değişimin olduğu biyolojik, sosyo-kültürel ve psikolojik aşamaların etkileşiminin ürünü genel olarak kabul edilmektedir (Koşar, 1996:3).

Geleneksel görüşe göre yaşlılık; fonksiyonel, kapasite açısından ve olanaklarda gerilemenin ağır bastığı, bir hayatsal dönem olarak tanımlanmaktadır.

Yaşlılığa verilen manalar bazı kuramlarla açıklanmaya çalışılmıştır: Etkinlik Teorisi'ne göre, yaşlının faallik durumunu geçmiş yaşam tarzı, sosyo-ekonomik durumu ve sıhhat seviyesi belirlemektedir. Yaşlı bireyin yaşamdaki faallığının aşamalı şekilde azaldığı kabullenilmekle birlikte, toplumun yaşlı bireyle kontağı koparması ile sosyal entegrasyon azalmaktadır. Yaşlılık döneminde yaşanan iş gücünün kaybı ya da dulluk sonucunda bazı görevler kaybolmaktadır. Rol Bırakma Teorisi'ne göre, kaybı yaşanan roller bireyin ailesine, mesleğe ve sosyal çevresine ait olduğu görüşünü olumsuz olarak etkilemektedir (Şahin, 2000:18).

İlişki Kesme Teorisine göre, yaşlılık toplumdan uzaklaşma süreci olarak görülmektedir. Yaşlılar fiziksel ve sosyal olarak bir uzaklaşma yaşamaktadırlar ve iç dünyalarına çekilmektedirler. Toplumsal Değişim Teorisi'ne göre, yaşlıların "yapabildikleri" ile

teknolojik ilerlemeler ve imkanlar denk düşmemektedir. Bu değişim sürecine yetişemeyen ya da umutlarını karşılayamayan yaşlı birey de zaman zaman modası geçmiş bulunmaktadır. Bu halde de yaşlı bireyin korunma, saygı, sevgi, aidiyet gibi ihtiyaçlarını riske sokmaktadır (Öz, 1993:18).

Yaşlılık, hayat macerasında gerilime ve tekâmülün ardından kendine özgü fizyolojik ve ruhsal değişmelerin meydana geldiği ileri yaşam evresidir. Genel olarak yaşlılık algısallık, zihinsel tutum ve inovasyonel yeteneklerinin azalmasıyla kendini belli eden bir durumdur (Danış, 2004:12).

Yaşlılık yaşamın sorgulandığı ancak bilgi talebi, gelişme ve bir şeyler bulma olanaklarının da olduğu bir dönemdir. Bu dönemde birey, yaşamı sorgulamakta yapabilecek aktivitelerinin neler olabileceğini düşünmektedir.

Cemiyetsel perspektifte düşündüğümüzde, yaşlılığa yönümüzü yaşlı bireylere karşı tavır ve fikirlerimiz belirleyecektir. Yaşlılara bakış perspektifimiz nedir: "Ununu elemiş, eleğini asmış", "yaşı 70 işi bitmiş", "kurt kocayınca köpeklerin maskarası olur", "ölünce yer beğensin, kalınca el beğensin", "elin ermez, gücün yetmez", "ele şenlik olursun", "kendini gezdiremezsin", "artık köşende oturma zamanı" gibi atasözlerimiz ve bakış açımız insanın yaşlandıktan sonra üretkenliğinin, yaratıcılığının, güçlerinin elinden alındığı ya da bırakması gerektiği ve yaşamının anlamı kalmadığını desteklemektedir. Bireyin şahsiyeti, dünya açısı ve yaşamsal umuda göre yaşlılığın benimsenmesi değişiklikler göstermektedir. Bundan dolayı, yaşlıya hizmet götüren bakım personelleri hangi malumat ve yeteneklerle donanmış olmalıdır? Hususıyla yaşlılara hizmet götüren çalışanların hepsi yaşlılık evresinin hususiyetini bilmeli, bu dönemin spesifik değer ve yargılarını irdelemelidir (Terakye ve ark., 1992).

Yaşlıların çağımızda önemli problemleri içinde maddiyat yoksunluğu, bakım ihtiyacı ve kimsesizlik yer almaktadır (Uysal, 2002: 74). Geniş aileden çekirdek aileye geçiş ile birlikte toplumun en küçük yapıtaşında küçülmeye gitmiş, yaşlıların bakım güvencesi olan gençler bireysel çekirdek ailelerini kurup, yaşlı kuşağından uzaklaşmıştır (Uncu ve diğerleri 2002: 65).

Yaşlılığın tanımlanması bireysel özelliklerle de ilgilidir. Aynı yaş dönemindeki bireylerin fiziksel ve psikolojik özellikleri ile yaşam deneyimleri farklı olabilmektedir. Bu nedenle yaşlılığın anlamı bireylere ve topluma göre değişmektedir. Örnek verecek olursak kırsal kesimde; yaşlı bireylere saygı duyulmaktadır ve onların tecrübelerinden yararlanmaya özen gösterilmektedir.

Yaşlılık toplumsal gelişmişliğe, kişinin sıhhat haline, sosyo-psikolojik hallerine bağlı 'değişken' olarak, yaşanan döneme ve coğrafyaya göre farklılaşan öznel bir kavramdır (Tufan, 2002:87).

Yaşlılık; bütün canlılarda görülen esas ve biyolojik bir süreçtir. Bireylerin, fiziki ve ruhi güçlerini tekrarda gerçekleştiremeyecek şekilde ilerlemeli olarak kaybetme hali olarak tanımlanmaktadır.

Ülkemizde sosyo-ekonomik yaşamsal hayatta hız içeren bir dönüşüme paralel şekilde sosyokültürel yapıdaki hızlı devrim, ailenin fonksiyonalitesi ve yaşam stilinde önemli devrimler yaratmış, bu gelişimde yaşlının aile içindeki konumu ve otoritesini büyük payda azaltmıştır. Özellikle sosyal güvenliğin dışında kalan nakdi yoksunluk, fakir ve yalnız yaşlıların bakım problemi üretimin değişmesine eksensel olarak tradisyonel yardım mantalitesini aşmıştır. Artık toplum fakir ve yalnız yaşlıya bakımı zahmet olarak görmekte ve bunu devlet erkânından beklemektedir çünkü sosyolojik dönüşümle beraber tradisyonel değerler sistemi ve yaşlıyı kollamaya ilişkin toplum harsı da aşınma uğramaktadır (Gitmez, 2000: 132-133).

Yaşlanma dünya çapında önemi kademeli olarak ilerleyen evrensel bir realitedir. Günümüzde, nüfus artış hızındaki azalma ve ortalama yaşam ümidinin yükselmesi genelde yaşlı nüfus payının artmasına sebep olmakta ve dünya birikimsel olarak yaşlanma sürecine girmektedir. Araştırmalara göre dünya üzerinde ilk yaşlı nüfus oranının çocuk nüfusunu geçtiği yıl 1998'dir (Danış, 2015:25).

Yaşlı nüfusun artışı ile ileri yaşamın getirdiği yalnızlık, yoksulluk, Engellilik vb. durumlar; yaşlı sorunları ve hizmetlerinin tüm yönleri ile yeniden ele alınmasını gündeme getirmiştir (Gökçe-Kutsal, 2017).

“Türk Aile Yapısı Araştırması” sonuçlarına göre; Türkiye’de yaşlıların büyük çoğunluğu evlerinde, %36’sı çocuklarıyla, %1’i ise kurumda yaşamlarını sürdürmektedir. Yaşlı nüfus içerisinde kentlerde yalnız yaşayanların oranı %70’tir (Atalay ve diğerleri 1992: 36; Erdil 2004: 79) Dönemin kendine özgü kayıpları yaşlılığı en çok desteğe gereksinim duyulan bir yaşam dönemi haline getirmiştir (Atalay ve diğerleri 1992: 36; Erdil 2004: 79).

1.2. Yaşlanma Çeşitleri

Yaşlanma süreçsel, biyolojik, psikolojik, sosyokültürel, ekonomik olarak değişik genişliklerle tanımlanmaktadır.

1.2.1. Kronolojik Yaşlanma

Doğumla ölüm arasında geçen süreç “kronolojik yaşlanma” olarak açıklanmaktadır. Günümüzde, fizyolojik olarak yaşlılık başlangıcı belirlenebilirken; psikolojik olarak zor bir belirleme süreci vardır. Bu bağlamda, doğumdan başlayarak yaşın ilerlemesi ile geçen zaman olarak tanımlanan ‘kronolojik yaşlanma’ primer ve sekonder yaşlanma ayrımıyla irdelenmektedir (Hablemtoğlu; Özmete, 2010:19).

Kronolojik yaşın ilerlemesi stabil bir hızla gelişen kimyasal değişimlerdir. Primer yaşlanmanın genetik şekilde olduğu ve insan metabolizmasında yaşlanmaya yol açan genin mevcudiyetinden de söz edilmektedir. Bu gen üzerinde sürdürülen araştırmaların, kronolojik yaşlanma ile gelişen değişimlerin ortaya çıkışını geciktirecek ya da önleyebilecek sonuçlar ortaya koyabileceği tahmin edilmektedir (Hablemtoğlu; Özmete, 2010:19).

Kronolojik yaşlılıkta takvim yaşı büyük olanlar, küçüklere göre daha yaşlı sayılmaktadırlar. Kronolojik yaşlılık doğum yaşı olarak anlamlandırılmaktadır. Genel olarak 65 yaş ve ilerisi yaşı olarak kabul edilmektedir. Lakin bu betimleme, diğer özellikleri beraber tamamlama da yetersiz kalmaktadır (Meb, 2011:8).

Yaşlanmanın farklı boyutları denince kişinin kronolojik yaşlanmasının, uzviyetsel yapı ve işlevlerindeki dönüşümlere göre biyolojik yaşlanmasının, bu değişikliklerin düzenli bir şekilde gelişmesiyle fizyolojik yaşlanmasının, psikolojik yaşlanmasının ve toplumsal

yaşlanmasının olduğu zikredilmelidir. Nedeniyle biyolojik, psikolojik ve sosyal yaşın birbirine girmesi ve etkileşimde olması kişinin reel yaşam sürecini belirlemektedir (Meb,2011:9).

1.2.2. Sekonder Yaşlanma

Sekonder Yaşlanma, duygusal körelmeler, hastalıklar, tevettürlü ve yorucu bir yaşam ritmi, kifayetsiz ve istikrarsız beslenme gibi sebeplerle primer yaşlanmanın hız kazanması halidir (Hablemitoğlu; Özmete, 2010:19). Bireylerin hayat şartları gereği yaşayabileceği zorluklar yaşlanmasını hızlandırmaktadır. Toplumların refah seviyesi, yaşam kalitesi, bireysel becerileri, elde ettiği ve kaybettiği fırsatlar fizyolojik, biyolojik ve psikolojik ve kronolojik etkilerin dışında bireyi tesir altına almakta ve diğer etkenleri de beslemektedir.

1.2.3. Biyolojik Yaşlanma

Biyolojik yaşlanma vakte paralel bir şekilde, bireyin anatomi ve fizyolojisindeki dönüşümle meydana gelmektedir. İskelet düzeneğindeki yıpranmaya bağlı şekilde duruşta, boyda omuzlar arasındaki mesafede ve göğüs özündeki değişikliklerde gözlemlenmektedir (Hablemitoğlu; Özmete, 2010:19).

Biyolojik yaşlanma, yumurtanın oluşmasından başlayıp yaşla beraber ferdin geçirdiği fizyolojik, anatomik ve morfolojik değişimlerdir. Bedenin yapısının ve fonksiyonlarının değişimini ifade etmektedir. Yaşam kesitine bağlı olarak bireyin bütünündeki değişimlerdir. İrsiyet, sıhhat ve emek gücüne göre belirlenen görünüş yaşlanmasıdır. Biyolojik yaş natural olan kalıtsal faktörlerin beraberinde kimyasal, psikolojik ve çevresel etmenlerin, yaşam biçiminin tezahürü altında şekillenmektedir. Bireyden bireye kronolojik yaştan ayrılan özellikler göstermektedir. Takvim yaşıyla her zaman çakışmayan biyolojik yaşı belirlemede profesyoneller, organların faallik ölçütlerini ve metabolizmalarda meydana gelen değişimleri ön planda tutmaktadırlar. Kemiklerdeki kalsiyum noksanlığından ötürü kırılma olasılığı artmaktadır. Buna ek olarak biyolojik yaşlanma sonucunda yaşlıların hepsinde eklem romatizması ve kireçlenme oluşmaktadır. İnsanın biyolojik yaşı, vücut yaşı olarak da ifade edilebilir. Kişinin sıhhat hali, sosyal çevre, yaşanan vakitler ve lokasyona göre yaşlıların biyolojik yitirmeleri de değişik olmaktadır (Kalınkara, 2016:8-9).

Yaşlılık, bireyin dünya ile ve şahsi geçmişi ile olan birlikteliğini dönüşüme uğratmaktadır. Yaşlanma istikrarlı bir süreç değildir; bazılarında kronolojik yaşlanma bazılarındaysa biyolojik yaşlanma ilerde olmaktadır. Buna ek olarak insan organizmasında uzuvların yaşlanması birlikte ilerlememektedir. Bunların şahsi kullanımına ve bünyesine göre farklı farklı yaşlanma ve yıpranma kronolojisi vardır. Psikolojik alanlarda fonksiyon kaybı olarak meydana gelen, bununla birlikte eskiye özlem, geleceğe dair itimatsızlık duygusu, bazen de planlanmış fakat gerçekleştirilemeyen hayaller ve başarısızlıklar için üzülmeye şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda yaşlılığın insanın kendisini yaşlı hissetmesi ve kabul etmesi ile yakın ilgisi olduğu söylenebilmektedir.

1.2.4. Fizyolojik Yaşlanma

Yaşlanmayla birlikte üretimde ve fiziki zamanlarda her şekilde düşüşler görülmektedir. Vücut bileşimi, kalp damar sistemi, karaciğer, beyin ve çoğu organda ve endokrin sistemde fonksiyonel olarak ehliyetsizlikler meydana gelmektedir.

Yaşlılıktaki fiziksel ricatı 3 başlıkta genellemek mümkündür. Bunlar;

- *Bedeni gerilemeler:* Yürüme, koşma, boşaltım ve bunun gibi bozukluklar,
- *Seksüel gerilemeler:* Hormon ve üreme faaliyetlerinin son bulması,
- *Zihinsel gerilemeler:* Hafıza yitimi, unutkanlık vb. belirtiler (Emiroğlu;1995:20).

Bireyin biyolojik, fiziksel, zihinsel ve duygusal süreçle ilgili çevreyle yaşamla ilişkisini azaltması ve günlük ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşaması, gücünün azalması, gerilemesi anlamına gelmektedir (Sevil, 2005:53).

Bununla beraber yaşlılıkta, görme, duyma ve hareket becerisi azalmakta, bundan dolayı yaşlıların kazaya eğilimi artmaktadır (www.yaslilikrehberi.org).

1.2.5. Psikolojik Yaşlanma

Psikolojik yaşlanma, bireyin zihinsel gerilemesiyle beraber, hareketsel eşleşme becerisinde yaşla beraber meydana gelen dönüşümleri ifade etmektedir. Yaşlanma süresinde sevilen birinin ölümü, fonksiyonel yeterli olamama, fiziki rahatsızlıklar, başkalarına bağımlılığın artması, özerklik yitimi, maddi yetersizlik, toplumsal destek

yitimi gibi yoksunluklar depresyon olasılığını arttırmakta ve psikolojik yaşlanmayı hızlandırmaktadır. Geçmişinde yapamadıkları için üzülmeye, idealler ve başarılarla ulaşamamanın verdiği hüsrana duygusu psikolojiyi olumsuz etkilemektedir. Geçmişteki gençlik senelerine hasret duyma, gelecek yıllarına korku ve endişeli bakmak gibi birçok sıkıntı görülebilmektedir. Yaşlanma ile birlikte, bireyin dış dünyadaki etkisi azaldıkça, birey kendi iç dünyasına yönelmektedir. Toplumsal yaşamla, kurmuş olduğu bağları azaltmakta olup yalnızlığı daha da artmaktadır (Tufan, 2011:9).

Psikolojik anlamda, kendisini boşlukta ve kimsesiz olduğunu düşünen yaşlı içine kapanmakta, eskiye özlem duymakta ve değişimlere karşı durağan kalmaktadır (Emiroğlu, 1995:22).

Ruhsal yaşlanma, bireylerin yaşlılıkta geçirmiş oldukları davranış, sosyalleşme ve zihin işlevlerindeki dönüşümleri tanımlamaktadır. Bireyin fizyolojik yaşlanmasına binaen sosyal pozisyonunun değişimiyle beraber meydana gelen uyumsal sıkıntıdır. Bazılarına göre yaşlılık bir problem olarak algılanırken bazıları yaşlılığa karşı olumlu tutumlar geliştirmektedir (MEB, 2011:8).

1.2.6. Sosyo/Sosyo-Kültürel Yaşlanma

Toplumun yaşlılığa tutumu, yaşlıların kayıpla başa çıkması, iş kaybı ve vefata bakışları bağlamında değerlendirilmektedir. Sosyo-kültürel yaşlanma sosyalleşme evresinde gerçekleşmektedir. Sosyalleşme ferden çevresindekilerle kontak kurduğu ve toplumun kurallarını, rol ümitlerini öğrendiği, sosyal yaşantıyla alakalı fikirlerini geliştirdiği bir süreçtir. Bu açıdan yaşlılık bireyler için aile bireyleri, çocukları, akraba ve arkadaşları ile iletişim sürecinde öğrendikleri yaşam boyu gelişen bir süreçtir (Hablemitoğlu; Özmete, 2010:20).

Yaşam boyunca her türlü sorunla mücadele eden bireyi, yaşlılık sürecinde, fiziksel, psikolojik ve ekonomik sorunların yanında sosyal sorunlarda beklemektedir. Bireyin, alışmış olduğu sosyal yaşamdaki aktivitelerinde azalmalar görülmektedir. Emeklilik süreciyle birlikte birey, kendisini bir boşlukta bulmaktadır. Toplumla ilişkilerin sınırlandırıldığı bu dönemde birey kendisini yalnızlıkla baş başa bırakmaktadır.

Burgess’a göre; “emeklilik döneminde birey tanımsız bir rolü devam ettirmektedir.”. Emeklilik hem yaşamın devamını bozarken hem de bireyin aile ve çevre arasındaki konumunun ve rolünün değişime uğramasına sebep olmaktadır. Otorite, saygınlık ve üretimle beraber kaybedilen rolün yeri doldurulamamaktadır (Danış, 2004:19).

1.2.7. Ekonomik Yaşlanma

Kişilerin yaşlandıkça çalışamaz hale gelmeleri, yaşlandıkça gelirlerinin eskiye göre azalmasına, emekli maaşlarının ihtiyacı karşılamaya yetmemesi, aynı zamanda gençliğine oranla yaşlandığı süreçte hastalıklarının artması ve buna bağlı olarak daha fazla bütçe ayırmaları sonucuyla yaşlanan kişide ekonomik sıkıntılarda baş göstermeye başlamaktadır (Avcı ve Aksoy, 2016:168).

Yaşlılık döneminde ekonomik sıkıntılarla karşılaşan birey dışarı çıkmayı azaltmakta, çevresiyle daha az görüşmekte, kendi kişisel zevklerine para harcayamaz hale gelmekte sadece, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarına bütçe ayırmaya çalışmaktadır.

Emeklilik döneminin başlamasıyla kazanç azalmakta ve süregelen sosyal kimlik zamanla yitilmektedir. Bu da sürekli olarak yaşlılar için kontağın değişmesine sebep olabilmektedir.

Yaşlılıkta yitirilenlerin birbiriyle ortaklaşması ve mahrumiyetlere dönüşmesi, kazancın düşmesiyle fakirliğin start vermesi yaşlıların özgüvenini ve hayattan aldıkları tatmini azaltmaktadır. Böylece; sıhhat ve bakım masraflarının arttığı bir evrede gelir kaynaklarındaki erime, yaşlıların yaşam şeklinin değişmesini ve daha da zorlaşmasını kaçınılmaz hale getirmektedir.

Yaşlılıkta gelirden azalma, iş gücünün azalması görülmektedir. Özellikle yoksulluk içinde yaşayan yaşlılarda kronik işsizlik bulunmaktadır. Bir işe giren yaşlılarsa çoğunlukla minimum ücretle çalıştırılmaktadır. Sanayileşmiş toplumlarda yaşlıya iş verme ve ücret belirlemede yaş ayırt edici bir etmen olarak rol oynamaktadır (Emiroğlu,1995:1).

Ülkemizde emekli memur çalışan esnaflar ile 2022 sayılı kanun malumatında 65 yaş ve üzeri muhtaç aylığı verilen maaşların genel olarak az olduğu düşünüldüğünde, yaşlılarımızın ileri yaşamlarını tatmin edici bir seviyede devam ettirebilmeleri için lazım

ekonomik güvenceden mahrum oldukları ve ekonomik problemler yaşadıkları söylenebilmektedir (Danış, 2004:21).

1.2.8. Toplumsal Yaşlanma

Toplumsal yaşlanma “ümit edilen yaşam vakti ve standartize yaşam göstergesi” ekseninde değerlendirilmektedir. Toplumda 65 yaş üzerindeki kişilerin genele oranla aldığı yüzdenin seviyesine göre toplumlar için ‘genç olgun – yaşlı’ adlandırmaları yapılabilmektedir.

Yaşlılık başta biyolojik süreçler içeren bir devinim olup ölüme kadar devam eden bir dönüşüm sürecidir. Bu nedenle yaşlanmanın sosyo-ekonomik, ekolojik ve biyografik bir yazgı olduğu kabul edilmektedir (Akyol, 1996:75).

Yaşlılar genelde, yalnızlık duygusu çeken insanlar olarak bilinirler. İnsan yaşlanırken doğal olarak yalnızlaşabilmektedir. Yakınları birer birer öldükçe sosyal ilişkilerinde seyrekleşmeye başlamaktadır. Aslında bu yalnızlık, çevremizde bulunan insan sayısından ibaret olmamaktadır. Bulunduğumuz çağda şehirleşme ve modernleşmeyle birlikte insan, bu sistem içerisinde ‘kalabalık içinde’ yalnızlaşmaktadır.

İncelenen kamuoyu araştırmalarından çıkan sonuçlar yaşlıların, yalnızlık içindeki insanlar olduklarına dair genel bir kanının bulunduğunu göstermektedir. Halbuki insan, hangi yaşta olursa olsun hep yalnızlık kaygısı içindedir. Gençlik döneminde bu kaygılar dış çevredeki olanaklar ile giderilmeye çalışılmaktadır. Yaşlandığımızda, dış çevredeki imkanlardan yararlanamayacak hale geldiğimizde sıkıntılar yaşanmaya başlamaktadır. İhtiyaçlarımızı karşılamak için yakınlarımıza ve çevremizdeki insanlara bağımlı hale gelmeye başlamaktadır. Yaşlanınca başkasına ihtiyaç hissetme duygusu, kişinin psikolojik olarak kendisini yetersiz hissetmesine sebep olmaktadır (Kalınkara, 2016:81-85)

Yaşlı nüfusun toplamdaki oranı % 4’ten az ise ‘genç nüfus’, % 4 ile % 6.9 arasında ise olgun nüfus, % 7 ile % 10 arasında ise ‘yaşlı nüfus’, % 10’ un üzerinde ise çok yaşlı nüfus olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca doğumda beklenen yaşam süresi toplumda yaşlılığın değerlendirilmesinde sık kullanılan bir değişkendir. Toplumdaki ölüm yüzdelerinden

faydalanılarak, koşullar durağan olarak düşünülüp, yeni doğan bebeğin ne kadar yaşayacağı hesaplanmaktadır (Hablemitoğlu, Özmete, 2010:21).

1.3. Dünya’da ve Türkiye’de Yaşlanma

Küresel yaşlılık tüm ülkelerin artan ekonomik ve sosyal arzlarla karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. Bir ülkede doğumların azalması ve ortalama yaşam zamanının artmasıyla ülkenin yaşlanmasıyla meydana gelen nüfussal değişimler, kazanç büyümesi, işe yerleştirme, emek verimliliği, tasarruflar gibi sosyo-ekonomik sonuçların irdelenmesine duyulan ihtiyacı arttırmaktadır.

Yaşlanmaya bağlı olarak ilk sorun iş yükü kapasitesiyle ilgilidir. Diğer yandan yaşlanma, bireylerin tüketimi azaltma kararlarını etkileyen önemli bir faktördür. Konuya makro iktisat perspektifinden bakıldığında, tüketim ve tasarruf kararları, bir ülkenin ileri yaşamdaki gizil iktisadi çıkışını ve naturel olarak gayri safi milli gelirini etkilemektedir zira tasarruf ferdin gelecekteki gider seviyesini belirlerken aynı zamanda bir iktisadın da sermaye arzını ortaya koymaktadır (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010:26).

Gelişmiş ülkelerin bir kısmında yaşlı nüfus oranı, çocuk nüfus oranından daha çoktur. Gelişmekte olana ülkelerde bu veri tam tersine dönüşmektedir. Çocuk sayısı yaşlı nüfusa göre daha fazla görülmektedir. Dünya nüfusunun gittikçe yaşlanmasındaki sebep sadece doğum oranlarının düşmesi olmamakla birlikte, insan ömrünün uzamasının da bir etkisi bulunmaktadır. Bilim, teknoloji ve tıptaki gelişmeler insanların hastalıklarının tedavi edilebilmesi genç yaştaki ölümlerin azalmasını sağlamış, birçok yaşlının daha uzun yıllar yaşamasına imkan tanımıştır. Aynı şekilde kazaların ve savaşların eskiye oranla daha az görülmesi de toplumdaki bireylerin uzun süre yaşamasını sağlamış ve böylece yaşlı nüfusun çoğalmasına sebep olmuştur (Bilir, 2006:5).

Bu bağlamda, dünyanın gelecekteki refah düzeyinin yaşlanma konusu ile birlikte düşünülmesi gerekmektedir.

Günümüzde yaşlılık olgusu, sosyo-ekonomik, kültürel, teknolojik değişikliklerle yeni bir anlam kazanmıştır. Toplumsal yaşamın kolaylaşması sağlıktaki gelişmeler, insanların daha sağlıklı olmasını sağlamıştır.

Türkiye’de de yaşlı nüfus oranı 1990’lardan sonra hızlı bir artış göstermektedir. 1990 yılında 2.419.200 olan 65 yaş ve üzeri ülke nüfusu (DİE, 1995:97), 1997’de 3.21.000’e (DİE 1999:35). 2004 yılında ise 4.5 milyona ulaşmıştır (Erdil, 2004:79).

Ülkemizde yaşlı nüfusun sağlık problemlerinin çoğalması, sağlık ve sosyal yardım kuruluşlarını yaşlıların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, bu alanda yasalar oluşturması gerekmektedir. Bu gerekçeyle Anayasanın 41. Maddesi ailenin korunmasına, 56. Maddesi, her vatandaşın sağlıklı ve huzurlu bir alanda yaşamasına, 60. Maddesi sakat ve yaşlıların devlet tarafından korunmasına yöneliktir. Evde bakım hizmetleriyle ilgili yasa ilk olarak 1961 yılında ‘ Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Yasa’dır. Yasanın 154. yönergesinde evde sağlık hizmetlerinin halk sağlığı hemşiresinin sorumluluğunda olması üzerinde durulmaktadır. Temel sağlık hizmetleri düşüncesi, bireylere ve ailelere sağlıklarının sorumluluğunda olmalarını öğretmek, bireyi sağlık konusunda bilinçlendirmek, toplum birlikteliğini sağlamak, toplumsal yardım ve sağlık alanlarında her şeyi devletten istemeyi azaltabilmek düşüncesindedir. Ülkemizde kabul edilen temel sağlık hizmetleri felsefesinin, günümüzdeki evde bakım hizmetleriyle uyumlu olduğu düşünülmektedir (Akdemir, 2003,akt. Akdemir ve Özdemir, 2006:33).

2014 yılı verilerine göre Türkiye toplam nüfusu 77.695.904 kişidir. Bu nüfusun % 24,3’ü 0-14 yaş arası, % 67,8’i 15-64 yaş arası, % 8’i ise 65 yaş ve üzeri nüfustur. Rakam olarak hâlihazırda Türkiye nüfusunun 6,2 milyonu 65 yaş üzeri yaşlı nüfustan oluşmaktadır (TÜİK, 2014:18620).

Aynı araştırmada yaşlı nüfus oranı 2014 yılında % 8 olmuştur. 65 yaş ve üstü bireylerin sayısı 2014 yılında 6 milyon 192 bin 962 kişi olduğu saptanmıştır. Yaşlı nüfusun % 43,6’sını erkek nüfus, % 56,4’ünü kadın nüfus oluşturdu. Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2023 yılında % 10,2, 2050 yılında % 20,8, 2075 yılında ise % 27,7’ye yükseleceği tahmin edildi (TÜİK, 2014:18620).

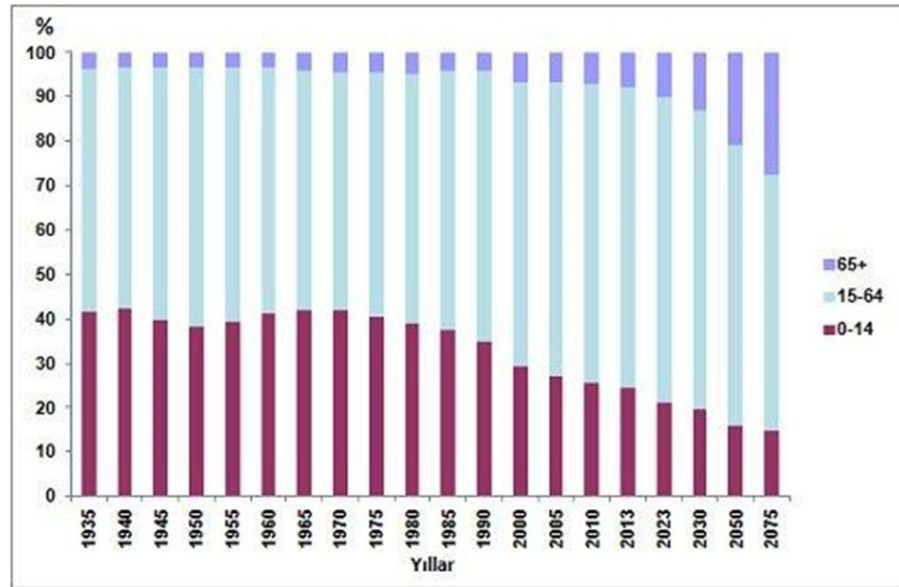
Avrupa ile ülkemiz yaşlı nüfusu karşılaştırıldığında Danimarka (5 569 077 kişi), Slovakya (5 492 677 kişi), Finlandiya (5 268 799 kişi), Norveç (5 147 792 kişi), İrlanda (4 832 765 kişi) ve Bosna Hersek (3 871 643 kişi) gibi ülkelerden nüfusumuzun daha fazla olduğu görülmektedir (TÜİK,2014:18620).

Yaş	Toplam	Erkek	(Yıl)
			Kadın
65	16,7	14,9	18,5
70	13,1	11,6	14,6
75	10,1	8,8	11,2
80	7,5	6,5	8,2
85	5,4	4,6	5,8
90	3,8	3,3	4,0
95	2,7	2,3	2,7
100	1,9	1,6	1,8

Kaynak: TÜİK, Hayat Tabloları, 2013

Şekil 1.1. Nüfus Dağılımının Toplam- Erkek ve Kadın Arasındaki Ortalaması

Türkiye 2023’ te yaşlanmış bir demografiye ulaşacak. Birleşmiş Milletler’ in tanımına göre ülkenin yaşlı nüfusunun genel içindeki payının % 8 ile % 10 arasında olması o ülke nüfusunun “yaşlı”, % 10’un üzerinde olması ise “çok yaşlı” olduğu anlamına gelmektedir. Nüfus projeksiyonlarına göre Türkiye’nin yaşlı nüfus oranının 2023 yılında % 10,2’ye yükseleceği ve “çok yaşlı” nüfuslu ülkeler arasında yer alacağı tahmin edilmektedir.

Şekil 1.2. 1935-2075 Arası Tahmin Edilen Nüfus Değişim Grafiği (TÜİK,2014:16057).

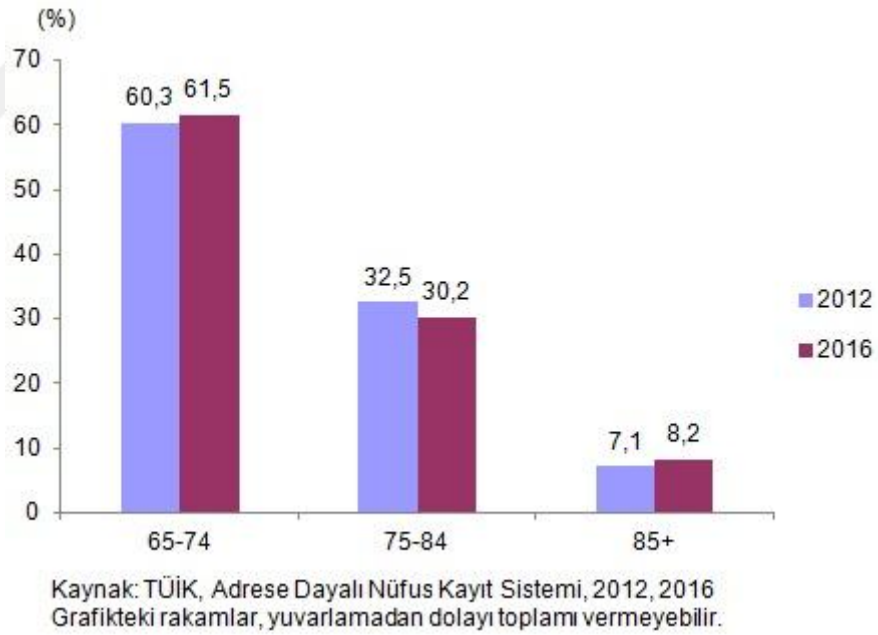
Yaşlı nüfusun artış hızı, 2013 senesinde %0 36,2 olmuştur.

Ülkemizde yaşlı nüfus, diğer yaş gruplarına nazaran daha hızlı bir artış ivmesi kazanmıştır. Türkiye’de toplam nüfusun artış hızı 2013 yılında % 13,7 iken yaşlı nüfus buna karşılık % 36,2 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2014:16057).

Türkiye’de ortalama yaş oranı arttı.

Demografinin yaşlanması ile alakalı bilgi veren etmenlerden biri olan ortalama yaş, nüfusun yaşa göre değerlendirildiğinde ortada kalan yaş olup, nüfusun sınırını oluşturmaktadır. Altındaki genç, üstteki yaşlı nüfus grubunda birbirine eşit sayıda kişi bulunmaktadır. Türkiye’nin 2013 yılındaki ortalama yaşı 30,4 olup, dünya nüfusu için ortalama yaş 29,4’tür. Dünya’da en yüksek ortalama yaşa sahip ilk üç ülke 50,5 ile Monako, 45,8 ile Japonya ve 45,7 ile Almanya’dır. Türkiye bu sıralamada 104. sırada yer almaktadır (TÜİK, 2014:16057).

En son 2016 yılında yapılan TÜİK araştırma sonuçlarına göre;

Şekil 1.3. En son 2016 yılında yapılan TÜİK araştırma sonuçlarına göre

Dünya nüfusunun 2016 yılında %8,7’sini yaşlı nüfus oluşturdu. En yüksek yaşlı nüfus oranına sahip ilk üç ülke sırasıyla %31,3 ile Monako, %27,3 ile Japonya ve %21,8 ile Almanya oldu. Türkiye bu sıralamada 167 ülke arasında 66. sırada yer aldı (TÜİK,2016:24644).

1.4. Yaşlılık Döneminde Karşılaşılan Sorunlar

Yaşlanma ile birlikte sosyal hayatta birçok değişiklik yaşanmaktadır. Bireyin yaşlanmasıyla birlikte yalnızlık duygusuna kapılması, sosyal anlamda hayatını eskiye göre verimli geçirememesi, sevdiklerine bağımlı hale gelmesi, kendi ihtiyaçların karşılamakta zorlanması, bunun yanı sıra emekli olmasıyla birlikte maddi olanaklarının daha sınırlı hale gelmesi ve ölüm duygusunun kendisine yerleşmesiyle birlikte kendisini daha da 'yalnızlık, kimsesizlik ve yoksunluk' duygusuyla baş başa bırakmaktadır.

Araştırmamız kapsamında, yaşlılık sürecinde karşılaşılan sorunlardan, yoksulluk problemi, bakım problemi, sağlık sorunları, beslenme sorunu, yalnızlık ve toplumsal soyutlanması sorununa değinilecektir.

Şüphesiz, yaşlılık sorunları bu çalışma kapsamında ele aldıklarımızla sınırlı değildir. Bunların beraberinde, yaşlı istismarı, sosyal aktivite, eğitim, dinlenme, eğlenme ve manevi ihtiyaçların giderilmesine ilişkin sorunlar da eklenebilir.

1.4.1. Yoksulluk

Yaşlanma olgusu yıllar ile birlikte gelişen ve kendisini bedensel, psikolojik, ekonomik açıdan da hissettirebilen bir süreçtir. Bireyler yaşlanma ile birlikte emeklilik sürecine girdiklerinde ister istemez gelirlerinde fark edilebilir bir azalma da söz konusu olacaktır. Bu süreçte bireyler hem bedensel açıdan zayıflamakta hem de yeterli oranda sağlıklı olamadıkları için daha fazla gelire ihtiyaç duyabileceklerdir. Ekonomik anlamda giderler daha çok sağlığa ve beslenmeye ayrılacaktır. Yalnız, yaşlı birey gençliğindeki çalışma temposunu gösteremediği için emeklilik sürecinde maaşı azaldığı ve buna bağlı olarak sağlık giderleri arttığı için ekonomik sıkıntılar kendisini hissettirebilmektedir.

Yaşlı insanların çalışma kapasitesi azalmakta, buna bağlı olarak daha az gelire sahip olmaktadır. Bu süreçte yaşlı birey, yakın çevresiyle ilişkilerinde, akrabalarıyla görüşmelerinde, eve sahip olma ya da kira geliri karşılamada, bir yerden bir yere gitmede maddi açıdan zorluklarla karşılaşabilmektedirler (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010:128).

Bireylerin yaşlanınca eskiye göre gelirlerinin azalmasından ötürü yoksunluk çekmeleri ve buna paralel olarak da ortaya çıkan yoksulluk problemi yaşlıları zor durumda

bırakmaktadır. Yoksulluk içinde kalan yaşlı birey bu süreçte toplumdaki riskli grubu göstermektedir. Yaşlılıkta yaşanan yoksulluğun nedeni, bireylerin karakter olarak ekonomik sorumluluklarını ve ekonomik güçlerini nasıl değerlendikleriyle ilgili bir analizin sonucu yoksulluk oluşabilmektedir (Kalınkara,2016:167).

TÜİK (2008) Tüketim Harcamaları, Yoksulluk ve Gelir Dağılımı'nda yoksulluk kelimesi, bireylerin kendileri için ihtiyaç duyduklarını sağlayamaması cümlesiyle açıklanmıştır. Yoksulluk kelimesi farklı boyutlarıyla düşünülüp yorumlanabilmektedir. İlk akla gelen yoksulluk kelimesiyle ilgili; beslenme ihtiyaçları ve barınma bir yerde kalabilme sorunu olmakla birlikte, başka anlamda ise, yiyecek ve giyecek gibi ihtiyaçların karşılanması, barınma sorununun olmaması durumunda dahi eğer bireyler toplumun belirli görülen seviyesinin altındaysalar bu da yoksulluğu ifade etmektedir. Tanımlardan anlaşılacağı üzere, yoksulluğun bireylere ve topluma göre, ihtiyaçlar dahilinde farklı yorumlamaları olabilmektedir. Tanım olarak bakıldığında mutlak yoksulluk, ailelerin ya da bireylerin günlük gereksinimlerini karşılayabilmek için ihtiyaç duyulan zorunlu tüketim gereksinimlerinin tespit edilmesidir (TÜİK, 2008:32). Göreli yoksulluk, aile ve bireylerin toplumun kabul edilen ekonomik seviyesinin gerisinde kalmasıdır. Yaşanılan toplumun seviyesi baz alındığında o seviyenin altında yaşayan kesim göreli yoksulluğu oluşturmaktadır (TÜİK, 2008:87).

Yoksulluk toplumsal ve ekonomik açıdan önemli bir sorunu oluşturmaktadır. Yoksulluk dünyanın hemen hemen her yerin de kendisini gösteren bir olgudur. Yaşamda beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılamada zorluk çekmek, sağlık ve ulaşım gibi gereksinimlerin karşılanmaması ya da çok kısıtlı olması, devletin sağladığı hizmetlerden yararlanamama gibi durumlar, sağlık koşullarının iyi olamaması ve ölümlerin artması gibi sorunları yaşlılar yaşayabilmektedir (Can, 2013; Özmete vd., 2012).

Yaşlılıkta yaşanan sosyal problemlerin ve yoksulluğun giderilmesi ve bu risk gruplarına daha hassa davranılması amacıyla sosyal politikaların bu ihtiyaçları gidermek adına gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Kalınkara, 2016:169).

Ülkemizde yaşlı nüfusun yoksulluğunda kadın bireylerinde yaşam şartlarının düşünülmesi gerekmektedir. Kadınların eşlerinden kalan dul maaşlarının yetersizliği, sosyal güvencelerinin olmaması, kadınların erkeklere oranla yaşamdan isteklerinin daha

çok olması sebebiyle kadınların daha fazla hastalıklara yakalanması, kadınların erkeklere oranla daha çok yoksulluğu hissetmelerine sebep olabilmektedir. Yaşlı nüfus oranlarına cinsiyet temelli bakıldığında, kadınların erkeklere göre daha yoksul olduğu tespit edilmiştir (TAYA, 2011).

Nüfus dağılımlarına bakıldığında ilerleyen yıllarda ülkemizde nüfus oranlarında köklü değişimler yaşanabileceği öngörülmektedir. 2050 yılına gelindiğinde çocuk nüfusu ile yaşlı nüfusu birbirine eş olabilecek seviyeye gelebilecektir. Bu yaşlı bireylerin büyük kısmını, eğitim seviyesi yeterli olmayan, yoksul olan, yalnız yaşayan yaşlılar kapsamaktadır. Ülkemizde, genel nüfus içinde giderek yaşlı nüfusun artması halinde sağlık ve sosyal ihtiyaçların giderilmesinde problemler yaşanabilecektir (Kalinkara, 2016:173-174).

Yaşlı nüfusun gider dağılımına bakıldığında, yaşlı bireylerin maaşlarını en çok sağlık giderlerine, beslenmeye ve barınma giderlerine harcadığı tespit edilmiştir. Bu ihtiyaçlar bireyin olmazsa olmaz zorunlu ihtiyaçlarıdır. Bununla birlikte, yaşlı bireyin ekonomik durumuna, bulunduğu sosyal çevreye ve eğitimine göre bu ihtiyaçlarda değişiklik oluşturabilmektedir (Yumurtacı, 2013:26).

Tüm bu açıklamalar sonucunda ülkemizde giderek artan yaşlı nüfus ve yoksulluk sorununun giderilebilmesi için, devletin sosyal politikaları yaşlıların ve toplumda risk oluşturan grupların iyileştirilmesi anlamında geliştirmesi gerekir. Yaşlıların sağlık imkânlarından yararlanmaları kolaylaştırılmalı, ulaşım imkanlarından faydalanabilmeleri, barınma sorunlarının çözümü için gerekirse yaşlı konut evleri yapılabilmesi, yaşlıların sosyal yaşama evlerinden de çalışarak ekonomik katkılarının sağlanabileceği işler oluşturulabilmesi, yaşlıların ev içinde çalışmaları desteklenmelidir. Bunun sonucunda yaşlı bireyler hem kendilerine ekonomik olarak ve manevi olarak fayda sağlayacak hem de ülke ekonomisine bir değer katmış olacaklardır. Böylece ülke refahı yükselecek, ekonomik ve sosyo - kültürel açıdan daha olumlu bir noktaya gelinmiş olacaktır.

1.4.2. Yoksulluk Sorunu

Yoksulluk sorunu, ekonomik problemle yakından ilgili olmaktadır. Bireylerin yeteri kadar gelirlerinin olmaması, yeterli derecede beslenememelerine, sağlıkla ilgili ihtiyaçları karşılayamamalarına ve aynı zamanda temel zorunlu ihtiyaçlarını karşılamada sıkıntı yaşamaları anlamına gelmektedir.

Modernleşmeyle birlikte, toplumsal yapıda meydana gelen değişmelerle aile yapıları geleneksel aileden çekirdek aileye doğru değişmekte, ailelerin yaşlanma sürecindeki zorlukları ailenin işlevi olmaktan çıkarılıp kamuya mal edilmesiyle birlikte, yaşlı nüfus bir sorun olarak ele alınmakta ve bu şekilde yansıtılmaktadır (Tufan, 2003:22).

Ekonomik sıkıntı içinde olan birey ailesinden, çevresinden ve sosyal kurumlardan yardım beklemektedir. Birey sosyal güvenlik kurumlarından yararlanabilecek seviyede değilse ve kimsesi yoksa ekonomik problemlerle yalnız başına mücadele etmekte zorlanmaktadır.

Ekonomik düzeyin yüksek oluşu toplumda bir statü oluşumuna sebep olmaktadır. Yaşlılığını düşünerek gençliğinde yatırım yapmış bireylerin sayısı azdır. Birey yaşlıyken daha çok tüketen durumdadır. Bu süreçte bireyin sosyal güvencesi yoksa başka bir ekonomik geliri de yoksa ailesine, yakınlarına ve çevresindekilere muhtaç ve onlardan gelecek maddi desteğe mecbur hale gelecektir (Sevil, 2005:111).

Yaşlılıkta; gelir düzeyinde azalma ve işsizlikte artma görülmektedir. Özellikle yoksulluk içinde bulunan bireyler kronik bir iş kaybı süreci içindedir. Bir iş bulan yaşlılar ise çoğunlukla az miktarda çalışmaktadır. Sanayi toplumlarında yaşlıyı işte çalıştırma ve ücret saptanmasında yaş spesifik bir etmen olarak rol oynamaktadır (Emiroğlu, 1995:41).

Yaşlanan, yalnız kalan bireylerin farklı sosyo-kültürel ve iktisadi problemler yaşadığı gözlemlenmektedir. İktisadi problemlerin çoğu yaşlanan bireyin emekli olması ile maddi güvence yitiminden meydana gelmektedir. Bu problemlerin bazıları; kazanç azalmasına uyum gösterememe, daha önceki kriterlere göre yaşayamamanın verdiği sosyal ve psikolojik baskı, sağlık, beslenme gibi yerlere yapılan giderlerin artması, gelir azlığı sebebiyle yakınlarından maddi yardım alma ve yakınlarına yük olmanın getirdiği psikolojik baskıdır (Onur, 1995).

Yaşlıların çağımızdaki önemli problemleri içinde maddi teminat yokluğu, bakım gereksinimi ve kimsesizlik yer almaktadır (Uysal 2002: 74). Tradisyonel geniş aileden, çekirdek aileye geçiş ile birlikte aileler küçülmüş, yaşlıların bakım sigortası olarak görülen genç kuşaklar kendi çekirdek ailelerini kurup, ana-baba kuşağından uzaklaşmış böylelikle yaşlılık, önemli ekonomik ve psiko-sosyal sorunların yaşandığı bir dönem haline gelmiştir (Uncu ve diğerleri 2002: 65).

Ülkemizde sosyo-ekonomik hayattaki hızlı dönüşmeye ekseriyet olarak sosyal düzenin hızlı bir şekilde dönüşmesiyle toplumun en küçük yapıtaşının değişmesi ortaya çıkmış, bu zamanda da yaşlının bu oluşumda konumu, dikkati, gücü ve saygınlığı geniş biçimde azaltmıştır. Parasal teminattan mahrum, yoksul ve kimsesiz yaşlıların bakım problemi tradisyonel yardım düşüncesini aşmıştır. Artık toplum fakir ve kimsesiz yaşlıya bakmayı eziyet olarak görmekte ve bunu erkândan beklemektedir çünkü sosyal dönüşümle beraber tradisyonel değerler oluşumu ve bununla birlikte yaşlıyı korumaya ilişkin toplum kültürü de aşınımına uğramaktadır (Danış, 2006:3).

Sübjektife olarak genç bir demografiye sahip ve nüfusunun üçte birinden fazlası (% 35) kırsalda yaşayan Türkiye’de (DİE 2003:107) genç jenerasyonların kente yerleşmesi devam etmekte yaşlılar ise olasılıkla köylerde yaşamakta ya da bırakılmaktadır (DİE, 2003:107). Bundan dolayı, bugün köylerde yaşlılık problemlerinden en önemlisi yaşlı tabakanın yetişkin çocuklarından ayrı uzakta yaşamalarıdır (Tezcan, 1982:173).

Genellikle kırdaki kimsesiz yaşayan yaşlılar iktisadi manada çocuklarına muhtaç ve tabi kalmaktadır. Kent ve sıhhat bakımları hızla gelişerek çağdaşlaşan Türkiye’de, terkedilmiş haldeki bu yaşlı kesim, gelişen kent ve sağlık hizmetlerinden de ırak, sübjektif fakir ve kötü şartlarda yaşamaktadır. Sonuçta, bu zorunlu ıraklaşmayla beraber ayrıca değişen değer yargılarına bağlı kuşak sürtüşmeleri sebebiyle genç jenerasyonun tradisyonel aile mesuliyetlerini yerine getirmemeleri, ailelerinden ayrı tercihen ırak yaşamaları realitesi ile yüz yüze gelinmiştir (Gitmez, 2000:127-129).

Öte yandan hızlı bir dönüşüm aşaması yaşayan kentlerde kadınlar ev dışında çalışmakta, akrabalar ve komşular ile olan münasebetler körelmektedir. Özellikle büyük şehirlerde yaşlılar sıhhat, konaklama, kazancın korunması ve sosyal gönenc hizmetleriyle alakalı

ihtiyaçlarının karşılanması paralelinde önemli derecede zorluklarla karşılaşmaktadır (Tufan, 2001: 287).

Son yıllarda kimsesizlik ve fakirlik hallerinde yaşlılara destek sağlamak toplumumuzun tradisyonel tabakalarında dahi giderek başarılması güç bir vazife durumuna gelmiştir (Onat, 2002: 268).

Ülkemizde yaşlıların genel yaşam standartları gün geçtikçe düşmekte; yaşlı bireyler sağlık, beslenme, serbest zamanı değerlendirme, konut, bakım, gibi sorunlarının yanında yalnızlık ve yoksullukla da mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Danış,2006: 217).

Tüik (TÜİK,2014-2016) verilerine göre, yaşlı yoksulluk payı 2014 yılında %18,3 olmuştur. Eşdeğer hane halkı kullanılabilir ortanca kazancının %60'ına göre hesaplanan yoksulluk oranı 2014 yılında Türkiye geneli için %21,8 iken bu oran yaşlı nüfus için %18,3 olarak gerçekleşmiştir. Yaşlı nüfusun yoksulluğu cinsiyet perspektifinde bakıldığında, erkeklerde artış kadınlarda düşüş olduğu gözlemlendi. Yoksul yaşlı erkek nüfus oranı 2012 yılında %17,7 iken bu oran 2014 yılında %18,3'e yükseldi. Yoksul yaşlı kadın nüfus oranı ise 2012 yılında %19,4 iken bu oran 2014 yılında %18,2'ye düşmüştür.

Yaşlı nüfusun çalışma hayatına girmesi % 11,5 oldu. Ülkemizde 15 ve daha yukarı yaşta işgücüne katılma oranı 2014 yılında % 50,5 iken yaşlı nüfusun işgücüne katılma oranı % 11,5 olarak gerçekleşti. Yaşlı erkek nüfusta bu oran % 19,3 iken yaşlı kadın nüfusta % 5,4 oldu. Yaşlı nüfustaki işsizlik oranının ise % 2,1 olduğu görüldü. Çalışan yaşlıların % 74,1'i tarımda olmaktadır. İstihdam edilen yaşlı nüfusun sektörel dağılımı incelendiğinde, 2014 yılında yaşlı nüfusun % 74,1' inin tarım sektöründe, % 18,9'unun ise hizmet sektöründe yer aldığı görüldü. Yaşlı bireylerin mutluluk oranı düştü. Yaşam memnuniyeti araştırması sonuçlarına göre mutlu olduğunu beyan eden yaşlı bireylerin oranı 2014 yılında % 62,8 iken bu oran 2015 yılında % 56,8'e düştü. Genel mutluluk düzeyi cinsiyet bazında incelendiğinde, 2015 yılında yaşlı erkeklerin % 53,4'ü, yaşlı kadınların ise % 59,5'i mutlu olduğunu beyan etti. Yaşlılıkta bireylerin mutluluk kaynağı % 66,8 ile aile olmuştur. Yaşam memnuniyeti araştırması sonuçlarına göre yaşlı bireylerin 2015 yılında en önemli mutluluk kaynağı % 66,8 ile aileleri oldu. İkinci sırada gelen mutluluk kaynağı ise % 16,5 ile çocukları oldu. Yaşlıların çoğu genel sağlığından memnun değildir. Yaşam memnuniyeti araştırması sonuçlarına göre 2014 yılında genel sağlık durumundan

memnun olduğunu beyan eden yaşlı bireylerin oranı % 47,5 iken bu oran 2015 yılında % 45,6'ya düştü. Çağdaşlaşma ile beraber internet kullanımı arttı. Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre İnternet kullanan yaşlı bireylerin oranı 2014 yılında % 5 iken 2015 yılında % 5,6'ya yükseldi. İnternet kullanan yaşlı bireyler cinsiyet bazında incelendiğinde, erkeklerin kadınlardan daha fazla İnternet kullandığı görüldü. İnternet kullanan yaşlı erkeklerin oranı 2015 yılında % 8,8 iken yaşlı kadınların oranı % 2,8 oldu (TUİK, 2016:21520).

1.4.3. Bakım Sorunu

Yaşlı bakımı yaşlılarla ilgili sağlığı, sosyal ve psikolojik gereksinimleri karşılayan hizmetlerdir. Yaşlılarla ilgili hizmetlerin karşılanması sorumluluğunu Cumhuriyet Döneminde 1930 senesinde oluşturulan belediyeler kanununun 34-35. maddelerine uygun olarak belediyeler üstlenmiştir. Belediyeler, yoksullara ve yaşlılara hizmetle birlikte, yardıma muhtaç evsiz insanların barınmasını sağlayacak huzurevleri hizmetlerini de sağlamışlardır. 1963 yılından buyana yaşlılara yönelik ihtiyaçların karşılanması sorumluluğunu devlet eline almış ve Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı huzurevleri devlet eliyle hizmete sunulmuştur (Seyyar ve Genç, 2010:841).

Değişen ve dönüşen dünyada, bilim ve teknolojinin gelişimiyle birlikte, insan ömrü de uzatılmış yalnız, insan ömrünün uzamasıyla birlikte kaliteli yaşaması sorunu, bakım sorunu ve buna bağlı çözüm arayışları geliştirilmeye başlanmıştır. Yaşlı nüfus sayısı devamlı artış gösterirken, yaşlı bakımına yönelik gerekli hizmetlerin karşılanamaması yaşlı bireyi başkalarına bağımlı olmaya mecbur bırakmaktadır. Toplumsal bir problem haline getirilen başkasına bağımlı yaşamak, beklenti içinde olmak, aileleri ve toplumun huzurunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Yaşlı bireyin bakıma muhtaç halde yaşamaya başlaması aile içinde, toplumda ve kurumlarda yaşlı bireyin ihmale uğramasına sebep olabilmekte ve hatta olumsuz davranışlarla karşı karşıya kalmasına sebep olmaktadır. Geleneksel aile yapıları ve ataerkil anlayışa sahip toplumlarda toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde yaşlısına sahip çıkıp onun bakımını üstlenmek sadece kadının sorumluluğu görülmekte ve bu da kadının gün içindeki işlerinin çoğalmasına sebep olmaktadır (Avcı ve Aksoy, 2016:181).

Yaşlı bakımı konusunda Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler araştırmalarını çoğaltmış ve bu konuyla ilgi, yaşlı bakımına uygun yaşlı köyleri, yaşlı evleri, huzur evleri yaşlı bakımı için uygun görülmüştür (Altunbaş ve Cankurtaran, 2006:11).

Hızlı nüfus artışı, yaşam beklentisinin yükselmesi, tıptaki gelişmeler yaşlı nüfusunu arttırırken, çocukların ana babalarıyla birlikte yaşamalarını ya da onlara bakmayla ilgili güçlükleri çözümlemelerini zorlaştırmış ve bakım sorununu ailenin yanı sıra toplumca ele alınacak bir sorun haline getirmiştir (Onat, 2003:69).

Yaşam dönemi boyunca hastalıkların önlenmesi ve sağlıklı yaşam sürdürme yaşlılıkta önemlidir (Hablemitoğlu, Özmete, 2010:194).

Yaşlılarda sürekli ortaya çıkan sıhhat problemleri arasında kas-iskelet ve kalp damar sistemi hastalıkları, yüksek tansiyon, süreğen akciğer rahatsızlıkları, diyabet ve bazı kanser türleri önemli yer tutmaktadır. Yaşlıların belirli aralıklarla sağlık kuruluşlarından yararlanması önemlidir.

Yaşlılığa bağlı muhtaçlık, fiziken ket vurma ile biyolojik olarak bozulmaların beraberinde gelmektedir. Bu manada bakıma yoksun hale gelmiş yaşlılar, günlük rutin hareketleri yerine getirememekte ve başkalarının yardımına gereksinim duyan bir duruma gelmiş olmaktadır.

Bakıma gereksinimi olan yaşlılara yönelik bir yürütüm olarak “evde bakım” hizmetleri uygulanmaktadır. Bu hizmet çerçevesindeki yaşlı grubu, genel olarak 65 yaş ve üstü süreğen ve uzun süreli bakım ihtiyaçlı yaşlılar olmaktadır. Bu mealde örneğin, evde bakım hizmeti alanlar içinde, 65 yaş ve üstü yaşlıların payı, 1998 yılında Avusturya’da % 83’ü, Almanya’da % 78’i, ABD’de % 63’ünü oluşturmaktadır (Taşçı, 2010:185).

Evde bakım hizmetinin farklı türleri bulunmaktadır;

Buna göre, **birincisi**, evde bakım hizmetleri, sadece tıbbî hizmetleri içermemekte, beraberinde sosyal hizmetleri de yerine getirmektedir. **İkincisi**, kısa ve uzun vadeli hizmetler halinde olabilmektedir. **Üçüncüsü**, uzman bireylerin yerine getirdiği evde bakım (formal care) ile aile fertlerinin verdikleri evde bakım (informal care) hizmetleri değişik oluşumlara sahiptirler (Oğlak, 2007: 101).

Bu kapsamdaki hizmetler, AB’de iki şekilde görülmektedir: “Ulusal sağlık hizmetleri” ve “sağlık sigortası sistemleri”. Ulusal sağlık düzeninde, tek bir örgütsel tamamıyet ve plan sınırlarında, tüm nüfusu içine alan ve vergilerle kaynaklaştırılan bir bakım hizmeti verilirken; ikincisinde bir sıra sosyal sigorta kaynağıyla, farklı zanaat gruplara üzerinde ve ana olarak primlerle kaynaklaştırılan bakım hizmetleri sunulmaktadır. Bakıma muhtaç yaşlılar için öteki sosyal politika hizmeti, günlük-bakım (daycare) olarak bilinmektedir. Günlük-bakım, bakım çeşitleri arasında fazla konuşulmayan bir bakım çeşididir. Burada, günlük-bakımın, istinaden iktisadi problemler döneminde somut ve sıradan bir bakım modeli olarak öne çıkmasından kaynaklanmaktadır (Taşçı, 2010:185).

Bakıma muhtaç yaşlılara yönelik başka bir sosyal bakım hizmeti, “kurumsal bakım” adı altında ele alınmaktadır. Kuruluşsal bakım, “korunmaya gereksinim duyan yaşlıların sıhhatinin, sosyo-ekonomik ve psikolojik ihtiyaçlarının, yetişmiş bireylerce karşılandığı, onların refah ve mutluluklarını esas alan bir hizmet çeşidi” olarak bilinmektedir (Altan, 2006: 277)

Bu açıdan sosyal hizmetler, sosyal bakım hizmetlerine benzemelerine karşın; yaşlılara otonomilerini ve gizliliklerini korumaları açısından sosyal bakım hizmetlerinden daha başarılı olarak ifade edilmektedirler (Taşçı, 2010:185).

Akdağ tarafından 2008 yılında yayınlanan ‘Türkiye Sağlıkta Dönüşüm Programı ve Temel Sağlık Hizmetleri: Kasım 2002-2008’ konulu kitapta Türkiye genelinde 2003’ten beri illerde hizmet içi eğitimler yapılmış ve yaşlıların beslenme hallerinin düzenlenmesine ilişkin il faaliyet planları oluşturularak beslenme eğitimleri verildiği, bu eğitimlerin mobil sağlık hizmeti sunumu, gezici ekiplerle periyodik muayene, hasta nakil hizmeti, pnömokok aşılması-yetişkin aşılama, diyabet hasta izlemi, evde bakım kursu, ilaç temini gibi çeşitli programlar kapsadığı belirtilmektedir (Hablemitoğlu, Özmete,2010:200).

Türkiye’de birey sağlığına yönelik ayrılan pay OECD ülkelerine göre çok az bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse bireylerin genelini kapsayan bir sigorta sistemi yokken; kurum bazlı sigorta sistemi bulunmaktadır. Şahsi sıhhat sigorta düzeni ise çok yeni başlayan, henüz programlanamamış ve genişletilememiş bir düzendir. Sonuçta bu

hal, sađlık hizmetlerinden yeterince ve dűzgűn bir řekilde yararlanma bakımından yařlıları negatif yűnde etkilemektedir (DPT, 2007).

Yařlıların bakım sorununun çűzűmű için gűnűműz refah toplumlarında geliřen ve yařlılara sunulan, yařlının evinde kalmasına, bu műmkűn olmadıđında ise yařlının evi dıřında gűvenle bakılmasına yűnelik hizmet tűrleri sűz konusudur (Danıř, 2004:25).

Yaşlının bakım hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde, evde bakım sistemi ve resmi kuruluşlarda gerçekleşen bakım sistemlerinden bahsedilmektedir. Yaşlının bakımı ailesi ya da yakınları tarafından yapılmakta veya sosyal kurumlara tarafından bu sorumluluk aileden alınmaktadır (Adak, 2003:84). Evde bakım hizmetleri sayesinde, aile içinde yaşlı birey kendi yerinde bakılmış olup, huzur evlerinde bakılması durumundaki űzűntűsű azalmakta, sevdikleriyle vakit geçirebilmekte ve aile űyelerinin yardımlaşmasını sağlamakta, gençlere űrnek olmakta, yaşlılara sevgi ve sayđı duyulması gerektiği űđretilmekte ve bunun gibi faydaları bulunmaktadır. Ailenin olmadığı ya da bakım için elverişli olmadığı durumlarda yaşlının bakılması için kurumsal hizmetlerden yararlanılmalıdır.

1.4.4. Sağlık Sorunları

Yaşlılar için kaliteli sağlık hizmetinin sunulabilmesinin belirli koşulları vardır: Yaşlı ile beraber bakım kararlarının verilmesi, yaşlı sağlığının geliştirilmesi, bu sűrece aile űyelerinin katılımı ve son olarak kendi evlerinde hizmet alabilmeleridir. Yaşlıların hayat kalitesini artırmada en űnemli teori yaşlının hem yakın aile fertlerinden hem de aile dışı kurum veya kuruluşlardan hane içi sağlık hizmetinden faydalanmalarını sağlamaktır.

Toplumumuza uyarlanan “Geriatride Yařam Kalitesi” kavramı yaşlı sağlığını en iyi şekilde tanımlamaktadır. Yaşlı sıhhati için ana şartın yaşlıların yaşam haklarının korunması ve olumlu yűnelimde geliştirilmesi olduğu unutulmamalıdır (Beđer ve Yavuzer, 2012:3).

Sosyal psikolojik açıdan değerlendirmemiz gerekirse, başarılı bir yaşlılık dűneminin geçirilebilmesi için ilk olarak yaşlı fertlerin aile ve yakınlarıyla olan műnasebetlerinin canlı tutulması açısından yűntemler geliştirilmeli, bireyin hoşlandığı hobilerini yapabilmesi için ortam oluşturulmalı, yalnızlık duygusundan kurtulmak için sosyal

hayatını aktif geçirmesi sağlanmalıdır. Böylece, birey daha mutlu bir şekilde bu süreci olumlu davranışlar ve kazanımlarla geçirebilecektir.

1.4.5. Beslenme Sorunu

Beslenme yaşamın her döneminde zorunlu ihtiyaçların başında gelmektedir. Yaşlanmanın paralelinde vücut bütünlüğünde ve organların fonksiyonlarında değişimler ortaya çıkar. Bunun yanı sıra, vücut yapısı, biyolojisi ve sosyal-çevresel faktörlerde meydana gelen değişimlerle yaşamlarda değişim söz konusudur. Bu dönüşümler beslenme halini negatif biçimde etkileyip, dengesiz beslenmeye ve böylece sağlık problemlerine yol açabilmektedir.

Beslenme; büyüme, gelişme, sıhhatli ve faydalı olarak uzun süre yaşamak için ihtiyaç olan enerjiyi ve besin unsurlarının her birini yeterli düzeylerde sağlayacak olan besinlerin besleyici yanlarını yitirmeden, sağlık bozucu hale getirmeden, en ekonomik biçimde almak ve bünyede kullanmaktır. Vücudun büyümesi, yenilenmesi ve çalışması için gerekli olan besin öğelerinin her birinin yeterli miktarlarda alınması ve vücutta uygun şekillerde kullanılması durumu ‘yeterli ve dengeli beslenme’ olarak açıklanmaktadır (Yücesan, 1992:37).

Yaşlı beslenmesinde amaç, bireyin sıhhatinin korunması, yenilenmesi ve geliştirilmesi, hayat memnuniyetinin artırılması, sağlıklı yaşam şekillerinin benimsetilmesidir. Yaşlıların iyi beslenme seviyesine sahip olması hem kendisi hem de toplum gözünden fayda sağlamaktadır. Yaşlıların çoğunun enerjik, hayat dolu ve otonomik bir hayat sürdürmelerini kolaylaştırmaktadır (Danış, 2014: 27).

Yaşlanma ile beraber bireylerin tek başına kendi ihtiyaçlarını karşılayamamaları, alışveriş yapamamaları, yeterince kendilerine bakamamaları sağlıklarını da olumsuz yönde etkilemektedir.

Beslenme alışkanlıkları insanların bedensel ve zihinsel sağlıklarını önemli ölçüde etkilemektedir. Öğün sayıları ve zamanları, öğün atlanması ve özellikle sabah kahvaltısı yapılmaması, yeterli ve dengeli beslenmeyi aksatan önemli faktörlerdir (Sürücüoğlu, Özçelik ve Çekal 2001:64).

Yaşlılık döneminde yoksulluk, yalnızlık, fiziksel aktivitede meydana gelen sınırlılıklar, hastalık, depresyon, demans gibi durumlar, besin alımını olumsuz etkilemekte, yetersiz beslenmeye yol açmaktadır (Şanlıer, Demirel ve Arlı, 2001:77; Rakıcıoğlu, 2002:209a). Bu durum yaşlıların beslenmesine özel bir nem verilmesini gerektirmektedir (Baysal, 2003:8).

Yaşlılık evresinde azami ve istikrarlı beslenmenin sağlanması; sıhhatin korunması, düzenlenmesi ve geliştirilmesi, hayat süresinin ve kalitesinin artırılmasında önem arz etmektedir. Hipertansiyon, kemik erimesi, hiper kolesterol, kalp-damar hastalıkları, şeker hastalığı, kanserler gibi süreğen hastalıklar ve diğer sağlık problemlerinin görülme süresi ve bu hastalıklara bağlı ölümlerin miktarı yaşlılık evresinde artmaktadır. Bu hastalıkların önlenmesi, geciktirilmesi, yan etkilerinin azaltılması ve tedavisi ile beslenme hali arasında direkt bir alaka söz konusudur. Yaşlılık evresinde bu süreğen hastalıklardan herhangi birine sahip kişilerin hastalıklarıyla alakalı diyetlerinin belirlenmesi zaruriyetle bir diyetisyen tarafından yapılmalıdır (Aile hekimliği.gov.tr).

1.5. Yaşlılık ve Yalnızlık

Yaşlanmayla birlikte gelen emeklilik, hayat içerisindeki önemli değişim dönemlerinden biridir. Emeklilik sadece gelir kaybı değildir sosyal rol ve statülerde de kayıp meydana gelmektedir. Emeklilikle beraber yaşanan bu yitimlere adapte olamayan bireyler, kendilerini değersiz ve bitap hissedebilmektedirler. Hayat planını yapamamaktadırlar. Kendilerini yük gibi görürler ve bazen de onlara karşı öfkeli tavırlar sergileyebilmektedirler. Etrafindakilere olumsuz davranışlarda bulunabilmektedirler. Fiziksel sağlıkları bozulmaktadır. Oysa emeklilik ferdin şahsi gelişimi, büyümesi ve hayata yeni bir açıdan bakabilmesini sağlayabilmektedir.

Gençliğinde, bireyin psikolojik ve zihinsel ilerlemesine yaptığı katkılar yaşlılık evresinin rahat olmasını sağlayacaktır. Bu dönemde, yaşanan sıkıntıları birey kendi iç gücüyle, deneyimleriyle aşabilecektir.

Aşınım, insanların diğer sosyal fonlarla bağlantıyı veya katılımcılık hissini yitirmeleri aşaması olarak tanımlanabilmektedir (Kalınkara 2000:77).

Yalnızlık ve tek başınalık çoğu zaman birlikte kullanılmakla birlikte iki kavram birbirinden oldukça farklıdır. Tek başına olma ya da yalnız olma nesnel bir durumu ifade ederken, yalnızlık ise öznel bir durumu ifade etmektedir. Bununla birlikte, yalnızlık kadar tek başınalığın olumsuz biçimleri önemli ölçüde rahatsızlık yaratabilir.

Emekli kişi, toplumda atfedilen sosyal statülerini kaybetmektedir. Kazanç yitimi bireyin sosyal konumunu azaltmakta bu ise bireyin topluma entegrasyonunda farklı sıkıntılar yaşamasına ve kimsesizleşmesine sebep olmaktadır (Emiroğlu,1995:38).

Kimsesizlik, yaştan ilerlemesiyle gelen bedensel rahatsızlıklar ve fiziksel hacirler yaşlı bireyin rutin yaşamın mesuliyetlerini yapmasını zorlaştırarak yaşamla tek başına savaşımayacağı duygusuna yol açabilmektedir. Fakat gençliğinde bir başkasına bağımlı olmadan yaşamını devam ettirme yeteneğine sahip olmuş birey yaşlılığın zorluklarıyla da baş edecektir. Bununla birlikte, geçmişte de hayatı konusunda diğerlerinin karar vermesine izin vermiş bireyler kimsesiz kalmaktan korkacaklardır. Annesinden ayrılmaktan zorlanan bir çocuğun durumuyla benzerlik göstermektedir. Bundan dolayı gençlikte birey hayatını idame ettirme konusunda nasıl bir tavır sergiliyorsa aslında, yaşlılıkta da bu durum benzer bir seyir göstermektedir.

Bu bağlamda, çocukluktan itibaren bireyi yaşlılığa da hazırlamak gerekmektedir. Aslında yaşlılığın, hayattan elini eteğini çekmek değil, aksine hayata sosyal anlamda daha sıkı bağlanmak, yapamadığımız hobileri yapmaya gayret etmek, hayatın anlamını sorgulamak gerektiğini ve bireye her yaştan, her dönemin ayrı bir güzelliğinin olduğunu anlatıp bu süreci en verimli şekilde geçirmesini sağlamasına katkıda bulunmak gerekmektedir.

Yalnızlık, değişik topluluklarda çoğu yaşlının yaşadığı sıkıntıların başında gelmektedir. Kimsesizlik (loneliness), kimsesiz (lonely), ya da bir başına (alone) olma halleriyle karıştırılmamalıdır. Kimsesizlik konusunda yapılan çoğu çalışma bunun kimsesiz olmadan değişik bir hal olduğunu ortaya koymaktadır (Danış, 2004.28).

Berg (1981: 342) yalnız yaşamının çoğu zaman kimsesizlikten dolayı üzüntü ya da keder çekme manasına gelmediğini savunmaktadır. Mullins (1989: 113-114)' e göre, “örselenmiş çoğu fert kendisini kimsesiz hissetmemesine rağmen, toplumla iç içe yaşayan

çoğu fert bireysel olarak yalnız hissetmektedir, bundan dolayı örselenme ve kimsesizlik kavramları birbiriyle örtüşmemektedir”.

İzolasyon, sosyalleşmenin azalması ve katılımcılığın kaybedilmesi aşaması olarak tanımlanabilmektedir (Kalınkara 2000:77). Kimsesizliğin net tanımı henüz bulunmamaktadır.

Kimsesizliğin sosyal ve hissel örselenme olmak üzere iki ayrı eksenini bulunmaktadır. Sosyal örselenme, ferдин toplum tarafından zamanla dışlanması; hissel örselenmeyse insanın yaşantısında “sevgi” faktörünün yok olması şeklinde tanımlanabilmektedir. Sosyal örselenmenin boyutu, ferдин toplumda bilinen sosyal görev noksanlığı, duygusal örselenme ekseniyse sosyal ve hissel münasebet noksanlığını içermektedir (Mullins ve diğerleri 1989: 113-114).

Çalışmalar eşleri olmayan kişilerin olanlara göre daha da örselenmiş bir hayatı yeğledikleri kanısına varmıştır (Danış 2004: 125-128). Aynı şekilde huzurevinde yaşamını sürdüren yaşlılar, aileleri yanında yaşayan yaşlılarıyla karşılaştırıldığında daha ümitsiz oldukları realitesi, huzurevi ve evde yaşayan yaşlıların psikolojik problemlerini inceleyen çok sayıda araştırma sonucu ile belgelenmiştir (Aksayan, Yıldız ve Ergün, 1998: 302-303).

Genellikle huzurevine karşı negatif bir kanı bulunmaktadır. Bir huzurevine kendi iradesi ile gitmek veya oraya çocukları tarafından götürülmek, yalnız olup da zorlayıcı sebeplerle oraya yerleşme manasını taşımaktadır. Bundan dolayı huzurevinde yaşam sürdürmek biyolojik ve psikolojik sıhhati ve sosyal fonksiyonaliteyi etkileyen baskılı bir hayat durumu olarak değerlendirilmektedir. Huzurevi yaşamının yaşlı üzerindeki negatif tezahürlerinden birisi de kimsesizlik ve terk edilmişlik hissi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kimsesizlik kişinin sosyal ilişki ağının, kişinin arzu ettiğinden daha küçük (nicelik olarak) ya da daha az doyumlulu (nitelik olarak) algılanmasına bağlı olarak yaşanan bir duygu olarak ifade edilebilmektedir. Yalnızlık, bireyin öznel olarak yaşadığı sosyal yoksunluğa gösterdiği duygusal bir tepki olarak olumsuz bir duygu durumudur (Danış 2004: 125-130). Bireyin duygu durumlarından birisi yalıtılmaya bağlı yabancılaşmadır. Yalıtılmaya bağlı yabancılaşmanın ortaya çıkardığı yalnızlıkla bireyin daha çok yakın duygusal bağların yokluğu ya da yetersiz algılanmasıyla ilişkilidir (Kalınkara, 2016:82).

Tüm bunlara istinaden yaşlılarla alakalı en çok toplumsal sorunlar; “genel hayat yükseltilmesi, fakirlik ve az seviyedeki kazanç, sosyal güvenlik politikalarındaki dönüşümler, yalnız yaşlı sayısındaki artış, uygun olmayan ev şartları, aile bakımındaki azalmalar, yaşlı nüfusun yaşlanma göstergeleri, yaşlılığa yönelik negatif tutumlar ve olumlu görevleri kabullenme zorlukları” biçiminde ortaya konmaktadır (Kalınkara, 2004: 139)

1.5.1. Yaşlılıkta Sosyal Yardım/ Sosyal Hizmet

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk sosyal hizmet kurumu olan "Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti"nin kuruluşu belli bir yaşanmamışlık taşımaktadır. Cemiyet, yaşanan savaşlar sebebiyle yetim olan çocukları, Anadolu'ya göç eden ailelerin kimsesiz ve yoksul çocuklarını himaye etmek amacıyla kurulmuştur, 30 Haziran 1921 tarihinde. Cemiyetin 1921 yılında 10 olan şube sayısı 1935'te 612'ye çıkmış, 1935 yılı itibarıyla da "Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu" ismini almıştır. Sosyal hizmetlerin tek elde toplanmasını isteyen kanun 1983 yılında çıkarılmıştır. Amaç dağınık haldeki hizmetleri tek elde toplayabilmektir (www.tbmm.gov.tr).

Sosyal hizmetler kanunun 1983 yılında yürürlüğe girmiştir.(2828).Bu kanunun amacı, *“korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç, aile, çocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere olan teşkilatın, kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir”* (cocukhaklari.barobirlik.org.tr).

Yaşlıyla ilgilenme bakımına yardımcı olma gibi hizmetler kurumlar tarafından yaşlı birey ölene dek devam ettirilebilir ya da tam gün, yarım gün şeklinde belirli aralıklarla bu kurumlar yaşlıya hizmet sunmaktadırlar. Ülkemizde ve dünyada bulunan yaşlı bakım kurumlarında bakıcılar, hemşireler, terapistler, psikologlar, ve psikiyatristler bulunmakta ve görev almaktadır. Yaşlının ev alanının haricinde bakım verilebileceği yer, gündüz bakım hizmetleri veya gündüz hastaneleridir. Gündüz hastanelerinde tıbbi hizmet, ilaç tedavisi, hastaya fizyoterapi tedavisi sunulmaktadır. Ülkemizde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı ve özel huzurevlerinde bakım ve rehabilitasyon hizmetleri yaşlıya sunulmaktadır (Seyyar ve Genç, 2010:841).

“2014 yılında”(Mülga)2828 sayılı Kanununun 9. Maddesi (b) bendi ile 'Korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç, çocuk, sakat ve yaşlıların tespiti, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak'la görevlendirilen ASPB, kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre koşullarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü olan sosyal hizmetleri, yaşlı vatandaşlarımıza Huzurevleri ile Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri aracılığıyla götürmektedir” (eyh.aile.gov.tr)

Türkiye’de 1986 yılı ve 3294 Sayılı, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu’nun zorunluluğu olarak Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF)’ndan, iktisadi mahrumiyet içindeki yaşlılara yardım yapılmaktadır. Ancak, SYDTF’ nin fakirlikle savaşıma çalışmaları, belirlenmiş hedefleri içermediği, yardımların fakir tabakaya ulaşmadığı, uygulamaların kritik denetlemelerden geçirilmediği ve yardımların dinamikliğinin gözlenmesi yolunda emek harcanmadığı savlarıyla eleştirilmektedir (Şenses, 2003: 334-340).

“1976 tarihli, 2022 sayılı Kanuna göre; herhangi bir Sosyal Güvenlik Kurumundan bir gelir veya aylık hakkından faydalanmayan ve 1620 gösterge rakamının Devlet Memurlarının aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımından bulunacak (01/01/2011 itibariyle $1620 \times 0,061954 = 100,37$ TL) tutardan daha az aylık ortalama geliri olan “Muhtaç” Türk Vatandaşlarından, 65 yaşını doldurmuş Yaşlılar ile 18 yaşından büyük Özürlüler ve Kanunen bakmakla yükümlü olduğu 18 yaşını tamamlamamış Özürlü yakını bulunan kimselere aylık bağlanmaktadır”(alo183.aile.gov.tr)

Türkiye’de sosyal yardım, hak ekseriyetli olmaktan çok ihtiyaç odaklı olarak sağlanmaktadır. Aynı şekilde sosyal yardım verilecek kesimlerin betimlenmesinde geçen, “yalnız” tabiri; ailesi olan ama onlardan destek alamayan yaşlılara sosyal yardım gitmektedir. Bu düşünce vatandaşlık ve hak eksenli sosyal devlet yerine, Türkiye’de hala sorumluluğu ilk olarak aileye veren, fakat ailenin duruma dahil olmadığı durumlarda yoksunluk iddiaları üzerinde, yaşlısına son aşamada sosyal yardım sağlayan devlet düşüncesinin mevcudiyetini net bir şekilde ortaya koymaktadır (Dural-Con,2012:490).

Sosyal yardım olayı hak eksenli işletilmeyince, yardım almak için arzda bulunma konusunda problemlerle karşı karşıya kalınmaktadır. Aksu Bora'nın çalışmasına göre, fakir insanlar, bireylerden yardım almaktansa devletten yardım almayı daha “insani olgu” olarak algılanmaktadır. Ancak sosyal yardımlardan yararlanmayı, “utanç kaynağı” görenlerle de karşılaşmaktadır. Sosyal yardıma müracaat etmeyi, “fakirliğini söylemiş” olmak, böylece etiketlenmekle eşanlamlı görenlere göre bu olgu, taşınması kolay bir yük değildir (Bora, 2002:106-108). Tam da burada sosyal yardımların yaşlılara talep verilmesindense, Buğra'yla Keyder' in önem verdiği, vatandaşlık kazancı önerilebilmektedir. Bu ekseriyette, “sadaka” gibi değil de “vatandaşlık hakkı” şeklinde hak sahiplerine verilecek nakdi kazanç desteği (Buğra: 2005:87), yaşlıların toplum içinde özgüvenlerini koruyarak yaşamalarına olanak verecektir. Yaşlı nüfus gibi yeniden iş hayatına girme fırsatına sahip olmayan tabakanın, başkalarının merhametine bağımlı olmakla sefaletle düşmek arasında tercihte bulunma haline düşürülmemeleri, insanlık gururunu bırakmaksızın insanca yaşama hakkına ulaştırılmaları, devletin bireye karşı taşıdığı görevi adlandırmaktadır. Bireyin otonomisinin korunması, ancak, bu görevin insan haklarını eksen alan teoriyle çözümlenmesiyle mümkündür (Dural-Con, 2012:491).

Sosyal yardımların yanında, sosyal hizmetlerin önde gelen bir hak olarak algılanması, Avrupa Konseyi'nin 1961'de onaylanıp, 1996'da irdelendiği ve Türkiye'nin bazı çekinmelerle birlikte ancak 2004 senesinde imzaladığı “Avrupa Sosyal Şartı” nda (Avrupa Sosyal Sözleşmesi) somutlaştırılmıştır (Tufan, 2009: 83).

Yaşlı tabakaya sosyal hizmet hakkında bahsedildiğinde akla gelen en esas soru, yaşlı bakımında tıkanmaktadır. Türkiye’de hizmet veren kurumlar, SHÇEK’ e bağlı huzurevleri, özel yaşam evleriyle evde bakım bölümleridir. Türkiye’de kurumsal bakım, hem yaşlılar hem de yaşlı yakınları bakımından maalesef halen en son seçenek olarak görülmektedir. Tradisyonel aile düşüncesinin, yaşlısının bakımını kuruluşlara bırakan ailelere ayıplayıcı bakışla bakmasına neden veren teori, kalabalıklar içerisinde kaderlerine sürüklemekten öte fonksiyon görmemektedir. Oysa kurumsal bakımın yaşlının hakkı olduğu, kendi arzları ekseninde böyle bir seçeneğe sahip olmasının ihtiyacı, “Yaşlı kişi de aile üyeleri tarafından bakılmak istiyor” gibi her zaman geçerlilik taşımayan savlarla karşılaşınca, kurumsal bakım seçeneğinin ön planda tutulmaması ya da var olan kurumsal hizmetin noksanlıklarına önem vermemek sonuçlarını beraberinde

getirmektedir. Fransa’da yaşlılara, isterlerse evde ya da kurumda bakım masraflarını karşılamaları; isterlerse de aile üyelerinden eşleri hariç herhangi birini, bakıcı olarak işe almaları için kullanabilecekleri nakit ödenekler sağlanmaktadır. Bu ödenekler sadece bakım için harcanma koşuluyla, iktisadi- tıbbi bakımdan kendi kendisini idare etme becerisini kaybetmiş yaşlılara, yerel yönetimler aracılığıyla ödenmektedir. Türkiye’deki durum, yaşlılara kendi bakım tercihlerini karşılamalarına dönük ödenek sağlanması yerine, yaşlısına bakan aile üyelerine maddi yardım temin etmeye yöneliktir. Bu durum, yaşlı bireyin bakım konusunda da, “pasif alıcı” biçiminde algılandığını meydana gelmektedir. Dolayısıyla ülkede, bir yaşlı hakkı olarak görülmesi gereken bakım konusu aslında, muhtaç olan yaşlının muhtaçlığını azaltma aracına götürülmüştür (Dural-Con, 2012:490).

Yaşlıların sosyal hakları ve bu hakların iyileştirilmesi- genişletilmesi gibi konuların tartışılabilmesi gündemi daha çok meşgul edebilmesi için farklı önerilerde bulunmaktadır. Bunlardan birisi, “Milli yaşlılar politikasının ana esaslarını ve uygulamaya dönük özelliklerini belirlemek üzere Engelliler Şurası, Sosyal Hizmetler Şurası’ndan sonra en kısa zamanda Yaşlılar Şurası’nın da tertiplenmesi” dir. (Seyyar, 2005). Buna karşılık Yaşlılık Platformu da, sorunlara yönelik olarak tanımlanan önerilerin eylem planlarını belirlemek, harekete geçirmek ve izlemek üzere Yaşlılık Platformu koordinasyonunda; DPT, SHÇEK, Engelliler İdaresi işbirliğinde çalışma grubunun oluşturulması kararını almıştır. Uygulama yöntemleri konusunda farklı öneriler olsa bile, temel nokta yaşlılık sorununun ulusal bağlamda, kurumlar arası diyalogu içeren bir program hazırlanması ve uygulanması gerekliliğidir. Ancak bu sayede, yaşlılar hak talep etme, talep ettikleri haklara kavuşabilme aşamasına yükselebileceklerdir. Bu sonuç, Türkiye’yi yaşlı nüfusunu, “ikinci sınıf insan” gibi gören çağdışı konumundan kurtaracaktır (Dural-Con,2012:495).

Sonuç olarak; yaşlılık sürecinin daha iyi geçmesi için, çocukluktan itibaren yaşlanma olgusuna hazırlanmak gerekmektedir. Yaşlıya verilen değer yaşlanmaya karşı çocuğun olumlu tutum içine girmesine neden olacaktır. Gençliğini kaybeden yaşlı aslında yaşamış olduğu anılar paylaşırsa kendisine vermiş olduğu değeri arttıracak ve bu da onun özgüvenini arttıracaktır. Burada toplumun yaşlılara verdiği önem ve duyduğu saygı çok önemli bir unsurdur. Bir kenara atılıp son kullanım tarihi beklenen yaşlının toplumla

bütünleşmesi zor olmaktadır. Bu nedenle, çocuklara daha sık yaşlı yakınlarını ziyaret ettirilmesi gerekmektedir. Yaşlılığın korkulacak bir şey olmadığını, bu dönemin saygı, sevgi ve zorlukları paylaşmayla daha güzel geçeceğini hissettirmek ve bu hissi yaşattırmak gerekmektedir.

Yaşlılıkta toplumsal kontak ne kadar fazla olursa yaşlının yaşamdan memnun kalma duygusu o kadar pozitifleşiyor, bireysel olarak bir bütünün parçası gibi hissetmektedir. Huzurlu ve mutlu bir yaşlanma süreci için, bireyin değişime ve gelişime açık olması, hayatındaki yitimleri kabullenip çözüm planları araması ve her yitimden bir ders çıkarması, kendini ve çerçevelerini bilmesi aynı zamanda ötekilerini de görmeye çalışması gerekmektedir. Bireyin geçmişten dersler çıkarıp, mutlu olmak için ‘şimdiyi ve bugünü’ yaşama becerisini geliştirmemiz gerekmektedir. Bu bir tek yaşlanma süreci için değil, hayatın her döneminde bize kılavuzluk edecek bir düşünce olmalıdır.

1.5.2. Yaşlılık ve Yalnızlık

Yaşlıların yaşadığı sorunlar, yalnızlık, sağlık sorunları, barınma sorunları, ulaşım sorunu ve gençlikteki statüsünü yaşlanınca kaybetmesi gibi sorunlar oluşturmaktadır. Hayat koşullarının değişmesi aile içindeki yapılanmaları da etkilemektedir. Büyük şehirlerde aile içinde yaşlılara yaşam alanı sınırlı tutulmakta böylece yaşlı birey kendisini işe yaramaz hissetmeye, yalnız ve toplumdan dışlanmış hissetmeye başlamaktadır. Yaşlı birey bu sorunlarla karşılaştığı için psikolojik sıkıntılar yaşamakta, bu da kalan ömrünü zor geçirmesine sebep olabilmektedir (www.yaslilikrehberi.org).

Yaşlıların sosyal ve psikolojik açıdan karşılaştığı problemlerden yalnızlık hissine değinecek olursak; birey yaşlandığında bulunduğu çevre içinde kendini dışlanmış ve yalnız hissetmeye başlamakta ve bunu da çevresine güvenmeyerek göstermeye çalışmaktadır.

Yalnızlık kavram olarak, bireylerin yalnız yaşamlarından dolayı ya da sosyal çevre içinde bulunmasına karşı psikolojik açıdan kendisini yalnız hissetmesi anlamına gelmektedir. Kişi kendisini kimsesiz hissetmektedir (Seyyar ve Genç, 2010:834).

Yaşlıların toplumdan uzaklaşmaları, kendilerini yalnız hissetmeleri aynı zamanda sosyal dışlanma kavramını da beraberinde getirmektedir. Yalnızlık, sosyal dışlanmaya sebep

olabilmektedir. Yaşlılar eski güçlerini kaybettiklerinden ötürü, kendilerini birçok alanda dışlanmış hissetmektedirler. Sosyo - kültürel yönden, eğitim, sağlık, ekonomik ve bunun gibi sosyal yaşamın içinde olan alanlardan kendilerini dışlanmış hissetmektedirler. Örneğin ekonomik yönden sıkıntı yaşayan emekli maaşı olmayan yaşlılar, yaşamlarını devam ettirmekte zorluk yaşamakta, sağlık, beslenme, barınma problemleriyle karşı karşıya kalmakta ve yaşam kalitesi azalmaktadır. Bu süreçte yaşlı, ekonomik dışlanma yaşamakta ve toplumun kaynaklarından istediği gibi yararlanamamaktadır (Genç ve Dalkılıç, 2013:468).

Yaşlılıkta yalnızlık ve bireyin bu yalnızlığından ötürü kendisini toplumdan dışlanmış hissetmesinin birçok çeşidi yaşanmaktadır. Ekonomik, sosyal-psikolojik, kültürel faaliyetlerden yararlanmama durumu, temel hizmetlere erişmede zorluk yaşama, yakın çevreyle ilişkilerin azalması durumunda birey kendisini yalnız ve dışlanmış hissetmektedir. Böylece yaşadığı yaşlılık dönemini sosyal ve psikolojik açıdan sorunlarla geçirmekte daha da kendisine zorlaştırmaktadır.

Dünya nüfusu içinde yaşlıların oranı gittikçe artmaktadır. Dünya ölçeğine paralel olarak Türkiye’de de artış gözlenmektedir. Tüm canlılar doğdukları andan itibaren ileri yıllara doğru, fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yaşamında bazen kontrol edebildiği bazen de kontrol edemediği (örneğin, çevre kirlenmesi, nükleer sızıntı, sağlık sorunları...) olumlu ve olumsuz deneyimler yaşamaktadır. Bu deneyimler çok sayıdaki değişkene bağlı olarak bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal vb. gibi farklı yaşamasına ve yaşlılık dönemlerinde de bireyler arasında farklılıkların oluşmasına yol açmaktadır (Kalınkara, 2016:80).

1.5.3. Yaşamın Temel Gerçeklerinden Biri de Yaşlanma

Genel manada bu biçimde yaşlılık; fizyolojik dönüşümler, psikososyal etmenler ve kronoloji gibi farklı özelliklerin tanımlamada ön planda bulundurulduğu bir süreç olarak kabul edilmektedir. Yaşlılık evresinde derinin irdelenmesi ve esnekliğini yitirmesi, boyun kısalması, kas gücünün azalması, kemiklerde kalsiyum yitimine paralel olarak kemik yoğunluğunun azalması, görme ve işitmede sorunlar gibi çok sayıda fizyolojik dönüşümler görülmektedir. Yaşlılıkta görülen bu tür fizyolojik dönüşümlere “fizyolojik yaşlılık” veya “biyolojik yaşlılık” denilmektedir. Psiko-sosyal faktörler yaşlılığı belirlemektedir. Bu etmenler arasında iktisadi sıkıntılar, emeklilik, çocukların evden

ayrılması, yakınların yitimi ve sosyal görevlerde azalma gibi farklı hayat olayları bulunmaktadır. Adaptasyon sağlanamadığında uyum sorunları, ümitsizlik, depresyon, asabiyet ve anksiyete gibi çeşitli psikolojik problemler görülebilmektedir (Meb, 2011:10).

Yaşlılıkla birlikte gelişen yalnızlık kavramı, zaman perspektifiyle değerlendirilmiştir. Bunlara kısaca değinecek olursak;

1-Kronik yalnızlık: Uzun yıllar süren ve doyurucu sosyal ilişkilerin olmamasıyla ilgilidir.
2-Durumsal Yalnızlık: Boşanma ya da eş ölümü gibi yaşam olaylarıyla bağlantılı yalnızlıktır.

3-Geçici Yalnızlık: Hemen her bireyin zaman zaman yaşadığı yalnızlık durumudur. Bu tür bir yalnızlık kısa sürelidir (Kalınkara, 2016:84).

Bazı kişilik özellikleri (utangaçlık, içedönüklük, sosyal risk almaya isteksizlik, düşük benlik saygısı...) daha çok uzun süreli ve öznel yalnızlığın ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Peplau- Perlman,1982:8). Örneğin dışa dönük bireylerde daha fazla sosyal uyarıcıya ihtiyaç duyarken, içe dönük bireyler uyarıcı olmaksızın tek başına kalabilmektedirler (Gibson, 2000:97). Bununla birlikte, bireylerin kültürel özellikleri, duygusal, motivasyonel, bilişsel ve davranışsal etkenlerden oluşan yaşantıları da yalnızlığa neden olabilmektedir (Kalınkara, 2016:85).

Yalnızlık kavramı bireyin kendisini iç dünyasında hissettiklerinden ötürü toplumdan uzak tutması, dışlanmış hissetmesi anlamına gelmektedir. Birey bu süreçte toplumsal ilişkileri kendi çerçevesinden öznel olarak yorumlamaktadır. Bireylerin yalnızlık hislerini, anne, baba ve çocukları aynı zamanda bulunduğu sosyal çevreden beklentileri oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalarda kadınların erkeklere göre yalnızlıktan daha fazla şikayetçi oldukları, aynı zamanda 75 yaşın üstündeki bireylerin 65-74 yaş aralığındaki bireylere göre, sağlığı iyi olmayanların sağlığı iyi olan bireylere göre yalnızlıktan daha çok muzdarip oldukları bilgisine ulaşılmıştır (Tufan, 2003:183-185).

Yaşlılık genel olarak tanımlanırken net tanımı yine de yapılamamaktadır. Tam burada istinaden şahsi, sosyal ve kültürel faktörler önemsenmektedir. Şahsi faktörler bakımından kişiler arası farklılıklar önemlidir. Kendini yaşlı gören ve yaşlı gibi davranan kişilerin

tersine vaktin gidişatına karşı koyarcasına “Ben yaşlı değilim, kendimi 18 yaşında hissediyorum.” türündeki ifadeleri kullanan çok sayıda yaşlı vardır. Bu tür tanımlamalar, “Fiziksel görünüşü bakımından yaşlı bir birey, kendini psikolojik bakımdan genç hissedebilir.” savı ile adlandırılabilir. Sosyal etkenler göz önüne alındığında yaşlı sınıflamasını toplum yapmaktadır. Köyde 50 yaşındaki bir kadın yaşlı olarak algılanırken; kentte bu bayan orta yaşlı olarak algılanmaktadır. Kültürel faktörler bakımından yaşlılığa verilen itimat ve önem, bireyin yaşadığı kültüre göre farklılaşabilmektedir. Gençliğin ön planda olduğu ülkelerde bireyler kendini erken yaşta yaşlı hissetmektedir. Atatürk; "Ulusların yaşlı bireyleriyle ilgili davranış ve düşünceleri o milletin yaşama gücünün kriterini oluşturmaktadır. Gençliğinde çalışmış olanlara karşı şükran duygusu taşımayan bir ulusun geçmişine saygı duymadığı için geleceğini de güven içinde sürdürme hakkı olmamalıdır (Meb, 2011:9-10-11).

1.5.4. Yaşlılıkta Yoksulluk ve Yalnızlık İlişkisi ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de yaşlılıkta yoksulluk ve yalnızlık çalışmaları; M, Ozkul, Işıl Kalaycı, ‘ Türkiye’de Yaşlılık Çalışmaları’ (2015), Mehmet Zafer Danış’ın Türkiye’de Yaşlılık, Yoksulluk ve Yalnızlık İlişkisi (2007), ‘Yaşlıların Evde Bakım Gereksinimleri ve Evde Bakıma İlişkin Düşünceleri (2015), Kurumlarda Kalan Yaşlıların Yaşam Kalitesi ve Bunu Etkileyen Faktörler(2009), İsmail Tufan’ın ‘Modernleşen Türkiye’de Yaşlılık ve Yaşlanmak (2003), Şengül Hablemitoğlu ve Emine Özmete’ nin ‘Yaşlı Refahı’ (2010), Nesrin G. Koşar’ın ‘Sosyal Hizmetlerde Yaşlı Refahı Alanı’ (2006), Y Genç, P Dalkılıç ‘ Yaşlıların Sosyal Dışlanma Sendromu ve Toplumsal Beklentileri’(2013), A. Yumurtacı ‘Demografik Değişim: Psiko Sosyal ve Sosyo Ekonomik Boyutlarıyla Yaşlılık’ (2013), M Aközer, C Nuhrat, Ş Say - Sosyal ‘Politika Çalışmaları: Türkiye’de Yaşlılık Dönemine İlişkin Beklentiler Araştırması’(2011).

Dünyada ise; Holmen ve Furukawa’nın ‘Yaşlı İnsanlarda Yalnızlık, Sağlık ve Sosyal İlişkiler’ (2002), Holmen, Ericsson, Andersson ve Winblad’ın ‘Stockholm’de Yaşayan Yaşlılarda Yalnızlık’ (1992).

Yukarıda yer verilen örnek çalışmalarda genel olarak; Yaşlanma, yaşlılık, yoksulluk, yalnızlık, yaşlılıkta beslenme, yaşlılıkta ekonomik durum, yaşlılıkta sağlık problemleri, yaşlılıkta karşılaşılan sorunlar, yaşlılıkta sosyal izolasyon, yaşlılıkla birlikte yitirilen statü

ve değer, toplumların yaşlanması ile ortaya çıkan problemler ve çözüm önerileri v.b gibi konulara değinilmektedir. Bu çalışmalarda amaç; modernleşen dünya ile birlikte bireylerin gelişen tıp bilimleri ve teknoloji sayesinde ömürlerinin uzaması ve buna bağlı olarak artan yaşlı nüfusun bakımının nasıl olması gerektiği sorusunu gündeme getirmişlerdir. Yaşlıların toplumsal hayata tutunmaları için toplumun ve devletin ortak çalışmalara yürütüp, halkı yaşlılık ve yaşlı bakımı konusunda bilinçlendirmesi üzerinde yoğunlaşmışlardır. Yaşlılık süreciyle birlikte gelişen sorunlar ve bu sorunlara üretilen çözüm ve önerilere yer verilmiştir. Devletin yaşlı ve bakımına yönelik sosyal politikalarından bahsetmişlerdir. Sonuç olarak; yaşlılık ve yaşlanma ile ilgili yapılan her çalışma toplumu bilinçlendirmesi adına büyük önem taşımaktadır.

BÖLÜM 2. METODOLOJİ

2.1. Hipotezler

1. Araştırmanın hipotezleri;
2. Ailesiyle daha fazla görüşen yaşlılarda, yalnızlık duygusuna daha az rastlanmaktadır.
3. Ekonomik gücü yerinde olan yaşlılarda, yalnızlık hissi daha az görünmektedir.
4. Ailesi ile birlikte yaşayan yaşlılar kendilerini daha az yalnız hissetmektedir.
5. Ekonomik geliri daha iyi olan yaşlıların sağlık problemleri daha az görünmektedir.
6. Sosyo-kültürel etkinliklere katılan bireylerde yalnızlık hissi daha az görünmektedir.
7. Günlük aktivitelerini yerine getiremeyen yaşlılar, kendilerini sosyal hayattan daha fazla izole etmektedir.
8. Ekonomik gücü yerinde olmayan yaşlılar, günlük aktivitelerini kısıtlı olarak yerine getirmektedir.
9. Aileleriyle daha sık görüşen yaşlı bireylerde sağlık sorunları daha az görünmektedir.
10. Yaşlıların bir çoğu emekliliğinden sonra kendisini verimsiz hissetmektedir.
11. Toplumda statüsünü kaybetmiş olan yaşlı bireyler kendilerini daha fazla yalnız hissetmektedir.
12. Yaşlıların çoğu kendilerini yaşadıkları toplumda yalnız hissetmektedirler.
13. Gelir durumu düşük olan yaşlılar, kendilerini daha fazla yalnız hissetmektedirler.

2.2. Sınırlılıklar

1. Çalışma, sadece Sakarya ili Serdivan Kaymakamlığı'na kayıtlı nüfusta olan ve 65 yaşında bulunan bireylerle gerçekleştirilmiştir.
2. Çalışma kapsamında bireylere “yalnızlık” hakkında sorulan tüm sorulara bireyler genel olarak çekinceli cevaplar vermiştir. Araştırmacı tarafından bu tür verilen cevap verilen anketler analize dahil edilmemiştir.
3. Evde kalan yaşlı bireylere çalışmanın amacı detaylı olarak anlatılmasına karşın, bireylerin bazen soruları dikkatlice dinleyip cevap vermediği görülmektedir.

4. Çalışmanın yapıldığı dönemde çeşitli nedenlerle şehir merkezinde veya evinde bulunmayan yaşlı bireyler örnekleme ulaşılma konusunda sınırlılık oluşturmuştur.
5. Sakarya ilinin mevcut iklim şartları çalışmanın süresi açısından sınırlılık oluşturmuştur.
6. Çalışmanın araştırmacı tarafından yapılmış olması insan gücü açısından sınırlılık oluşturmuştur.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Sakarya ilinde bulunan 65 yaş ve üstü yaşlı bireyler oluşturmaktadır. Bu evren seçilirken araştırmayı yapan bireyin Sakarya’da olması büyük etken oluşturmaktadır.

Örnek seçimi evrendeki birey sayısı bilindiği için;

$$n = n_0 \frac{n_0}{1 + n_0} = \frac{400}{1 + \frac{400}{\text{Evrenin Toplam Sayısı}}} \cong 200$$

Formülü kullanılarak 200 olarak belirlenmiştir (%95 güven aralığı temel alınmış olup, n_0 istatistiki notasyonu 400 olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında basit tesadüfi örneklem örnekleme tekniği kullanılarak 200 yaşlı birey ile görüşme yapılmıştır. Basit tesadüfi örneklem; tanımlanan evrendeki her elemanın “eşit” ve “bağımsız” seçilme şansına sahip olması demektir. Yani her eleman eşit seçilme şansına sahip olmalı ve aynı zamanda birisinin seçilmesi, diğerinin seçilmesine kesinlikle engel olmamalıdır. Bunlara ek olarak, örneklem çerçevesinden belirlenen sayıda ismin gözler kapatılarak seçilmesi bir başka yöntem olabilir. Yine bilgisayar ortamına aktarılan evrenden uygun sayıda deneğin bilgisayara verilen “rastgele seç” komutuyla belirlenmesi mümkün olabilmektedir. İdeal örnekleme tekniğidir. Bu kapsamda seçilen örneklem Sakarya ili Serdivan ilçesinde yaşayan 200 yaşlı bireyden oluşmaktadır.

2.4. Süre ve Olanaklar

Araştırmanın konusunu belirlemek amacıyla 2015 yılı itibariyle hazırlık çalışmalarına ve gerekli literatür taramalarına başlanmıştır. 2016 yılı Eylül ayında çalışmanın konusu belirlenmiş ve tez önerisi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne sunulmuştur. Sakarya ili Serdivan Kaymakamlığı'ndan gerekli görüşmeler sonucunda alınan verilerle birlikte 2016 yılının 4 Ekim- 6 Ekim tarihleri arasında tüm verilere ulaşılmıştır. Araştırma yapabilmek için ulaşılan adreslere tek tek gidip yüz yüze görüşme ile anketler yapılmıştır. Araştırmanın tüm giderleri araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

2.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 4-6 Ekim 2016 tarihleri arasında Sakarya ili Serdivan ilçesinde bulunan 65 yaş üstü yaşlı bireylerin Sakarya Kaymakamlığı'ndan adresleri alınmasıyla yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Çalışmanın evrenini temsil eden yaşlı bireyler tamamen gönüllü katılım ilkesine göre katılmış ve bizzat araştırmacı tarafından görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler, araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Uygulama evlerinde kalan bireylerin evlerinde gerçekleştirilmiş olup her bir anket ortalama 35-40 dakika sürmüştür.

2.6. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi

Verilerin analizleri SPSS 15.0 paket programı kullanılarak araştırmacı tarafından işlenip çözümlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlardan yararlanılmıştır. Sonuçlar $p < 0,05$ anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiştir.

2.7. Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın evren ve örneklem grubunu belirleyebilmek adına Sakarya ili Serdivan Kaymakamlığı ile yüz yüze görüşmeler yapıp gerekli listeler temin edilmiştir.

Evde kalan yaşlı bireylere araştırmacı kendini tanıtarak, araştırmanın önemini ve amacını aktarmıştır. Araştırmanın gönüllülük ilkesine bağlı olarak gerçekleştirildiği ve verdiği bilgilerin sadece araştırma kapsamında kullanılacağı evlerinde kalan yaşlı bireylere belirtilerek veri toplama aracının doldurulması istenmiştir.

2.8. Güvenirlilik ve Geçerliliği

Ucla yalnızlık ölçeği Demir(1989) tarafından, 1989 yılında Türkçe'ye çevrilmiş ve bu ölçeğe uygun olarak çalışmalar yapmıştır. Ölçeğin güvenirliliği iç tutarlılık ve test tekrar yöntemiyle incelenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı ile ilgili analizler tüm deneklerin her maddeye verdikleri yanıtlar üzerine Cronbach alfa katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. Elde edilen katsayı değeri 0,96'dır ($p<0,001$). Ölçek beş hafta ara ile tekrarlanarak sonucunda iki uygulamada alınan puanlar arasındaki ilişki Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile hesaplanmış ve katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. ($p<0,001$) (Demir,1989:14-18).

Cronbach tarafından (1951) bulunup geliştirilen cronbach alfa katsayısı; ağırlıklı ölçümlenmiş maddelerle veya iki değerli ölçümlenmiş maddelerle kullanılmaktadır. Bu yöntem, ölçekte yer alan k sorunun homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediğini araştırır. Cronbach katsayısı, ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır ve bir ölçekteki k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlaması ile elde edilir.0 ile 1 arasında değer alan bu katsayı (Cronbach) Alfa katsayısı olarak adlandırılır. Hesaplanan alfa katsayısı, birime ait toplam skorun ölçekteki her bir soruya ait puanların toplanması ile elde edilen ölçeklerde, soruların benzerliğini ya da yakınlığını ortaya koyan bir katsayıdır. Sorular standartlaştırılmış ise, bu katsayı soruların ortalama korelasyonundan elde edilir. Sorular arasında korelasyon negatif ise, cronbach alfa sayısı da negatiftir. Bu katsayının negatif çıkması güvenirlilik modelinin bozulmasına neden olur (Kalaycı,2010:405). Bu araştırmada güvenirliliği daha önceden test edilmiş olan bu ölçek kullanılmış ve anlamlı sonuçlar yorumlanarak değerlendirilmiştir.

2.9. Ölçek Toplam Puanı Dağılım Frekans Tablosu

Ölçek toplam puanı, Ucla Yalnızlık Ölçeği'nden elde edilen ve bireylerin anksiyete düzeyinin çeşitli sorularla ölçüldüğü testin toplam puanıdır. Bireyin genel yalnızlık derecesini belirlemek amacıyla geliştirilen UCLA yalnızlık ölçeği 10'u düz, 10'u ters kodlanmış 20 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte duygu durum tercihleri sunulularak bireylerden bu durumu ne sıklıkla yaşadıkları dörtlü ölçek üzerinde belirtmeleri istenmektedir. 4, nadiren yaşarım, 3 bazen yaşarım, 2 sık sık yaşarım, 1 şeklinde olumsuz ifadeleri içeren ifadeler bunun tam tersi olarak kodlanmıştır. Bireyin tüm maddelerden

aldığı puanlar toplanarak ölçek toplam puanı elde edilmektedir. Her bir madde için puanlama 1 ve 4 arasında değiştiği için en yüksek puan 80 en düşük puan 20 dir. Puan arttıkça yalnızlık düzeyi artmaktadır. Yüksek puan yalnızlığın daha yüksek olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Demir,1989:14-18).

Tablo 2.1:
Ölçek Toplam Frekans Tablosu

	Yüzde
33	19,0
34	8,0
35	10,0
36	22,0
39	13,5
40	13,0
43	1,0
44	13,5
Toplam	100,0

Yukarıdaki tabloya bakıldığında kullanmış olduğumuz UCLA Yalnızlık Ölçeği'nde ortaya çıkan toplam değerlerin 33-35 arası % 27, 36-40 arası % 48,5, 43-44 arası değerlerin ise % 14,5'lik dilimi oluşturduğu görülmektedir.

2.10. Sayıtlılar

- Evde kalan 65 yaş üstü bireylerin anket sorularına verecekleri cevapların geçerli ve güvenilir olacağı varsayılmaktadır.
- Araştırma sırasında kullanılacak olan veri toplama tekniği, araştırmanın amacına uygun olmakta ve verilerin derlenmesinde aranan şartları taşımaktadır.
- Araştırmanın örnekleme kapsamına dahil olan yaşlı bireyler evreni temsil eder niteliktedir.

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Demografik Özellikler

Yaşlıların yoksulluktan kaynaklanan sorunları ve ömürlerinin ileriki dönemlerinde yaşayacakları muhtemel yalnızlık sorunlarının belirlenmesine yönelik veriler elde etmeye yönelik demografik özellikler araştırmamız için önem arz etmektedir. Demografik özellikler verilerin sağlıklı ve kullanılabilir olması gerekir. Bu hassasiyetle sabit değişken olarak katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, aylık gelirleri, hanede yaşayan birey sayısı ve medeni durumları dikkate alınmıştır.

3.1.1. Yaş Durumu

Çalışmada katılımcılar 65 yaş ve üstü yaş grubundan oluşmaktadır. Bu yaş grubunda bireyler yaşamın zorluklarıyla karşılaşmakta, sağlık, ekonomik ve sosyal- psikolojik açıdan yaşlılık sürecine uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Yaşlılığın yaş almanın yanında tecrübeleri biriktirmek ve gençlik yıllarını, geçmiş yaşamlarını gözden geçirmek olduğunu dile getirmişlerdir. Bir nevi yaşlılar bu evrede geçmişleriyle hesaplaşmaktadırlar. Katılımcılar yaşlılıkta zorluklarla karşılaşsalar da, ‘her yaştan ayrı bir güzelliği’ olduğunu söylemişler ve Allah’tan bu süreçte sağlık dilemişlerdir. Bu sonuçta bize katılımcıların şükür sahibi ve inançlı olduklarını göstermektedir.

Tablo 3.1:
Katılımcıların Yaş Durumu

Yaşlar	Yüzde
65-69	15
70-74	68,5
75-79	16
80 ve üzeri	0,5
Toplam	100

Katılımcıların belirli yaş grubu perspektifinde alınmasından dolayı katılımcı yaşları 65 yaşından başlamaktadır. Katılımcıların % 68,5’i 70-74 yaş grubu arasında yer alırken; % 16’sı 75-79 yaş arasında, %15’i 65-69 yaş arasında ve % 0,5’i ise 80 yaş ve üzeri arasında yer almaktadır.

3.1.2. Cinsiyet Durumu

Kadın ve erkeklerin cinsiyete dayalı fikir, düşünce ve kanaatlerinde farklılıklar olabileceği kanaatiyle her iki cinsiyetin potansiyel olarak görüşlerini ifade edebilecek seviyede katılımcı değerlendirilmesine ihtiyacı duyulmuştur. Çünkü toplumsal cinsiyet bağlamında bireylerin cinsiyete dayalı olarak görüşlerinde farklılıklar oluşmaktadır. Yaşlı kadınların hayata tutunmaları ve erkek yaşlıların yaşamlarında ihtiyaç duydukları unsurlar arasında farklılıklar oluşmaktadır. Araştırmada her iki cinsiyeti doğru anlamlandırma açısından değerlendirilen cinsiyetlerin yüzdelik oranlarının bilinmesi gerekmektedir.

Tablo 3.2:
Katılımcıların Cinsiyet Durumu

	Yüzde
Kadın	36,5
Erkek	63,5
Toplam	100

Katılımcılara Serdivan İlçe Kaymakamlığı'ndan alınan ikamet listesiyle ulaşılmıştır. Katılımcıların evlerine yapılan ziyaretlere istinaden % 36,5'i kadın bireylerden, % 63,5'ini erkek bireyler oluşturmaktadır.

3.1.3. Medeni Durumu

Araştırmada katılımcıların büyük çoğunluğunun evli olduğu yalnız kalanların ise, eşlerini kaybetmelerinden ötürü yalnız kaldıkları görülmektedir. Bu verilerden katılımcıların çoğunun evliliğe ve aile ortamına sıcak baktıkları bilgisine ulaşılmıştır. Dul kalan kadınların ise, eşleri vefat ettikten sonra eşlerinin emekli maaşlarıyla hayatlarını devam ettirebildikleri için ikinciye evlenmedikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.3:
Katılımcıların Medeni Durumu

	Yüzde
Evli	85,5
Dul	14,5
Toplam	100

Katılımcılara medeni halleri sorulduğunda çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir (% 85,5). Buna karşın eşi vefat eden kesimin (% 14,5) de hayatına yalnız devam ettiği görülmektedir. Dul kalan kadınlar ikinci bir evliliği düşünmemektedirler. Yapılan görüşmelerde bireylerin hayatını devam ettirmek için evlilik birliğine katıldığı ve devam eden bireylerin ise evlilik birliğini bozmadığı görülmektedir.

3.1.4. Eğitim Durumu

Araştırma da katılımcıların eğitim seviyesinin yüksek olması daha sağlıklı veriler elde etmeye katkı sağlamaktadır. Ancak araştırma yaptığımız katılımcıların eğitim seviyesi pek yüksek değildir. Yaşlıların yeterli eğitim alamamalarında yaşamış oldukları tarihsel ve toplumsal aynı zamanda ekonomik süreçlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Yalnız yaşlıların yaşam tecrübeleri eğitimden doğan eksikliklerini gidermede önemli bir kriteri oluşturmaktadır.

Tablo 3.4:
Katılımcıların Eğitim Durumu,

	Yüzde
Okur- yazar	1,5
İlkokul mezunu	58,5
İlkokul terk	12
Ortaokul mezunu	27,5
Toplam	99,5
System	0,5
Toplam	100

Anketi cevaplayan bireylerin büyük çoğunluğunun ilkokul mezunu (% 58,5) olduğu görülmektedir. İlkokul mezunlarını sırayla ortaokul (% 27,5), ilkokul terk (% 12) ve okur-yazar (% 1,5) kesim takip etmektedir. Yapılan çalışma göstermektedir ki Sakarya ili

Serdivan ilçesinde bulunan yaşlı kesimin eğitim seviyeleri orta düzeydedir. Çünkü lise ve üniversite düzeyinde mezun olan bir kesim bulunmamaktadır.

3.1.5. Doğum Yeri Durumu

Tablo 3.5:
Katılımcıların Doğum Yeri Durumu

	Yüzde
İl	64,5
İlçe	30
Köy	5,5
Toplam	100

Çalışmaya katılan katılımcıların doğum yerlerinin dağılımına bakıldığında bireylerin genellikle illerde doğduğu (% 64,5) buna karşın belirli kesimin ise ilçelerde doğduğu (% 30) görülmektedir. Köylerde doğan kesimin sayısının genele oranla az olduğu görülmektedir (% 5,5).

3.1.6. Meslek Durumu

Araştırmada katılımcıların yaşlarından ötürü bir işte çalışmadığı tespit edilmiştir. İş hayatında bulunun erkek katılımcıların işlerinden emekli olduğu, kadın katılımcıların ev hanımı oldukları görülmektedir. Kadın katılımcılar eşleri vefat edip dul kaldıklarında ise, eşlerinin emekli maaşlarıyla hayatlarını devam ettirmektedirler.

Tablo 3.6:
Katılımcıların Meslek Durumu

	Yüzde
Ev hanımı	36,5
Emekli	63,5
Toplam	100

Katılımcıların yaşlarının 65 yaş ve üzeri olmasından dolayı genel olarak emekli kesimin (% 63,5) anketi cevapladığı görülmektedir. Kadın katılımcı oranlarıyla ev hanımı oranının ise örtüştüğü görülmektedir (% 36,5).

3.1.7. Gelir Durumları

Tablo 3.7:
Katılımcıların Gelir Durumu

	Yüzde
0-1403	65
1404-2499	35
Toplam	100

Katılımcıların gelir dağılımına bakıldığında ise emekli kesimin fazla olmasından dolayı gelir dağılımının da düşük olduğu görülmektedir (% 65). 1404-2499 TL arasında bulunan katılımcıların ise %35'lik oranla toplama dahil olduğu görülmektedir.

Tablo 3.8:
Haneye Giren Aylık Ortalama Gelir

	Yüzde
1000	1
1200	27
1400	37
1700	35
Toplam	100

Katılımcılara aylık ortalama gelirleri sorulduğunda ise genel olarak 1400-1700 TL arasında bir gelir durumu bulunmaktadır (% 72). Bu da katılımcıların büyük çoğunluğunun emekli olmasından kaynaklanabilecek bir durumdur.

Tablo 3.9:
Katılımcıların Gelir Kaynakları Durumu

	Yüzde
Emekli maaşım var	63,5
Eşimin emekli maaşı var	36,5
Toplam	100

Gelir kaynaklarının aile içinde dağılımına bakıldığında ise emekli maaşı ana faktör olmaktadır. Emekli maaşında ise eşin ve kendisinin olmak üzere ikili ayırım vardır. Kendi emekli maaşı olanların % 63,5'lik kesime tekabül ettiği buna karşın eşin emekli maaşı olmasının ise % 36,5'lik kesime tekabül ettiği görülmektedir. Bireylerin emekli maaşları sosyal yaşama katılımlarını da doğrudan etkileyebilmektedir.

Tablo 3.10:
Elde Edilen Gelirin Yorumu

	Yüzde
Elde ettiğim gelir günlük ihtiyaçlarımı karşılamada bana yetiyor	99
Elde ettiğim gelir günlük ihtiyaçlarımı karşılamada bana yetmiyor	1
Toplam	100

Elde edilen gelirin katılımcılara yorumu sorulduğunda katılımcıların hemen hemen hepsinin (% 99) elde edilen gelirden memnun olduğu görülmektedir. Bu sonuç bize katılımcıların çok yüksek maddi gelirlere sahip olmamasına rağmen kanaatkâr olduklarını göstermektedir.

Tablo 3.11:
Ekonomik Durum Değerlendirme Dağılımı

	Yüzde
İyi	85,5
Kötü	14,5
Toplam	100

Gelir dağılımına paralel olarak ekonomik durum değerlendirmesi sorulduğunda katılımcıların çoğu (% 85,5) gelir durumlarını olumlu görmektedir. Fakat buna karşın % 14,5'lik kesim ise gelir durumunu olumsuz görmektedir. Katılımcıların çoğunluğu hayatlarını emekli maaşlarıyla devam ettiren kişiler oldukları için, emekli maaşlarının az olduğu durumlarda temel ihtiyaçlarını gidermeleri zorlaşabildiği için kendi ekonomik durumlarını olumsuz olarak değerlendirebilmektedirler.

Tablo 3.12:
Katılımcıların Nereye Yatırım Yaptıklarının Dağılım Tablosu

	Yüzde
Altın	10
Kayıp System	90
Toplam	100

Katılımcıların herhangi bir riske karşı almış olduğu önlemler kendilerine sorulduğunda az bir kesimin altın cevabı verdiği (% 10); genelin ise bu soruyu yanıtlamak istemediği (% 90) görülmektedir. Anlaşılacağı üzere, katılımcıların bir kısmı yatırım amaçlı paralarını altına çevirdiklerini ifade etmektedirler. Altın ya da herhangi bir maddi yatırım yapmayan katılımcıların maaşlarını ancak geçimleri için yettirebildikleri anlaşılmaktadır.

3.1.8. Çalışma Durumu

Tablo 3.13:
Katılımcıların Şu An Bir İşte Çalışma Durumu

	Yüzde
Hayır	100

Katılımcıların tamamı şu an herhangi bir işte çalışmamaktadır. Hedef kitlemizin yaşlılardan oluşması ve yaşlıların da çoğunlukla çalışma sürecini tamamlamış olmaları bu veriyi desteklemektedir.

3.2. Yaşlıların Psiko-sosyal Yaşam Aktiviteleri

3.2.1. Katılımcıların Problemleri

Tablo 3.14:
Katılımcıların Problem Varlığı Durumu

	Yüzde
Evet	60
Hayır	40
Toplam	100

Katılımcılara herhangi bir sağlık, sosyal vb. problemlerinin olup olmadığı sorulduğunda çoğunluğunun bir probleminin olduğunu düşündüğü (% 60); % 40'lık kesimin ise herhangi bir probleminin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 3.15:
Engel Bulunma Durumu

	Yüzde
Hayır	100

Araştırma yaptığımız Serdivan İlçesi'ndeki yaşlı katılımcıların engel durumu bulunmamaktadır. Anket sorularımızı cevaplandırırken bir rahatsızlıklarının olmadığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların belli yaşta olmalarından ötürü yaşa bağlı kronik rahatsızlıkları olabilmektedir, yalnız şu an için başkasına bağlı olmalarına sebep olabilecek engel durumları bulunmamaktadır. Bu çalışmada, görüşme yapılırken başkasına bağımlı olmayan yaşlılar tercih edilmiştir.

3.2.2. Yaşam Alanları

Tablo 3.16:
Oturulan Ev Durumu

	Yüzde
Kendine ait	95,0
Kira	5,0

Oturulan evin sahiplik durumuna bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun kendilerine ait bir evde oturdukları görülmektedir. Yaşlı kesimin kira ve benzer alanlarda oturması genellikle barınma sorunu doğurmaktadır. Oturulan semtte yaşlıların kendilerine ait evlerinin olması yaşamlarını ev sahibi olmayan kirada bulunan yaşlılara göre, daha iyi şartlarda yaşayabildiklerini söyleyebiliriz. Çünkü yaşlılıkla birlikte azalan gelir evin giderlerini ve eğer ev kira ise kirayı karşılamada zorluk çekilebileceğini düşündürmektedir.

Tablo 3.17:
Katılımcılarda Yaşanılan Evin Paylaşılma Durumu

	Yüzde
Yalnız yaşıyorum	14,5
Eşimle yaşıyorum	85,5
Toplam	100

Katılımcıların % 14,5'i yalnız başına yaşamlarını sürdürürken; % 85,5'i eşiyle beraber yaşamaktadır. Tablo 3.17'de belirtilen medeni durumlarda dulların olmasıyla evin paylaşılma durumunda yalnız yaşama arasında paralellik olması araştırmanın güvenilirliğini desteklemektedir.

3.2.3. Sosyal Faaliyetleri

Tablo 3.18:
Katılımcıların Sosyal Açidan Değerlendirme

	Yüzde
Yaşımdan dolayı sosyal ortamlara girmekte zorlanıyorum	21,1
İnsanlarla bir arada olmaktan memnuniyet duyuyorum	78,9
Toplam	100

Ankete katılan bireylere sosyal açıdan kendilerini değerlendirme durumu sorulduğunda bireylerin geneli insanlarla bir arada olmayı sevmektedir. Bu da bireylerin sosyalleşme seviyelerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu orana karşın % 21,1'i ise yaşının kendisi için bir dezavantaj oluşturduğunu düşünmektedir. Görüldüğü üzere, yaşlılar kendilerini yaşlarının ilerlemesinden ötürü, sosyal ortamlara girerken zorluk çektiklerini dile getirmişlerdir. İnsanlarla bir arada olmaktan hoşnut olan yaşlıların da sayısı % 78,9'u göstermektedir. Sosyal çevreyle iç içe olmada bireylerin sağlıklarının iyi olması ve psikolojik anlamda da kendilerini iyi hissetmelerinin etkisi düşünülmelidir.

3.2.4. Katılımcıların Meşguliyetleri

Tablo 3.19:
Katılımcıların Uğraş Türleri Dağılımı

	Yüzde
Örgü	36,5
Maket	10
Bahçe işleri	53,5
Toplam	100

Yapılan çalışmada katılımcıların % 53,5'i bahçe işleriyle uğraşmaktadır. Bu durumu emeklilik hali ve katılımcılarda erkeklerin fazla olmasıyla açıklayabiliriz. Buna karşın kadın katılımcıların da olması örgü işleriyle uğraşmanın sayısını arttırmaktadır. Yaşlıların yaşlılıklarında da hayatla iç içe oldukları bir meşguliyetlerinin olmasından anlaşılmaktadır. Bu dönemde kendilerini bırakmayıp, bir uğraş alanı bulmaları fiziki, sosyal ve sağlık açısından oldukça önemlidir. Böylece, vakitlerini sevdikleri işlerle değerlendirmektedirler.

3.2.5. Günlük Yaşam Aktiviteleri

Tablo 3.20:
Günlük Yaşam Aktivitelerini Değerlendirme

	Yüzde
Günlük yaşam aktivitelerini yerine getirirken herhangi bir zorluk çekmiyorum	35
Günlük yaşam aktivitelerimi yerine getirirken her zaman zorluk çekiyorum	8
Günlük yaşam aktivitelerimi yerine getirirken bazen güçlük çekiyorum	57
Toplam	100

Bireylerden günlük yaşam aktivitelerini değerlendirmeleri istendiğinde çoğunluğun bu aktiviteleri yerine getirirken zorlandığı (% 65); % 35'lik kesimin ise günlük yaşam aktivitelerini yerine getirebildiği görülmektedir. Bu oranların ise yaş ile paralel bir oranlamada olduğu görülmektedir. Bireylerin yaşam aktivitelerini yerine getirmede zorlanmalarında ilerleyen yaşlarının etkisiyle eskiye göre azalan sağlıkları ve dolayısıyla kendilerini iyi hissedememeleri durumu göz önünde bulundurulmalıdır.

3.2.6. İçinde Yaşanılan Topluma Aidiyet Durumu

Tablo 3.21:
İçinde Yaşanılan Topluma Aitlik Değerlendirme

	Yüzde
Kendimi toplum içinde ara sıra yalnız hissediyorum	1
Kendimi toplumdan biri gibi görmüyorum	36,5
Kendimi toplumla bütünleşmiş biri olarak görüyorum	62,5
Toplam	100

Bireylerin toplumda kendini yalnız ve bütünleşmiş hissetme oranlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun kendini bütünleşmiş biri olarak gördüğü (% 62,5) ve toplumdan biri olarak gördüğü (% 36,5) görülmektedir. Tablo 3.21.'deki sosyal açıdan değerlendirme durumları ile bütünleşmiş hissetme durumu arasında paralellik görülmesi araştırmanın bulgularını doğrulamaktadır. Katılımcıların çoğunluğu yaşlılık döneminde kendisini yalnız ve dışlanmış görmemekte mutlu bir yaşlanma süreci geçirmektedirler.

3.2.7. Toplumdaki Yaşlı Algısının Değerlendirilmesi

Tablo 3.22:
Toplumdaki Yaşlı Algısının Durumu

	Yüzde
Toplumda yaşlılara eşit bir şekilde davranılıyor	36,5
Toplumda yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurulmuyor	13,5
Toplumda yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulunduruluyor	49
Toplumda yaşlılara gereken saygı gösterilmiyor	1
Toplam	100

Katılımcılara toplumun yaşlılara karşı tutumu sorulduğunda toplumdaki bireylerin yaşlı bireylere karşı genel olarak pozitivist bir açıyla yaklaştığı görülmektedir (%49). % 36,5'lik kesim ise yaşlılara eşit bir şekilde davranıldığını düşünmektedir. Yaşlıların büyük bir kısmı kendilerinin toplum tarafından önemsendiğini dile getirmiş, %14' lük kısım ise, yaşlılara gereken değerin verilmediğini dile getirmiştir. Burada unutulmaması gereken yaşlıların hepsinin aynı çevrede oturmuş olmasına rağmen, kişisel özellikler bu noktada devreye girmekte ve çevrelerini değerlendirme biçimleri birbirinden farklı olabilmektedir.

Tablo 3.23:
Yaşlılık Döneminin Değerlendirilmesi

	Yüzde
Yaşlılık dönemi aktif olarak sosyal ilişkilerimi sürdürdüğüm bir dönem	32
Yaşlılık fiziksel ve psikososyal yönden düşüş yaşadığım bir dönem	41
Yaşlılık üretkenliğimin sona erdiği bir dönem	20,5
Yaşlılık dönemi geçmiş yaşamımda yaptıklarımdan haz alamadığım bir dönem	6,5
Toplam	100

Anketi cevaplayan bireylere yaşlılık dönemleri hakkında yorumları sorulduğunda bireylerin cevapları arasında dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. Bireylerin çoğunun bir düşüş dönemi olduğunu düşündüğü (% 41) buna karşın aynı zamanda sosyal

ilişkilerin sürdüğü bir dönem olarak görenlerin de olduğu (% 32) görülmektedir. Katılımcıların diğerleri ise üretkenliğinin durduğu bir dönem olarak yaşlılık dönemini algılamaktadır (% 20,5). Bireylerin ruhsal durumları da yaşlılık olgusunu nasıl yorumladıklarını ifade etme biçimidir. Her birey yaşamış olduğu çevresel şartlara ve psikolojik durumuna göre bu süreci farklı değerlendirebilmektedir. Birey yaşlılık dönemini geçmiş bir muhasebesi olarak değerlendirmekte zaman zaman mutsuzluk ve pişmanlık duygularına kapılabilmektedir.

3.2.8. Katılımcıların Stres, Duygu Durumları

Tablo 3.24:
Katılımcıların Stresle Başa Çıkma Yöntemleri

	Yüzde
Mizahi bakış açısını kullanma	10
Dua ya da ibadet ederek problemden kurtulmuş olmayı düşünme	90
Toplam	100

Katılımcıların stresle başa çıkma yöntemlerine bakıldığında manevi bir yaklaşım uyguladıkları görülmektedir (% 90). Bu sonuçta bize katılımcıların hayatla ve kendileriyle barışık olduklarını göstermektedir. Buna karşın mizahi bir bakış açısıyla strese yaklaşanların da bulunduğu görülmektedir (% 10). Katılımcıların stresle baş etme yöntemlerinin maneviyatlarına tutunup ve kendileriyle barışık olup mizahi bir yön bulmaları sayesinde stres gibi olumsuz durumlarla baş ettiklerini görebilmekteyiz.

3.2.9. Yaşam Hakkındaki Düşünceler

Tablo 3.25:
Katılımcıların Yaşam Hakkındaki Düşünceleri

	Yüzde
Yaşama karşı olumlu bir tutum içindeyim	74,5
Kendimi yaşamla barışık bir insan olarak görüyorum	24,5
Kendimi yaşamla barışık bir insan olarak görmüyorum	1
Toplam	100

Bireylerin yaşam ile ilgili düşünceleri sorulduğunda ise genel olarak olumlu bir tutum sergiledikleri görülmektedir (% 74,5). Ayrıca olumlu bir tutum içinde olanların yanında kendini yaşamla barışık bir birey (% 24,5) olarak gören bir kesim de bulunmaktadır. Bu

değerlendirmelerden, katılımcıların yaşamayı sevdiğini hayatla barışık olduklarını görebilmekteyiz. Yaşlıların yaşamlarının bu sürecini olumlu bir tavır içinde geçirip geçirmediıklarını yaşama dair düşüncelerinden anlayabilmekteyiz. Araştırma da sadece % 1'i temsil eden kesim hayatla barışık olmadığını dile getirmiştir. Az bir kesim hayatla barışık olmasa da büyük bir kesim hayatla barışık olduğu için yaşlıların yaşama bağlı olduğunu görebilmekteyiz.

3.3. Demografik Değişkenler Arası İlişkiler

Araştırmada anlamlı olan değişkenler arasında görüşler ortaya konmuş ve bu görüşler araştırma sonuçlarına yansıtılmıştır. Çalışmada katılımcıların olgusal özelliklerine yer verilmiş ve bunlar diğer değişkenlerle ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmada verilerin birbirleriyle ilişkilendirilmesine ve anlamlılık değerlerine yer verilmiştir.

3.3.1. Cinsiyet ile Medeni Durum Arasındaki İlişki

Tablo 3.26:
Cinsiyet ile Medeni Durum Arasındaki İlişki Durumu

			Medeni durumunuz nedir?		Toplam
			Evli	Dul	
Cinsiyetiniz nedir?	Kadın	Cinsiyet	60,3%	39,7%	100,0%
		Medeni Durum	25,7%	100,0%	36,5%
	Erkek	Cinsiyet	100,0%	,0%	100,0%
		Medeni Durum	74,3%	,0%	63,5%

Value=59,008^a df=1 sig= ,000 p<0,05

Cinsiyet durumu ile medeni durum kıyaslandığında evli olan bireylerin yaklaşık % 26'sı kadınsa yaklaşık % 74' ü erkektir; dul bireylerin tamamı kadın olmakla birlikte toplam katılımcıların % 14,5' ini teşkil etmektedirler. Aynı zamanda dul olan bireyler ikinci evliliği düşünmediklerini araştırmada dile getirmişlerdir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.3.2. Cinsiyet ile Doğum Yeri Arasındaki İlişki

Tablo 3.27:
Cinsiyet ile Doğum Yeri Arasındaki İlişki Durumu

			Doğum yeriniz nedir?			Toplam
			İl	İlçe	Köy	
Cinsiyetiniz nedir?	Kadın	Cinsiyet	60,3%	39,7%	,0%	100,0%
		Doğum Yeri	34,1%	48,3%	,0%	36,5%
	Erkek	Cinsiyet	66,9%	24,4%	8,7%	100,0%
		Doğum Yeri	65,9%	51,7%	100,0%	63,5%

Value= 10,266^a df=2 sig=,006 p<0,006

Cinsiyet ile doğum yerleri kıyaslandığında kadınların yaklaşık %60'ı il, yaklaşık %40'ı ise ilçede doğmuştur. Kadın bireyler arasında köyde doğan hiçbir birey bulunmamaktadır. Erkek bireylere bakacak olursak yaklaşık %67'si ilde yaklaşık %24'ü ilçede doğarken; geri kalan bireylerse köyde doğmuştur. Toplamda ise ilde doğan bireylerin sayısı köy ve ilçede doğan bireylerin sayısının toplamından yüksektir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.3.3. Öğrenim Durumu ile Meslek Arasındaki Değerlendirme

Tablo 3.28:
Öğrenim Durumu ile Meslek Arasındaki Değerlendirme

			Mesleğiniz nedir?		Toplam
			Ev Hanımı	Emekli	
Öğrenim durumunuz nedir?	Okur- yazar	Öğrenim Durumu	66,7%	33,3%	100,0%
		Meslek	2,8%	,8%	1,5%
	İlkokul mezunu	Öğrenim Durumu	47,9%	52,1%	100,0%
		Meslek	77,8%	48,0%	58,8%
	İlkokul terk	Öğrenim Durumu	29,2%	70,8%	100,0%
		Meslek	9,7%	13,4%	12,1%
	Ortaokul mezunu	Öğrenim Durumu	12,7%	87,3%	100,0%
		Meslek	9,7%	37,8%	27,6%

Value= 21,737^a df=3 sig=,000 p<0,05

Öğrenim durumu ile meslek kıyaslandığında ise ilkokul mezunlarının ağırlıklı olduğu ve onların ise % 47,9'unun ev hanımı % 52,1'inin emekli olduğu görülmektedir. Buna karşın ortaokul mezunlarının çoğu emeklidir. Yaşlıların eğitim durumlarının yüksek olmadığı görülmekte ve buna bağlı olarak emekli maaşları da yükseköğretim mezunlarına göre

daha az olabilmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.3.4. Meslek ile Gelir Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 3.29:
Meslek ile Gelir Durumu Arasındaki İlişki Durumu

			Gelir durumunuz nedir?		Toplam
			0-1403	1404-2499	
Mesleğiniz Nedir?	Ev Hanımı	Meslek	39,7%	60,3%	100,0%
		Gelir Durumu	22,3%	62,9%	36,5%
	Emekli	Meslek	79,5%	20,5%	100,0%
		Gelir Durumu	77,7%	37,1%	63,5%

Meslek ve gelir durumu çapraz tabloda kıyaslandığında ev hanımlarının yaklaşık % 40'ı 0-1403 TL arası gelir kazanımı sağlarken % 60'ı ise 1404-2499 TL olarak görülmektedir. Bu durumun eşten gelen emekli aylığı veya eşin emeklilik durumundan kaynaklı verilen cevaplardan olduğu düşünülmektedir. Emekli olan bireylerin ise çoğunun 0-1403 TL arasında gelirinin bulunduğu ve azami bir kısmının (26) 1404-2499 TL arasında geliri bulunmaktadır.

3.3.5. Medeni Durum ile Evi Paylaşma Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 3.30:
Medeni Durum ile Evi Paylaşma Durumu Arasındaki İlişki Durumu

			Şuanda yaşadığınız evi kiminle paylaşıyorsunuz?		Toplam
			Yalnız yaşıyorum	Eşimle yaşıyorum	
Mesleğiniz nedir?	Ev hanımı	Meslek	39,7%	60,3%	100,0%
		Ev Paylaşma	100,0%	25,7%	36,5%
	Emekli	Meslek	,0%	100,0%	100,0%
		Ev Paylaşma	,0%	74,3%	63,5%

Value=200,000^a df=1 sig= ,000 p<0,05

Medeni durum ile evin paylaşımı kıyaslandığında ise eşiyile beraber yaşayan bireylerin evli olması normal bir durum olarak görülmektedir. Dul yaşayan bireylerin yalnız yaşaması ise tekrar bir evlilik birliği kurmadıklarına işaretler. Dul olan bireyler araştırmada ikinci evliliği düşünmediklerini ifade etmişlerdir bu sebeple tek yaşamayı devam ettirmektedirler. Medeni durumda ise büyük çoğunluğun evli olduğu

görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4. Psiko-sosyal ve Ekonomik Değişkenler Arası İlişkiler

Çalışmada katılımcıların çocuklarıyla ve sosyal çevreleriyle olan sosyal ağları ve boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri araştırmanın bulguları açısından önemlidir. Bu veriler sayesinde katılımcıların aile ve sosyal ilişkilerinin nasıl olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda çalışmada verilerin birbirleriyle olan ilişkilerine ve anlamlılık değerlerine yer verilmiştir.

3.4.1. Çocuklarla Görüşme Durumu ile Evin Paylaşım Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 3.31:
Çocuklarla Görüşme Durumu ile Evin Paylaşım Durumu Arasındaki İlişki Durumu

			Şuanda Yaşadığınız Evi Kiminle Paylaşıyorsunuz?		Toplam
			Yalnız Yaşıyorum	Eşimle Yaşıyorum	
Çocuklarınızla görüşme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uygundur?	Çocuk Ya da Çocuklarımla Bayramlarda ya da Özel Günlerde Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	,0%	100,0%	100,0%
		Ev Paylaşımı	,0%	15,8%	13,5%
	Çocuk Ya da Çocuklarımla Ayda Bir kez görüşüyorum	Çocukla Görüşme	100,0%	,0%	100,0%
		Ev Paylaşımı	6,9%	,0%	1,0%
	Çocuk Ya da Çocuklarımla Haftada Bir kez görüşüyorum	Çocukla Görüşme	13,9%	86,1%	100,0%
		Ev Paylaşımı	69,0%	72,5%	72,0%
	Çocuklarımdan Biriyle Daha Sık Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	100,0%	,0%	100,0%
		Ev Paylaşımı	6,9%	,0%	1,0%
	Çocuk Ya da Çocuklarımla Daha Çok Telefonla Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	20,0%	80,0%	100,0%
		Ev Paylaşımı	17,2%	11,7%	12,5%

Value=28,819^a df=4 sig= ,000 p<0,05

Çocuklarla görüşme durumu ile evin paylaşımı durumu karşılaştırıldığında çocukları ile bayramlarda veya özel günlerde görüşenlerin eşile beraber yaşadığı; ayda bir kez görüşenlerin yalnız yaşadığı; haftada bir kez görüşenlerin çoğunluğunun eşile beraber yaşadığı; çocuklarıyla sık görüşenlerin yalnız yaşadığı ve çocuk ya da çocuklarıyla telefonda görüşenlerin ise eşile beraber yaşadığı görülmektedir. Tabloda eşile beraber yaşayanların büyük çoğunluğunun çocuklarıyla haftada bir kez görüştüğü görülmektedir. Bu durum yalnızlık duygusu çekmeyen bireylerin çocukları ile bağlarının güçlü olmadığı

sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4.2. Çocuklarla Görüşme Durumu ile Çocuklarla Olan İlişkiyi Değerlendirme Arasındaki İlişki

Katılımcıların yaşlılık sürecinde çocuklarıyla olan ilişkileri ve bunun değerlendirilmesi araştırmanın bulguları açısından önemlidir. Katılımcıların bu süreçte çocuklarıyla görüşmeleri yaşlılıkta karşılaştıkları sıkıntıları daha az hissetmelerini sağlayabilmektedir. Çalışmada katılımcılara yöneltilen anket soruları esnasında yapılan gözlemlerde yaşlılar çocuklarının kendilerini arayıp sormalarından, ilgilenmelerinden çok memnun olduklarını dile getirmekte tek isteklerinin ‘ilgi, sevgi ve hatırlanmak, olduğunu söylemişlerdir.

Tablo 3.32:
Çocuklarla Görüşme Durumu ile Çocuklarla Olan İlişkiyi Değerlendirme Arasındaki İlişki Durumu

			Çocuklarınızla Olan İlişkinizi Nasıl Değerlendiriyorsunuz?				Toplam
			Çocuklarımla Olan İlişkilerimden Memnunuz	Çocuklarımla Bana Sevgi Ve Saygı Duyuyor	Çocuklarımla Benim İçin Çok Önemlidir	Çocuklarımla Aramda Maddi Sorunlar Var	
Çocuklarınızla Görüşme Durumunuz Aşağıdakilerden Hangisine Uymaktadır?	Çocuk ya da Çocuklarımla Bayramlarda ya da Özel Günlerde Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Çocukla Olan İlişkiyi Değerlendirme	,0%	,0%	,0%	100,0%	13,5%
	Çocuk ya da Çocuklarımla Ayda Bir kez görüşüyorum	Çocukla Görüşme	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Çocukla Olan İlişkiyi Değerlendirme	1,3%	,0%	,0%	,0%	1,0%
	Çocuk ya da Çocuklarımla Haftada Bir kez görüşüyorum	Çocukla Görüşme	93,1%	6,9%	,0%	,0%	100,0%
		Çocukla Olan İlişkiyi Değerlendirme	85,9%	83,3%	,0%	,0%	72,0%
	Çocuklarımdan Biriyle Daha Sık Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		Çocukla Olan İlişkiyi Değerlendirme	,0%	16,7%	,0%	,0%	1,0%
	Çocuk ya da Çocuklarımla Daha Çok Telefonla Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	80,0%	,0%	20,0%	,0%	100,0%
		Yüzde Çocukla Olan İlişkiyi Değerlendirme	12,8%	,0%	100,0%	,0%	12,5%

Value= 267,849^a df=12 sig= ,000 p<0,05

Çocuklarla görüşme durumu ile çocuklarla olan ilişki durumu kıyaslandığında çocukları ile ilişkilerinden memnun olanların haftada bir kez çocukları ile görüştüğü ve çocukları ile ilişkisinden memnun olmalarına karşın çocukları ile telefonla görüşenler %12,8 olduğu görülmektedir. Bu sonuç göstermektedir ki çocuklarıyla görüşme durumundan memnun olanların çocukları ile yüz yüze görüşmeyi daha çok istedikleri durumu ortaya çıkmaktadır. Bu da bize yaşlıların çocuklarıyla görüşmekten mutluluk duyduklarını, kendilerini daha iyi hissettiklerini göstermektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4.3. Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Serbest Zamanı Değerlendirme Arasındaki İlişki

Tablo 3.33:
Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Serbest Zamanı Değerlendirme Arasındaki İlişki Durumu

			Serbest Zamanlarınızı Nasıl Değerlendiriyorsunuz				Toplam
			Serbest Zamanlarında Hiçbir şey yapmıyorum	Serbest Zamanlarını Hobilerle Değerlendiriyorum	Serbest Zamanlarını Kahvehaneye Giderek Değerlendiriyorum	Serbest Zamanlarını Arkadaşlarla Buluşarak Değerlendiriyorum	
Kendinizi Sosyal Açıdan Nasıl Değerlendiriyorsunuz?	Yaşımdan Dolayı Sosyal Ortamlara Girmekte Zorlanıyorum	Sosyal Açıdan Değerlendirme	69,2%	,0%	30,8%	,0%	100,0%
		Serbest Zamanı Değerlendirme	50,9%	,0%	14,0%	,0%	21,1%
	İnsanlarla Bir Arada Olmaktan Memnuniyet Duyuyorum	Sosyal Açıdan Değerlendirme	17,8%	1,4%	50,7%	30,1%	100,0%
		Serbest Zamanı Değerlendirme	49,1%	100,0%	86,0%	100,0%	78,9%

Value= 43,322^a df=3 sig= ,000 p<0,05

Bireylerin kendilerini sosyal açıdan değerlendirmesi ile serbest zamanlarını değerlendirmesi arasındaki ilişki yorumlandığında insanlarla hiçbir şey yapmayan bireylerin bir kısmı yaşından dolayı zorlandığını düşünmektedir. Bununla birlikte bir kısmı da insanlarla bir arada olmaktan memnuniyet duyduğunu belirtmişlerdir. İnsanlarla bir arada olmaktan memnun olanların büyük çoğunluğu serbest zamanlarını kahvehaneye giderek geçirmektedir. Bu durum erkek popülasyonunun daha çok serbest zamanlarını değerlendirirken kahvehaneyi kullandıklarının göstermektedir. Sonuç olarak yaşlı

bireylerin çoğu insanlarla bir arada olmaktan memnuniyet duymaktadır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4.4. Kendini Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 3.34:
Kendini Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma Durumu Arasındaki İlişki Durumu

			Sosyo-kültürel Etkinliklere Katılma Durumunuz Aşağıdakilerden Hangisine Uymaktadır			Toplam
			Sosyokültürel Etkinliklere Katılmıyorum	Sosyokültürel Etkinliklere Ayda birden Daha Nadir Katılıyorum	Sosyokültürel Etkinliklere Ayda bir kez katılıyorum	
Kendinizi Sosyal Açıdan Nasıl Değerlendiriyorsunuz?	Yaşımdan Dolayı Sosyal Ortamlara Girmekte Zorlanıyorum	Sosyal Açıdan Değerlendirme	30,8%	43,6%	25,6%	100,0%
		Kültürel Etkinliklere Katılma	17,6%	39,5%	13,5%	21,1%
	İnsanlarla Bir Arada Olmaktan Memnuniyet Duyuyorum	Sosyal Açıdan Değerlendirme	38,4%	17,8%	43,8%	100,0%
		Kültürel Etkinliklere Katılma	82,4%	60,5%	86,5%	78,9%

Value=11,831^a df= 2 sig= ,003 p<0,05

Sosyo-kültürel etkinliklere katılım ile kendini sosyal açıdan değerlendirme arasındaki ilişkide ise bireylerin büyük çoğunluğu sosyo-kültürel etkinliklere katılıyorken insanlarla bir arada olmaktan memnun olmaktadır. Fakat katılmayan bireylerin de insanlarla bir arada olmaktan memnun oldukları görülmektedir. Katılımcıların çoğunun insanlarla bir arada olup vakit geçirmekten hoşnut olduğu anlaşılmaktadır Çok fazla sosyal ortama katılamayan bireylerin ise gözlemlerimiz sonucunda, çeşitli hastalıklarından dolayı sosyal yaşama katılamadıklarını dile getirmişlerdir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4.5. Kendini Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Sportif Etkinliklere Katılma Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 3.35:
Kendini Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Sportif Etkinliklere Katılma Durumu Arasındaki İlişki Durumu

			Sportif Etkinliklere Katılma Durumunuz Hangisine Uymaktadır	Toplam
			Sportif Etkinliklere Katılmıyorum	
Kendinizi Sosyal Açıdan Nasıl Değerlendiriyorsunuz?	Yaşımdan Dolayı Sosyal Ortamlara Girmekte Zorlanıyorum	Sosyal Açıdan Değerlendirme	100,0%	100,0%
		Sportif Etkinliklere Katılma	21,1%	21,1%
	İnsanlarla Bir Arada Olmaktan Memnuniyet Duyuyorum	Sosyal Açıdan Değerlendirme	100,0%	100,0%
		Sportif Etkinliklere Katılma	78,9%	78,9%

Kendisini sosyal açıdan değerlendiren bireylerle sportif faaliyetlere katılım gösteren bireyler arasındaki sayısal ilişkiye bakılırsa sportif faaliyetlere katılmayan bireylerin yaklaşık % 79'u insanlarla bir arada olmaktan memnun olmaktadır. Buna karşın yaşımdan dolayı sosyal ortamlarda bulunamayan bireylerin yaklaşık % 21'i sportif faaliyetlere de katılamamaktadır. Burada katılımcıların ilerlemiş yaşları ve sağlık durumlarını da dikkate aldığımızda aktif olarak sportif etkinliklere katılamamalarının olağan bir durum olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.6. Sosyal Güvenlik Durumu ile Gelir Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 3.36:
Sosyal Güvenlik Durumu ile Gelir Durumu Arasındaki İlişki Durumu

			Gelir durumunuz nedir?		Toplam
			0-1403	1404-2499	
Sosyal Güvenlik Durumunuz Hangisine Uymaktadır	Emekli Sandığı	Sosyal Güvenlik Durumu	27,8%	72,2%	100,0%
		Gelir Durumu	20,8%	100,0%	48,5%
	SSK	Sosyal Güvenlik Durumu	100,0%	,0%	100,0%
		Gelir Durumu	43,1%	,0%	28,0%
	BAĞ-KUR	Sosyal Güvenlik Durumu	100,0%	,0%	100,0%
		Gelir Durumu	36,2%	,0%	23,5%

Value= 114,354^a

df= 2

sig= ,000

p<0,05

Sosyal güvenlik durumu ile gelir durumu kıyaslandığında bireylerin büyük çoğunluğu emekli sandığa bağlıdır. Buna karşın yaklaşık % 80'i SSK ve BAĞ-KUR emeklisidir. Ayrıca gelir durumu 0-1403 TL arası olanlar SSK ve BAĞ-KUR emeklisi iken 1404-2499 TL geliri olanların emekli sandığına bağlı olduğu görülmektedir. Bireylerin yaşam ihtiyaçlarının birbirlerine çok yakın olduğu bilinmektedir. Bu sebeple, insanların ihtiyaçlarını rahatlıkla giderebilmeleri için, SSK ve Emekli Sandığı arasındaki maaş farklılıklarının en aza indirilmesi olabiliyorsa da bu farkın ortadan kaldırılması gerekmektedir. Toplumlar arasında ekonomik gelire bağlı eşitsizliklerin yaşanmaması için, işçi emeklisi ile memur emeklilerinin aynı hayat kalitesini yaşayabilmeleri sağlanmalı ve gerekirse devletin bu konuda bir yasal düzenlemeye iyileştirmeye gitmesi önerilmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4.7. Gelir Kaynakları ile Gelir Durumu Arasındaki Değerlendirme

Tablo 3.37:
Gelir Kaynakları ile Gelir Durumu Arasındaki Değerlendirme

			Gelir Kaynaklarınız Nelerdir		Toplam
			Emekli Maaşım Var	Eşimin Emekli Maaşı Var	
Gelir durumunuz nedir?	0-1403	Gelir Durumu	77,7%	22,3%	100,0%
		Gelir Kaynağı	79,5%	39,7%	65,0%
	1404-2499	Gelir Durumu	37,1%	62,9%	100,0%
		Gelir Kaynağı	20,5%	60,3%	35,0%

Value= 32,279^a df= 1 sig= ,000 p<0,05

Gelir kaynakları ile gelir durumunu kıyaslayacak olursak emekli maaşı olanların gelirlerinin olması normal karşılanmaktadır. Buna karşın eşinin emekli maaşı ile hayatına devam edenlerin de sayısı gelir dağılımı açısından yadsınamayacak derecedir. Anlaşılacağı üzere, eşinin maaşıyla hayatını devam ettiren bireylerin daha kısıtlı imkâna sahip oldukları için gelir kaynaklarının da sınırlı olduğunu görebilmekteyiz. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4.8. Ekonomik Durum ile Gelir Durumu Arasındaki Değerlendirme

Tablo 3.38:
Ekonomik Durum ile Gelir Durumu Arasındaki Değerlendirme

			Gelir durumunuz nedir?		Toplam
			0-1403	1404-2499	
Ekonomik Durumunuz Nasıl Değerlendiriyorsunuz	İyi	Ekonomik Durum	59,1%	40,9%	100,0%
		Gelir Durumu	77,7%	100,0%	85,5%
	Kötü	Ekonomik Durum	100,0%	,0%	100,0%
		Gelir Durumu	22,3%	,0%	14,5%

Value=18,264^a

df= 1

sig= ,000

p<0,05

Ekonomik durum ile gelir durumu kıyaslandığında ise ekonomik durumunu iyi değerlendirenlerin çoğu gelir sahibi kişilerdir. Bunlar içinde sayı olarak fazla olanlar ise yaklaşık %60'ı 0-1403 TL'si olan kişilerdir. Kötü olarak değerlendiren bireylerin ise gelirinin de 0-1403 TL (%100) arası olduğu görülmektedir. Bireylerin ekonomilerini değerlendirme ölçütünde aslında kendi memnuniyetleri ve beklentilerde etkili olmaktadır. Ekonomisini iyi değerlendiren yaşlıların gelir düzeylerinin, iyi değil diyen yaşlılara göre daha yüksek seviyede olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4.9. Ekonomik Durum, Günlük Aktivite ve Yaşamı Anlamlandırma Arasındaki İlişki

Tablo 3.39:
Engel Bulunma Durumu ile Soruya Yönelik Uygun Olan Şık Arasındaki İlişki Durumu

			Aşağıdaki seçeneklerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz							Toplam
			Merdiven çıkarken güçlük çekiyorum	Yemek hazırlarken	Ev temizliği yaparken	Evdeki küçük tamirat işlerini yaparken güçlük çekiyorum	Faturalarımı yatırırken resmi kurum ve bankalarda işlem	Hastanede sağlık kontrollerini yaparken güçlük çekiyorum	Şehir içi ve şehirlerarası ulaşımда güçlük çekiyorum	
Ekonomik durumunuz nasıl değerlendiriyorsunuz	İyi	Ekonomik Durum	11,7%	,0%	,0%	22,2%	40,4%	11,7%	14,0%	100,0%
		Uygun Seçenek	80,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	85,5%
	Kötü	Ekonomik Durum	17,2%	6,9%	75,9%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Uygun Seçenek	20,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	14,5%

Engel bulunmayan bireylerin hayatta zorlanma durumları kıyaslandığında ise fatura yatıran bireylerin (69) bulunduğu görülmektedir. Bu bireyleri sırasıyla evde küçük tamirat işleri yaparken güçlük çekenler (38), merdiven çıkarken güçlük çekenler (25), şehir içi ve dışı ulaşım yaparken zorlananlar (24) takip etmektedir. Yaşlılar, belirli yaşın üstünde olmalarından ötürü engel durumları bulunmamasına rağmen, belirli işleri yaparken bazen zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Yaşamdaki günlük işleri yapmakta zorlanmak, yaşlılıkla birlikte kendiliğinden zamanla ortaya çıkan bir süreçtir.

Tablo 3.40:
Ekonomik Durum ile Soruya Yönelik Uygun Olan Şık Arasındaki İlişki Durumu

			Aşağıdaki seçeneklerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz		Toplam
			Her yeni gün yaşamdan daha fazla zevk alıyorum	Kendimi bazen iyi bazen kötü hissediyorum	
Ekonomik Durumunuz Nasıl Değerlendiriyorsunuz	İyi	Ekonomik Durum	82,1%	17,9%	100,0%
		Uygun Seçenek	100,0%	48,2%	83,9%
	Kötü	Ekonomik Durum	,0%	100,0%	100,0%
		Uygun Seçenek	,0%	51,8%	16,1%

Ekonomik durumu değerlendirme ile kendisini değerlendirme arasındaki ilişki değerlendirildiğinde ise bireylerden yaşamdan zevk alanların ekonomik durumlarını da iyi gördüğü görülmektedir. Kendini bazen iyi bazen kötü hissedenlerin ise ekonomik durumu değerlendirme de arada bir denge bulunmaktadır. Katılımcıların ekonomik durumlarıyla hayattan zevk almaları arasında bir paralel ilişki olduğu görülebilmektedir. Yaşlıların yaşamdan mutlu olmaları aslında yaşamdaki ihtiyaçlarının karşılanmasıyla paralellik göstermektedir. Yaşlılıkta ihtiyaçları sağlık giderleri ve beslenme daha fazla oluşturmaktadır bu nedenle, ekonomik durumun iyi olması yaşlıların ihtiyaçlarını gidermesi anlamında oldukça önemlidir ve bu da yaşlıların yaşamdan hoşnut olmasını sağlamaktadır.

3.4.10. Özel Diyet Uygulama ile Beslenme Sorunları Arasındaki İlişki

Tablo 3.41:
Özel Diyet Uygulama ile Beslenme ile İlgili Sorunlar Arasındaki İlişki Durumu

			Beslenme ile ilgili sorunlardan aşağıdakilerden hangisini yaşıyorsunuz					Toplam
			Herhangi bir sorun yaşamıyorum	Takma dişlerden dolayı yemek yemekte güçlük çekiyorum	Yaş ve gereksinimlerine uygun yemek hazırlamakta güçlük	Yeterli ve dengeli bir şekilde beslenmede güçlük çekiyorum	Kabızlık çekiyorum	
Özel diyet uyguluyor musunuz?	Hayır	Özel Diyet Uygulama	53,5%	30,3%	12,0%	1,4%	2,8%	100,0%
		Beslenme Sorunu Bulunması	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Özel diyet uygulamayan bireylerin beslenme ile ilgili sorunları kıyaslandığında sorun yaşamayan bireylerin diyetle uygulamadığı görülmektedir (% 54). Sorun yaşayan bireylerin ise takma dişlerden dolayı sorun yaşayanlar (% 31), yemek hazırlamakta zorluk çekenler (% 12) ve diğerleri takip etmektedir. Yaşlıların sağlıklarına dikkat ettikleri ve buna uygun beslenmeye çalıştıkları görülmektedir. Sağlık açısından rahatsızlığı olanların yaşa bağlı olarak diyet uyguladığı ve sağlığına dikkat etmeye çalıştığı düşünülmektedir. Bu verilerde, katılımcıların kendilerine özen gösterme konusunda farkındalık sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcıların belirli yaştan sonra sağlık problemlerine uygun şekilde beslenmeye dikkat ettiğini görebilmekteyiz.

3.4.11. Yaşanılan Ev ile Hayatı Anlamlandırma Arasındaki İlişki

Tablo 3.42:
Yaşanılan Ev Hakkındaki Düşünce ile Soruya Yönelik Uygun Olan Şık Arasındaki İlişki Durumu

			Aşağıdaki Seçeneklerden Sizin İçin Uygun Olanı İşaretleyiniz		Toplam
			Her Yeni Gün Yaşamdan Daha Fazla Zevk Alıyorum	Kendimi Bazen İyi Bazen Kötü Hissediyorum	
Yaşadığınız Ev Hakkında Ne Düşünüyorsunuz	Yaşadığım Ev Benim İçin Yeterli ve İhtiyaçlarımı Karşılıyor	Ev Hakkındaki Düşünce	85,5%	14,5%	100,0%
		Uygun Seçenek	100,0%	37,5%	80,6%
	Yaşadığım Ev Benim İçin Yetersiz ve İhtiyaçlarımı Karşılamıyor	Ev Hakkındaki Düşünce	,0%	100,0%	100,0%
		Uygun Seçenek	,0%	62,5%	19,4%

Yaşadığı ev hakkında ihtiyacını karşıladığı düşünenler ile hayattan zevk alanlar arasında büyük bir ilişki bulunmaktadır (% 85,5). Buna karşın kendini bazen iyi bazen kötü hissedenlerin ise yaşadığı evin ihtiyacı karşılamadığını düşündüğü görülmektedir (% 100). Katılımcıların hayatta mutlu olmalarının yaşadığı evi benimsemeleriyle yakından ilgili olduğu görülmektedir. Burada katılımcıların ekonomik yeterlilikleri ve ruhsal durumlarının da birbirini tetiklediğini gözden kaçırmamalıyız. Bireylerin, hayattan beklentileri ve ihtiyaçları karşılandığında olumlu tutum içinde olduklarını bunun tam tersi durumda ise, kişinin mutsuz olduğunu görebilmekteyiz.

3.4.12. Yaşlılara Toplumun Bakışı ve Yaşlıların Toplumsal Algısı Arasındaki İlişki

Tablo 3.43:
Bireyin Kendini Yaşadığı Toplumda Hissetme Durumu ile Toplumda Yaşlılara Nasıl Davranıldığına İlişkin Düşüncesi Arasındaki İlişki Durumu

			Toplumda yaşlılara nasıl davranıldığını düşünüyorsunuz				Toplam
			Toplumda yaşlılara eşit bir şekilde davranılıyor	Toplumda yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurulmuyor	Toplumda yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulunduruluyor	Toplumda yaşlılara gereken saygı gösterilmiyor	
Kendinizi içinde yaşadığınız toplumda nasıl	Kendimi toplum içinde ara sıra yalnız hissediyorum	Toplumda Hissetme	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Toplumdun Yaşlılara Karşı Düşüncesi	,0%	,0%	,0%	100,0%	1,0%
	Kendimi toplumdun biri gibi görmüyorum	Toplumda Hissetme	35,6%	37,0%	27,4%	,0%	100,0%
		Toplumdun Yaşlılara Karşı Düşüncesi	35,6%	100,0%	20,4%	,0%	36,5%
	Kendimi toplumla bütünleşmiş biri olarak görüyorum	Toplumda Hissetme	37,6%	,0%	62,4%	,0%	100,0%
		Toplumdun Yaşlılara Karşı Düşüncesi	64,4%	,0%	79,6%	,0%	62,5%

“ Kendinizi içinde yaşadığınız toplumda nasıl hissediyorsunuz” sorusuna; katılımcıların % 1’i ‘Kendimi toplum içinde ara sıra yalnız hissediyorum’, % 36,5’ğü ‘Kendimi toplumdun biri gibi görmüyorum’, % 62,5’ğü ‘Kendimi toplumla bütünleşmiş biri olarak görüyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların cevaplarına bakıldığında, yaşlılıkla ilgili ruh hallerinin etkili olduğunu görmekteyiz. Yaşlıların çoğü, kendisini bu süreçte toplumla bütünleşmiş hissetmektedir.

“Toplumda yaşlılara nasıl davranıyorsunuz” sorusuna; katılımcıların % 35,6’sı ‘toplumda yaşlılara eşit bir şekilde davranılıyor’, katılımcıların % 37,0’ı ‘toplumda yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurulmuyor, % 27,4’ü ‘toplumda yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulunduruluyor’ cevabını vermiştir. ‘Toplumda yaşlılara gereken saygı gösterilmiyor’ yanıtını hiçbir katılımcı seçmemiştir. Bu da katılımcıların bu konuda toplumun yaşlılara karşı duyarlı davrandığı görüşünü desteklemektedir.

Kendini toplum içinde yalnız hisseden bireylerin sadece 2 tanesi toplumda yaşlılara gereken saygı gösterilmediğini düşünmektedir. Buna karşın kendini toplumdan biri gibi görmeyenlerin dengeli bir şekilde sırasıyla eşit bir şekilde davranıldığı, ihtiyaçların göz önünde bulundurulmadığı veya bulundurulduğu şeklinde düşüncelere sahip olduğu görülmektedir. Toplumda yaşlıların beklentilerinin göz önünde bulundurulduğunu düşünenlerin ise büyük çoğunluğu kendini toplumla bütünleşmiş biri olarak görmektedir.

3.4.13. Günlük Yaşantıda Stresle Karşılaşma Durumu ile Stresle Başa Çıkma Kullanan Yöntem(ler) Arasındaki İlişki

Tablo 3.44:
Günlük Yaşantıda Stresle Karşılaşılan Durumla ile Stresle Başa Çıkma Kullanan Yöntem(ler) Arasındaki İlişki Durumu

			Stresle Başa Çıkma En Çok Kullandığınız Yöntem Nedir		Toplam
			Mizahi Bakış Açısını Kullanma	Dua ya da İbadet Ederek Problemden Kurtulmuş Olmayı Düşünme	
Günlük Yaşantınızda Stresle Karşılaştığınız Konu Veya Konular Nedir	Günlük Yaşantıda Herhangi Bir Stresle Karşılaşmıyorum	Stres Konuları	15,6%	84,4%	100,0%
		Stres Yöntemi	100,0%	60,0%	64,0%
	Toplumdaki Eski Değer ve Statümü Kaybetmiş Olmam	Stres Konuları	,0%	100,0%	100,0%
		Stres Yöntemi	,0%	1,1%	1,0%
	Çocuklarımla Yaşadığım Bazı Sorunlar	Stres Konuları	,0%	100,0%	100,0%
		Stres Yöntemi	,0%	8,3%	7,5%
	Sosyal İlişkilerden Kopmuş Olmam	Stres Konuları	,0%	100,0%	100,0%
		Stres Yöntemi	,0%	9,4%	8,5%
	Kendi Kabuğuma Çekilmiş Olmam	Stres Konuları	,0%	100,0%	100,0%
		Stres Yöntemi	,0%	21,1%	19,0%

Value= 12,500^a

df= 4

sig= ,014

p<0,014

Günlük yaşantısında stresle karşılaştığını düşünmeyenlerin büyük çoğunluğunun stresle başa çıkma yöntemi olarak dua ve ibadet ederek başa çıktığı görülmektedir (%84,3). Stresle karşılaşmadığını düşünenlerin mizahi bakış açısıyla hareket ettiği (%15,7) görülmektedir. Bu da göstermektedir ki, katılımcıların çoğunun manevi yönünün gücüyle sıkıntıların üstesinden geldiğini sıkıntılardan kurtulmak için Allah’a sığındıklarını, şükür ettiklerini görüşmeler esnasında dile getirmişlerdir. Allah’tan tek istedikleri ömürlerinin bu kısmında sağlıklı olmaktır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.4.14. Akrabalarla Görüşme Sıklığı ile Yakın Çevreyle Görüşme Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 3.45:
Akrabalarla Görüşme Sıklığı ile Yakın Çevreyle Görüşme Durumu Arasındaki İlişki Durumu

			Yakın Çevrenizle Görüşme Durumunuz Aşağıdakilerden Hangisine Uymaktadır?				Toplam
			Yakın Çevreyle Hiç Görüşmüyorum	Yakın Çevreyle Haftada Bir kez görüşüyorum	Yakın Çevreyle Her gün görüşüyorum	Yakın Çevreyle Daha Çok Telefonla Görüşüyorum	
Akrabalarınızla Görüşme Sıklığınız Aşağıdakilerden Hangisine Uymaktadır?	Akrabalarımın Bayramlarda ya da Özel Günlerde Görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		Yakınlarla Görüşme	,0%	20,6%	,0%	,0%	13,5%
	Akrabalarımın Ayda Bir Kez Görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Yakınlarla Görüşme	100,0%	,0%	,0%	,0%	1,0%
	Akrabalarımın Haftada Bir Kez Görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	,0%	61,1%	38,9%	,0%	100,0%
		Yakınlarla Görüşme	,0%	33,6%	100,0%	,0%	36,0%
	Akrabalarımın Her gün görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Yakınlarla Görüşme	,0%	,0%	,0%	51,3%	10,0%
	Akrabalarımın Daha Çok Telefonda Görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	,0%	75,9%	,0%	24,1%	100,0%
		Yakınlarla Görüşme	,0%	45,8%	,0%	48,7%	39,5%

Value= 355,621^a

df= 12

sig= ,000

p<0,05

Akrabalarla görüşme sıklığı ile yakın çevreyle görüşme durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, Katılımcıların akrabalarıyla görüşme sıklığına bakıldığında, ‘Akrabalarımın daha çok telefonla görüşüyorum’ cevabını % 39,5 katılımcı, ‘Akrabalarımın her gün görüşüyorum’ % 10,0 katılımcı, ‘Akrabalarımın haftada bir kez görüşüyorum’ cevabını veren % 36,0 katılımcı, ‘Akrabalarımın ayda bir kez

görüştüğüm' diyen % 1,0 katılımcı, ' Akrabalarım ile bayramlarda ya da özel günlerde görüşüyorum' diyen % 13,5 katılımcıyı oluşturmaktadır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

Yakın çevreleriyle görüşme yüzdelerine bakıldığında; katılımcıların % 100'ü yakın çevreleriyle görüşmediğini dile getirmişlerdir. Yakın çevreleriyle görüşme oranı düşük katılımcılar, akrabalarıyla da aynı oranda az görüştiklerini dile getirmişlerdir.

Akraba ile telefonda görüşen bireylerin yakın çevresiyle haftada bir kez görüştüğü görülmektedir (% 75). Aynı zamanda yakınları ile hafta bir kez görüşenlerin yaklaşık % 61'i akrabalarıyla haftada bir kez görüşmektedir. Yani sosyal çevresiyle dengeli bir tutum sergilemektedir. Katılımcıların çoğu yakın çevresiyle sağlığı el verdiği müddetçe görüşmeyi istemektedir.

3.4.15. Akrabalarla Görüşme Sıklığı ile Çocuklarla Görüşme Durumu Arasındaki İlişki

Tablo 3.46:
Akrabalarla Görüşme Sıklığı ile Çocuklarla Görüşme Durumu Arasındaki İlişki Durumu

			Çocuklarınızla görüşme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?					Toplam
			Çocuk ya da çocuklarla bayramlarda ya da özel günlerde görüşüyorum	Çocuk ya da çocuklarla ayda bir kere görüşüyorum	Çocuk ya da çocuklarla haftada bir kez görüşüyorum	Çocuklarımdan biriyle daha sık görüşüyorum	Çocuk ya da çocuklarımla daha çok telefonla	
Akrabalarınızla görüşme sıklığınız aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?	Akrabalarım ile bayramlarda ya da özel günlerde görüşüyorum	Akrabalarla Görüşme	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Çocuklarla Görüşme	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	13,5%
	Akrabalarım ile ayda bir kez görüşüyorum	Akrabalarla Görüşme	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Çocuklarla Görüşme	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	1,0%
	Akrabalarım ile haftada bir kez görüşüyorum	Akrabalarla Görüşme	,0%	2,8%	69,4%	,0%	27,8%	100,0%
		Çocuklarla Görüşme	,0%	100,0%	34,7%	,0%	80,0%	36,0%
	Akrabalarım ile her gün görüşüyorum	Akrabalarla Görüşme	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%
		Çocuklarla Görüşme	,0%	,0%	13,9%	,0%	,0%	10,0%
	Akrabalarım ile daha çok telefonda görüşüyorum	Akrabalarla Görüşme	,0%	,0%	93,7%	,0%	6,3%	100,0%
		Çocuklarla Görüşme	,0%	,0%	51,4%	,0%	20,0%	39,5%

Value= 424,808a df= 16 sig= ,000 p<0,05

Akrabalarıyla görüşme sıklığını haftada bir kez yapan bireylerin çocuklarıyla da haftada bir kez görüştüğü görülmektedir. Akrabalarıyla genel olarak daha çok telefonla görüşen yaşlı bireylerin çocukları ile de haftada bir kez görüştüğü görülmektedir. Akrabalarla görüşme sıklığıyla çocuklarla görüşme sıklığı arasında bir ilişki olduğunu görmekteyiz. Bireylerin birbirlerine yakın oldukça bu ilişkiyi devam ettirmek istedikleri anlaşılmaktadır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5. Ölçek Toplam Puanı ile Anket Soruları Arasında Çapraz İlişkiler

Bu konunun anlam, değer ve önemi metodoloji bölümünden açıklanmıştır.

3.5.1. Cinsiyet ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

Yapmış olduğumuz çalışmada bireylerin ölçekten almış olduğu puanlar ile cinsiyetleri kıyasladığımızda bireylerin yalnızlık düzeylerinin çok yüksek olmadığı görülmektedir. Bu sonuç bize göstermektedir ki Sakarya ili Serdivan ilçesinde yaşayan bireyler yalnızlık duygusunu yüksek düzeyde yaşamamaktadır.

Tablo 3.47:
Cinsiyet ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Cinsiyetini z nedir?	Kad	Cinsiyet	,0%	,0%	,0%	60,3%	,0%	,0%	2,7%	37,0%	100,0%
		Ölçek Toplam	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%	36,5%
	Er	Cinsiyet	29,9%	12,6%	15,7%	,0%	21,3%	20,5%	,0%	,0%	100,0%
		Ölçek Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	63,5%

Value= 200,000a df= 7 sig= ,000 p<0,05

Cinsiyetler açısından yalnızlık duygusunun dağılımına baktığımızda kadınların çoğunun 36 puan ile yalnızlık duygusunu minimum seviyenin biraz üstünde yaşadığı fakat kadın bireyler içinde ölçek sonuçları göz önüne alındığında en yüksek seviye olan 44 derecelik puanı alan bireylerin (27) sayısının kadın bireylerin hepsinde (73) önemli bir yer edindiği görülmektedir. İki durum arasında anlamlı bir fark vardır.

3.5.2. Yaş ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

Çalışmada değerlendirilen bireylerin çoğunun 73 yaşında olduğu görülmektedir. Bu bireylerin yalnızlık düzeylerinin dağılımına baktığımızda yalnızlık seviyelerinin de düşük seviyede olduğu görülmektedir.

Tablo 3.48:
Yaş ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Yaşınız nedir?	65-69	Yaş	0,0%	0,0%	13,3%	53,3%	3,3%	3,3%	0,0%	26,7%	100,0%
		Toplam	0,0%	0,0%	20,0%	36,4%	3,7%	3,8%	0,0%	29,6%	15,0%
	70-74	Yaş	27,7%	11,7%	10,2%	18,2%	11,7%	6,6%	0,0%	13,9%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	70,0%	56,8%	59,3%	34,6%	0,0%	70,4%	68,5%
	75-79	Yaş	0,0%	0,0%	6,2%	9,4%	28,1%	50,0%	6,2%	0,0%	100,0%
		Toplam	0,0%	0,0%	10,0%	6,8%	33,3%	61,5%	100,0%	0,0%	16,0%
	80 ve üzeri	Yaş	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		Toplam	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%

Value= 114,935^a df= 21 sig= ,000 p<0,05

Yalnızlık ölçeği puanlamalarının diğer dağılımlarına göz attığımızda ise genel olarak 36 puanı alan bireylerin olduğu görülmektedir. Bu 36 puan içinde ise en yüksek sayıda bulunan bireyler 70-74 yaş aralığında bulunan bireylerdir. Diğer taraftan tabloda bulunan bireylerin yaşlarından 65-69 yaş aralığında olanlar (%15) ile 75-79 yaş aralığında olan bireylerin (%16) yüzdesinin neredeyse birbirine eşit olduğu görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.3. Medeni Durum ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

Tablo 3.49:
Medeni Durum ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Medeni durumunuz nedir?	Evli	Medeni Durum	22,2%	9,4%	11,7%	25,7%	15,8%	15,2%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	85,5%
	Dul	Medeni Durum	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	6,9%	93,1%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%	14,5%

Value=200,000^a df= 7 sig= ,000 p<0,05

Medeni durum ile ölçekten alınan toplam puanların çapraz tablosu yorumlandığında; bireylerin genel olarak evli olduğu buna karşın %14,5 kişinin ise dul olduğu

görülmektedir. Evli bireylerin dağılımına baktığımızda ise 36 yalnızlık puanını alan bireylerin en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Bu bireylerin evli olmasının yalnızlık seviyesinin düşük olması ile yakından bağlı olduğu görülmektedir. 36 puanı takip eden 33 puan yalnızlık seviyesi bulunan bireylerin de evli olması verdiğimiz yargıyı doğrulamaktadır. Evli bireylerde diğer yalnızlık puanları ise dengeli bir dağılım sergilemektedir. Dul bireylerin yalnızlık durumuna baktığımızda ise 44 puan alarak tabloda çıkan en yüksek puana sahip olmaları hayatlarında bir eşin bulunmamasının normal bir sonucudur. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.4. Emeklilik Durumu ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

Tablo 3.50:
Emeklilik Durumu ile Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

			Toplam							Toplam
			33	34	35	36	39	40	44	
Emekli misiniz?	Evet	Emeklilik	24,7%	10,4%	13,0%	,0%	17,5%	16,9%	17,5%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	100,0%	77,8%
	Hayır	Emeklilik	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	22,2%

Value=198,000^a

df= 6

sig= ,000

p<0,05

Emeklilik durumu ile ölçek toplamının çapraz tablosu kıyaslandığında ise bireylerin büyük çoğunluğunun emekli olduğu görülmektedir. Bu da bireylerin yaşlılık evresinde emekli olarak yaşamlarını devam ettirdiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Fakat yaklaşık olarak katılımcıların 4'te 1'inin ise emekli olmadığı görülmektedir. Emekli olmayan bireylerin ise %100'ünün yalnızlık seviyelerinin tabloya göre orta seviyede olduğu görülmektedir. Emekli olan bireylere baktığımızda ise yalnızlık seviyelerinde dengeli bir dağılım bulunmaktadır. Fakat bu dengeli dağılım içinde en düşük seviye biraz daha göze çarpmaktadır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.5. Yaşanılan Evin Paylaşım Durumu ile Ölçek Toplam Puanının İlişkisi

Tablo 3.51:
Yaşanılan Evin Paylaşım Durumu ile Ölçek Toplam Puanının İlişki Durumu

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Şuanda	Yalnız yaşıyorum	Ev Paylaşımı	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	6,9%	93,1%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%	14,5%
	Eşimle yaşıyorum	Ev Paylaşımı	22,2%	9,4%	11,7%	25,7%	15,8%	15,2%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	85,5%

Value=200,000^a df= 7 sig= ,000 p<0,05

Yaşanılan evin paylaşım durumu ile ölçek toplam puanının dağılımı çapraz tablosu kıyaslandığında bireylerin büyük çoğunluğunun eşiyle beraber yaşadığı görülmektedir. Eşiyle yaşayan bireylerin yalnızlık durumlarına baktığımızda ise 40 seviye ve üstünün çıkmadığı; 44 bireyin ise 36 yalnızlık seviyesi ile yaşadığı görülmektedir. 36 yalnızlık seviyesi dışında diğer bireylerin ise dengeli bir şekilde yalnızlık seviyelerinde dağılma görülmektedir. Yalnız bireylerin ise seviyesinin hemen hemen hepsinin 44 seviyede olması yalnızlık ölçeğinin işlevini de doğrulamaktadır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.6. Çocuğun Sahipliği ile Ölçek Toplam Puanının Değerlendirilmesi

Tablo 3.52:
Çocuğun Sahipliği ile Ölçek Toplam Puanının Değerlendirilmesi

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Çocuğunuz Var mı?	Evet	Çocuk Durumu	20,5%	8,6%	10,8%	23,8%	6,5%	14,1%	1,1%	14,6%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	44,4%	100,0%	100,0%	100,0%	92,5%
	Hayır	Çocuk Durumu	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	55,6%	,0%	,0%	,0%	7,5%

Value=103,904^a df= 7 sig= ,000 p<0,05

Çocuğu olan bireyler ile ölçek toplamının çapraz tablo kıyası yapıldığında bireylerin yüzde 90 ve üzerinde çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olan bireylerin yalnızlık düzeylerine baktığımızda ise 44 puana sahip bireylerin sayısının genel içinde belirli bir sayıda bulunması çocuk sahibi olunmasına karşın yalnızlık seviyesinin yüksek çıkabileceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Fakat tablonun sol tarafına baktığımızda ise 33 puana sahip bireylerin de bu tabloda en yüksek değerlerden birine sahip olması kimi bireylerin çocuk sahipliği ile yalnızlık seviyelerini düşürdüğü kimi bireylerin ise çocuk

sahibi olmasına rağmen yalnızlık seviyelerinde değişme olmadığını göstermektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.7. Çocuklar ile Görüşme Sıklığı ve Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

Tablo 3.53:
Çocuklar ile Görüşme Sıklığı ve Ölçek Toplamının Değerlendirilmesi

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Çocuklarınızla Görüşme Durumunuz Aşağıdakilerden Hangisine Uymaktadır?	Çocuk ya da Çocuklarımla Bayramlarda ya da Özel Günlerde Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	13,5%
	Çocuk ya da Çocuklarımla Ayda Bir kez görüşüyorum	Çocukla Görüşme	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	1,0%
	Çocuk ya da Çocuklarımla Haftada Bir kez görüşüyorum	Çocukla Görüşme	26,4%	11,1%	13,9%	16,7%	,0%	18,1%	,0%	13,9%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	54,5%	,0%	100,0%	,0%	74,1%	72,0%
	Çocuklarımdan Biriyle Daha Sık Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,4%	1,0%
	Çocuk ya da Çocuklarımla Daha Çok Telefonla Görüşüyorum	Çocukla Görüşme	,0%	,0%	,0%	80,0%	,0%	,0%	,0%	20,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	45,5%	,0%	,0%	,0%	18,5%	12,5%

Value= 472,596^a

df= 28

sig= ,000

p<0,05

Çocukları olan bireylerin çocukları ile görüşme durumları ile yalnızlık seviyeleri arasındaki ilişkiye baktığımızda bireylerin çocuklarıyla az bir Sayıda görüşmesine karşın yalnızlık seviyelerinin de orta seviyede olduğu görülmektedir (29). Çocukları ile görüşme sıklığı fazla olan bireylerin ise yalnızlık seviyelerinin genel olarak dağılımının fazla olması arasında bir zıtlık bulunmaktadır. Genel olarak bireyler çocukları ile haftada bir kez görüşmesine karşın yalnızlık seviyesi konusunda katılım gösteren bireylerin büyük çoğunluğu (144) çocukları ile haftada bir kez görüşen kesimdir. Sonuç olarak bireyler çocukları ile haftada bir kez görüşmesine rağmen yalnızlık duygusu içinde bulunmaktadır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.8. Akrabalar ile Görüşme Sıklığı ve Ölçek Toplamının İlişkisi

Tablo 3.54:
Akrabalar ile Görüşme Sıklığı ve Ölçek Toplamının İlişki Durumu

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Akrabalarınızla görüşme sıklığınız aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?	Akrabalarım bayramlarda ya da özel günlerde görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	13,5%
	Akrabalarım ayda bir kez görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,4%	1,0%
	Akrabalarım haftada bir kez görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	,0%	,0%	,0%	61,1%	,0%	36,1%	2,8%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	36,0%
	Akrabalarım her gün görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	10,0%
	Akrabalarım daha çok telefonda görüşüyorum	Akraba ile Görüşme	48,1%	20,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	31,6%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	92,6%	39,5%

Value=610,127^a

df= 28

sig= ,000

p<0,05

Akrabalarla görüşme sıklığı ile ölçek toplam puanlarının kıyaslaması yapıldığında ise dağınık bir dağılım gözlemlenmektedir. Bu da bireylerin akrabalarıyla görüşmesinin yalnızlık seviyelerine aşırı bir derece de etki göstermediği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bireylerin çoğunun 36 puanla orta seviyede yalnızlık gösterdiği görülürken (44); bu bireylerin hepsi haftada bir kez akrabalarıyla görüşmektedir. Buna karşın akrabalarıyla bayramlarda veya özel günlerde görüşen bireylerin tamamı ise 39 puan almıştır (27). Akrabalarla en fazla görüşme sıklığı ise çocuklarda olduğu gibi haftada bir kездir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.9. Yakın Çevre ile Görüşme Durumunun Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki

Tablo 3.55:
Yakın Çevre ile Görüşme Durumunun Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki Durumu

			Toplam								Toplam	
			33	34	35	36	39	40	43	44		
Yakın çevrenizle görüşme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?	Yakın çevremle hiç görüşmüyorum	Yakınlarla Görüşme	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,4%	1,0%
	Yakın çevremle haftada bir kez görüşüyorum	Yakınlarla Görüşme	29,0%	12,2%	,0%	33,6%	20,6%	,0%	,0%	,0%	4,6%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	22,2%	65,5%
	Yakın çevremle her gün görüşüyorum	Yakınlarla Görüşme	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	92,9%	7,1%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	14,0%
	Yakın çevremle daha çok telefonla görüşüyorum	Yakınlarla Görüşme	,0%	,0%	51,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	48,7%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	70,4%	19,5%
Value=378,820 ^a			df= 21		sig= ,000		p<0,05					

Çocuk ve akrabalarından sonra yakın çevre ile görüşme sıklığına bakıldığında ise genel olarak iki kesimde olduğu gibi haftada bir kez görüşme sıklığının bulunduğu görülmektedir. Yine aynı şekilde akrabalar ile görüşme sıklığında olduğu gibi bireylerin çoğu 36 puan almıştır. Fakat bu puanı 33, 39 ve 16 puanı alan bireyler takip etmektedir. Yakın çevresi ile telefonda görüşen bireylerin ise genele göre 5’te 1 oranla ankete katılımında bulunduğu görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.10. Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Ölçek Toplamı Arasındaki İlişki

Tablo 3.56:
Sosyal Açıdan Değerlendirme ile Ölçek Toplamı Arasındaki İlişki Durumu

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Kendinizi sosyal açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?	Yaşımdan dolayı sosyal ortamlara girmekte zorlanıyorum	Sosyal Açıdan Değerlendirme	,0%	,0%	,0%	,0%	30,8%	,0%	,0%	69,2%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	100,0%	21,1%
	İnsanlarla bir arada olmaktan memnuniyet duyuyorum	Sosyal Açıdan Değerlendirme	26,0%	11,0%	13,7%	30,1%	,0%	17,8%	1,4%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	78,9%
Value=185,000 ^a			df= 7		sig= ,000		p<0,05				

Bireylerin geneli kendini insanlarla bir arada olmaktan memnun hissetmektedir. Buna karşın 39 bireyin de yaşının kendisine sosyal ortamlara girmede bir dezavantaj yarattığını düşündüğü görülmektedir. İnsanlarla bir arada olmanın memnuniyeti içinde olan bireylerin ise yalnızlık seviyelerinin de çıkan verilere göre düşük olduğu görülmektedir. Bu bireyler arasında sırasıyla 36, 33, 40, 35 ve diğerleri takip etmektedir. Sosyal ortamlara girmekte zorlanan bireylerin ise yalnızlık seviyelerinin en üst düzeyde olduğu görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.11. Serbest Zamanları Değerlendirme ile Ölçek Toplam Puanı Değerlendirilmesi

Tablo 3.57:
Serbest Zamanları Değerlendirme ile Ölçek Toplam Puanı Değerlendirilmesi

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Serbest zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz	Serbest zamanlarımda hiçbir şey yapmıyorum	Serbest Zaman	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	49,1%	,0%	50,9%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	26,5%
	Serbest zamanlarımı hobilerle değerlendiriyorum	Serbest Zaman	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	1,0%
	Serbest zamanlarımı kahvehaneye giderek değerlendiriyorum	Serbest Zaman	37,6%	15,8%	19,8%	,0%	26,7%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	50,5%
	Serbest zamanlarımı arkadaşlarla buluşarak değerlendiriyorum	Serbest Zaman	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	22,0%

Value=600,000^a

df= 21

sig= ,000

p<0,05

Serbest zamanlarını kahvehaneye giderek değerlendiren bireylerin yalnızlık seviyeleri dağılımına baktığımızda genel olarak düşük seviyelerin (33,35) bulunduğu fakat belirli bir kesimin (27) yalnızlık seviyesinin tabloya göre üst seviyede bulunduğu görülmektedir. Serbest zaman değerlendirmenin dağılımına baktığımızda ise genelin serbest zamanını kahvehane de geçirdiği görülmektedir. Arkadaşları ile buluşarak serbest zamanını değerlendiren bireylerin ise tamamı (44) 36 puan alarak orta seviye bir yalnızlık seviyesi geçirdiği görülmektedir. Serbest zamanında hiçbir faaliyette bulunmayan bireylerin ise yalnızlık seviyesinin yüksek olduğu 40 ve 44 puan almalarıyla görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.12. Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma Durumu ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki Değerlendirme

Tablo 3.58:
Sosyo-Kültürel Etkinliklere Katılma Durumu ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki Değerlendirme

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Sosyo kültürel etkinliklere katılma durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır	Sosyokültürel etkinliklere katılmıyorum	Sosyal Etkinliğe Katılma	45,8%	19,3%	,0%	,0%	32,5%	,0%	2,4%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0 %	100,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	41,5%
	Sosyokültürel etkinliklere ayda birden daha nadir katılıyorum	Sosyal Etkinliğe Katılma	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	60,5%	,0%	39,5%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	63,0%	21,5%
	Sosyokültürel etkinliklere ayda bir kez katılıyorum	Sosyal Etkinliğe Katılma	,0%	,0%	27,0%	59,5%	,0%	,0%	,0%	13,5%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	37,0%	37,0%

Value=353,698^a

df= 14

sig= ,000

p<0,05

Sosyo-kültürel etkinliklere bireylerin genel olarak katılmadığı; katılan bireylerin ise ayda bir kez katıldığı görülmektedir. Katılmayan bireylerin ise sosyo-kültürel etkinliklere katılmamasına karşın yalnızlık seviyelerinin düşük olduğu görülmektedir. Ayda birden daha az sosyo-kültürel etkinliklere katılan bireylerin ise yalnızlık seviyelerin 40 ve 44 seviyede olduğu görülmektedir. Ayda bir kez katılan bireylerin ise genelinin 36 seviye puan olarak orta seviye bir yalnızlık gösterdiği görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.13. Sportif Etkinliklere Katılma Durumu ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki

Tablo 3.59:
Sportif Etkinliklere Katılma Durumu ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki Durumu

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Sportif etkinliklere katılma durumunuz hangisine uymaktadır	Sportif etkinliklere katılmıyorum	Sportif Etkinliğe Katılma	19,0%	8,0%	10,0%	22,0%	13,5%	13,0%	1,0%	13,5%	100,0 %
		Toplam	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabloya baktığımızda bireylerin hepsinin sportif etkinliğe katılmadığı görülmektedir. Aynı şekilde ölçek puanlarının dağılımında ise sırasıyla 36 (44), 33 (38), 44 (27) ve 39 (27), 40 (26), 35 (20) ve 34 (16) takip etmektedir.

3.5.14. Yaşama Karşı Tutum ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki

Tablo 3.60:
Yaşama Karşı Tutum ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki Durumu

			Toplam							Toplam
			33	34	36	39	40	43	44	
Aşağıdaki seçeneklerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz	Her yeni gün yaşamdan daha fazla zevk alıyorum	Uygun Olan Seçenek	30,6%	12,9%	35,5%	,0%	21,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	68,9%
	Kendimi bazen iyi bazen kötü hissediyorum	Uygun Olan Seçenek	,0%	,0%	,0%	48,2%	,0%	3,6%	48,2%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	31,1%

Value=176,722^a df= 14 sig= ,000 p<0,05

Bireylerin yaşama karşı tutumları ile ölçek toplam puanlarının dağılımı arasındaki çapraz tabloya baktığımızda bireylerin büyük çoğunluğunun yaşamdan zevk aldığı görülmektedir. Bu bireyler arasında yalnızlık seviyesinin düşük ve orta olduğu görülmektedir. Çünkü bireylerin 44 tanesi 36 puan alarak orta; 38 tanesi ise 33 puan alarak düşük seviyede yalnızlık seviyesinde bulunduğu görülmektedir. Kendini bazen iyi bazen kötü hisseden bireylerin ise 44 ve 39 puanlar alarak orta ve üst seviye yalnızlık

seviyesi çektiği görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.15. Yaşanılan Ev Hakkındaki Görüş ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki

Tablo 3.61:
Yaşanılan Ev Hakkındaki Görüş ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki İlişki Durumu

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Yaşadığınız Ev Hakkında Ne Düşünüyorsunuz	Yaşadığım Ev Benim İçin Yeterli Ve İhtiyaçlarımı Karşılıyor	Ev Hakkında Düşünce	23,0%	9,7%	12,1%	26,7%	12,7%	15,8%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	77,8%	100,0%	,0%	,0%	82,5%
	Yaşadığım Ev Benim İçin Yetersiz Ve İhtiyaçlarımı Karşılamıyor	Ev Hakkında Düşünce	,0%	,0%	,0%	,0%	17,1%	,0%	5,7%	77,1%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	22,2%	,0%	100,0%	100,0%	17,5%

Value= 167,677^a df= 7 sig= ,000 p<0,05

Yaşadığı ev hakkındaki yorumlar ile yalnızlık seviyeleri kıyaslandığında ise bireylerin çoğunun yaşadığı evden memnun olduğu ve yalnızlık seviyelerinin düşük olduğu görülmektedir. Yaşadığı ev için yetersiz ve ihtiyacı karşılayamayacak durumda olduğunu düşünen bireylerin ise yalnızlık seviyelerinin yüksek olduğu (27) görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.16. Kendini Yaşadığı Toplumda Hissetmesi ve Ölçek Toplam Puanlarının İlişki

Tablo 3.62:
Kendini Yaşadığı Toplumda Hissetmesi ve Ölçek Toplam Puanlarının İlişki Durumu

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Kendinizi içinde yaşadığınız toplumda nasıl hissediyorsunuz	Kendimi toplum içinde ara sıra yalnız hissediyorum	Toplum İçinde Hissetme	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	1,0%
	Kendimi toplumdan biri gibi görmüyorum	Toplum İçinde Hissetme	,0%	,0%	,0%	27,4%	,0%	35,6%	,0%	37,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	45,5%	,0%	100,0%	,0%	100,0%	36,5%
	Kendimi toplumla bütünleşmiş biri olarak görüyorum	Toplum İçinde Hissetme	30,4%	12,8%	16,0%	19,2%	21,6%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	54,5%	100,0%	,0%	,0%	,0%	62,5%

Value= 352,658^a

df= 14

sig= ,000

p<0,05

Bireylerin genelinin yaşadığı toplumda kendini bütünleşmiş biri olarak gördüğü fakat buna karşın bir kısmının kendini toplumdan biri olarak görmediği görülmektedir. Bütünleşmiş bireylerin ise genel olarak yalnızlık seviyelerinin de düşük olduğu görülmektedir. Bu durum göstermektedir ki bireylerin toplum içinde sosyalizasyon seviyelerinin yüksek olması yalnızlık seviyelerini düşürmektedir. Toplumdan biri olarak görmeyen bireylerin 40 ve 44 seviye yalnızlık puanları alanlarının genelini oluşturması söylenmekte olan kanının doğrulandığını göstermektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.17. Yaşlılık Dönemine İlişkin Görüşler ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki Çapraz Tablo

Tablo 3.63:
Yaşlılık Dönemine İlişkin Görüşler ile Ölçek Toplam Puanı Arasındaki Çapraz Tablo

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Yaşlılık dönemi hakkında ne düşünüyorsunuz	Yaşlılık dönemi aktif olarak sosyal ilişkilerimi sürdürdüğüm bir dönem	Yaşlılık Düşüncesi	,0%	,0%	31,2%	68,8%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	100,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	32,0%
	Yaşlılık fiziksel ve psikososyal yönden düşüş yaşadığım bir dönem	Yaşlılık Düşüncesi	46,3%	,0%	,0%	,0%	17,1%	31,7%	2,4%	2,4%	100,0%
		Toplam	100,0%	,0%	,0%	,0%	51,9%	100,0%	100,0%	7,4%	41,0%
	Yaşlılık üretkenliğimin sona erdiği bir dönem	Yaşlılık Düşüncesi	,0%	39,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	61,0%	100,0%
		Toplam	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	92,6%	20,5%
	Yaşlılık Dönemi geçmiş yaşamımda yaptıklarımдан haz alamadığım bir dönem	Yaşlılık Düşüncesi	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	48,1%	,0%	,0%	,0%	6,5%

Value= 466,305a

df= 21

sig= ,000

p<0,05

Yaşlılık dönemi hakkında pozitif görüşte olan bireylerin yalnızlık seviyelerin düşük (35/20) ve orta olduğu (36/44); fiziksel ve psikososyal yönden düşüş dönemi olarak görenlerin yalnızlık seviyelerinin düşük olduğu (33/38); üretkenliğin sona erdiği dönem olarak görenlerin yalnızlık seviyelerinin yüksek olduğu (25) görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.18. Yaşam Hakkında Düşünceler ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki

Tablo 3.64:
Yaşam Hakkında Düşünceler ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki Durumu

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Yaşam hakkında ne düşünüyorsunuz	Yaşama karşı olumlu bir tutum içindeyim	Yaşam Hakkındaki Düşünce	25,5%	,0%	13,4%	29,5%	12,8%	17,4%	1,3%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	,0%	100,0%	100,0%	70,4%	100,0%	100,0%	,0%	74,5%
	Kendimi yaşamla barışık bir insan olarak görüyorum	Yaşam Hakkındaki Düşünce	,0%	32,7%	,0%	,0%	16,3%	,0%	,0%	51,0%	100,0%
		Toplam	,0%	100,0%	,0%	,0%	29,6%	,0%	,0%	92,6%	24,5%
	Kendimi yaşamla barışık bir insan olarak görmüyorum	Yaşam Hakkındaki Düşünce	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,4%	1,0%

Value= 176,722^a

df= 14

sig= ,000

p<0,05

Yaşam hakkındaki düşünceler ile ölçek toplam puanları arasındaki dağılıma bakıldığında; yaşama karşı olumlu bir tutum sergileyen bireylerin yalnızlık seviyelerinin de düşük olduğu görülmektedir. Kendini yaşamla barışık gören bireylerin ise yalnızlık seviyelerin yüksek olması (25) göze çarpmaktadır. Kendini barışık görmeyenlerin ise genelde çok az bir kesim olduğu görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.19. Serbest Zamanlar ile Cinsiyetin Değerlendirilmesi

Tablo 3.65:
Serbest Zamanlar ile Cinsiyetin Değerlendirilmesi

			Cinsiyetiniz nedir?		Toplam
			Kadın	Erkek	
Serbest zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?	Serbest zamanlarımda hiçbir şey yapmıyorum	Serbest Zaman	50,9%	49,1%	100,0%
		Cinsiyet	37,0%	20,5%	26,5%
	Serbest zamanlarımı hobilerle değerlendiriyorum	Serbest Zaman	100,0%	,0%	100,0%
		Cinsiyet	2,7%	,0%	1,0%
	Serbest zamanlarımı kahvehaneye giderek değerlendiriyorum	Serbest Zaman	,0%	100,0%	100,0%
		Cinsiyet	,0%	79,5%	50,5%
	Serbest zamanlarımı arkadaşlarla buluşarak değerlendiriyorum	Serbest Zaman	100,0%	,0%	100,0%
		Cinsiyet	60,3%	,0%	22,0%

Value= 142,853^a

df= 3

sig= ,000

p<0,05

Serbest zamanlarda yapılan aktiviteleri incelendiğinde bireylerin genel olarak erkek olduğu düşünüldüğünde bu bireylerin kahvehaneye giderek serbest zamanlarını geçirdikleri görülmektedir. Hiçbir şey yapmayan bireylerin ise cinsiyet olarak birbirine yakın oranlarda bulunduğu görülmektedir. Arkadaşları ile buluşarak vakit geçirenlerin hepsi ise kadın bireylerden oluşmaktadır. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.20. Günlük Yaşantıda Stresle Karşılaşılan Durumlar ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki

Tablo 3.66:
Günlük yaşantıda Stresle Karşılaşılan Durumlar ile Ölçek Toplam Arasındaki İlişki Durumu

			Toplam								Toplam
			33	34	35	36	39	40	43	44	
Günlük yaşantınızda stresle karşılaştığınız konu veya konular nedir	Günlük yaşantınızda herhangi bir stresle karşılaşmıyorum	Sayı Stres Konuları	29,7%	12,5%	15,6%	34,4%	,0%	7,8%	,0%	,0%	100,0%
		Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	,0%	38,5%	,0%	,0%	64,0%
	Toplumdaki eski değer ve statümü kaybetmiş olmam	Stres Konuları	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	1,0%
	Çocuklarımla yaşadığım bazı sorunlar	Stres Konuları	,0%	,0%	,0%	,0%	80,0%	,0%	,0%	20,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	44,4%	,0%	,0%	11,1%	7,5%
	Sosyal ilişkilerden kopmuş olmam	Stres Konuları	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	63,0%	8,5%
	Kendi kabuğuma çekilmiş olmam	Stres Konuları	,0%	,0%	,0%	,0%	39,5%	42,1%	,0%	18,4%	100,0%
		Toplam	,0%	,0%	,0%	,0%	55,6%	61,5%	,0%	25,9%	19,0%

Value= 497,099a

df= 28

sig= ,000

p<0,05

Günlük yaşantısında stresle karşılaşmayan bireylerin yalnızlık seviyelerinin de tabloya bakıldığında düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğunun stresle karşılaşmadığı görüldüğünden diğer sorunları yaşayan bireylerin de yalnızlık seviyeleri hakkında net bir yorum yapılamamaktadır. Fakat kendi kabuğuna çekildiğini düşünen bireylerin yalnızlık seviyelerinin diğer bireylere oranla yüksek olduğu görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

3.5.21. Yaş ile Öğrenim Durunun Değerlendirilmesi

Tablo 3.67:
Yaş ile Öğrenim Durumunun Değerlendirilmesi

			Öğrenim durumunuz nedir?				Toplam
			Okur- yazar	İlkokul mezunu	İlkokul terk	Ortaokul mezunu	
Yaşınız nedir?	65-69	Yaş	0,0%	50,0%	33,3%	16,7%	100,0%
		Öğrenim Durumu	0,0%	12,8%	41,7%	9,1%	15,1%
	70-74	Yaş	0,7%	73,5%	8,8%	16,9%	100,0%
		Öğrenim Durumu	33,3%	85,5%	50,0%	41,8%	68,3%
	75-79	Yaş	6,2%	6,2%	6,2%	81,2%	100,0%
		Öğrenim Durumu	66,7%	1,7%	8,3%	47,3%	16,1%
	80 ve üzeri	Yaş	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
		Öğrenim Durumu	0,0%	0,0%	0,0%	1,8%	0,5%

Value= 82,407^a

df= 9

sig= ,000

p<0,05

Bireylerin yaşsal dağılımı ile öğrenim durumu karşılaştırıldığında bireylerin genel olarak ilkokul mezunu olduğu ve bu bireylerin içinde genel olarak 70-74 yaş aralığındaki bireylerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Ortaokul mezunu bireylerin ise genel olarak 75-79 yaş aralığındaki bireylerden oluştuğu görülmektedir. Anlamlılık değerine bakıldığında iki durum arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşlılık, zamanla ortaya çıkan, yaşamın olağan bir durumu olan, geri dönüşü olmayan, kaçınılmaz hepimizin yaşayacağı bir süreçtir. İnsan ömrü uzadıkça yaşlı nüfus artmakta ve buna bağlı olarak ‘yaşlılık’ ve ‘yaşlanma süreci’ konuları da toplumun sağlığı ve gelişimi açısından önem teşkil etmektedir. Yaşlılık, bireylerin yaşadığı biyolojik bir olgu olup aynı zamanda bu bireyleri mental olarak da etkilemektedir. Bireylerin bu yaşta yaşamış oldukları yalnızlık seviyesi onları daha çok psiko-sosyal yönden etkilemektedir. Bu yüzden bu konunun detaylı bir şekilde araştırılıp aydınlatılması gerekmektedir. Yapılan araştırmalar da bu konuyu aydınlatmak adına yapılmaktadır.

Yaşlılık sonucunda bireyin çevrelerinden alacağı psiko-sosyal destek onların ileri yaş seviyesinde karışılacakları psiko-sosyal sorunları ve beraberinde gelen kriz durumlarını da giderecektir. Bireylerin bu desteği alamaması durumunda ise sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu yüzden ki yaşlılık ve yalnızlık konusu bilimsel literatürde önem arz etmektedir. Yalnızlık, kısaca bireylerin sosyal yaşamlarında tek başına kalma durumu olarak tanımlanabilmektedir. Tek boyutlu bir kavram olmayan yalnızlık kavramı kişinin ailevi desteğinin alınmamasının yanı sıra ailevi desteği olan bireylerin de psikolojik olarak kendini yalnız hissetmesi sorunları beraberinde getirecektir. Bu yüzden yaşlı bireylerin yalnızlık seviyeleri ölçülürken çeşitli boyutlarla ele alınması gerekmektedir.

Yaşlılıkla beraber gelen sorunlardan bir diğeri ise maddi eksikliğin bulunması sorunudur. Bu yüzden bireylerin ileriki yaşamları adına maddi birikimlerini yeterli düzeyde yapmaları gerekmektedir. Eğer bu birikim yapılmaz ise sorunlar da beraberinde ortaya çıkmaktadır. Yaşlılıkla özellikle artan biyolojik ihtiyaçlar ve beraberindeki sağlık problemleri yaşlıları ciddi anlamda maddi açıdan zora sokmaktadır. Sağlık güvencesini veren devletlerin yaşlı bireylerinin sağlıkla ilgili yaşayacağı sorunlar, yaşlı bireylerin sağlık gereksinimlerini karşılamayan devlet sistemlerine göre, daha az olabilmektedir. Burada devlet anlayışının bireyi ve yaşlı hayatını önemseyen bir sistem olması oldukça önemlidir. Yaşlılık döneminde bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması zor olabilmektedir. Bundan dolayıdır ki; maddi güvenceleri yeteri düzeyde olan bireylerin refah seviyelerinin de buna oranla arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yaşlılıkta yoksulluk ve yalnızlık sorunlarına değindikten sonra ikisi arasındaki ilişkiye bakmak gerekmektedir. Çünkü iki kavram, birbiriyle bağlantılı sonuçları beraberinde getiren kavramlardır. Yaşlılık zamanında yoksul kalan birey ekonomik olarak yalnızlık çektiği gibi ailevi desteğini de kaybederse beraberinde daha büyük bir çöküntü içine girecektir. Bu da bireylerin kronolojik yaşının erken dönemde sona erebileceği anlamına gelmektedir. Yaşlı bireylerin hayatlarının son dönemlerinde kendileri için istedikleri en önemli şeylerin başında iletişim ve saygı konuları gelmektedir. İletişim içinde olan bireylerin psikolojik açıdan iyi olabileceği gibi bazı bireylerin iletişim içinde olsa dahi yoksulluk içinde olması, yaşlı bireyi tekrardan psikolojik çöküntüye uğratabilmektedir. Bireylerin bu iki temel sorunu çözüme kavuşturulur ise, bireylerin refah seviyeleri yüksek tutulacağından erken dönem sorunların ortaya çıkmasının da önüne geçilebilecektir.

Bu araştırma da yukarıda bahsedilen sorunların ortaya çıkarılması ve buna bağlı olarak anket çalışmasının sonuçlarına göre durumun ortaya konması amacıyla yapılmıştır. Araştırma, Sakarya İl'inin Serdivan İlçesi'ndeki yaşlı bireylerin 'yaşlılıkta yoksulluk ve yalnızlık ilişkisini' öğrenmek amacıyla, yaşlı bireylere anket çalışması uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Burada bulunan yaşlı bireylerin kaymakamlıktan adresleri alınıp ev ziyaretleri yapılmış ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verilerine binaen yorumları yapılmış ve tabloları çıkarılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde yer almaktadır:

- Araştırmaya katılanların çoğu 70-75 yaş aralığında bulunmaktadır. 70 yaş altı bireylerin çok az olduğu görülmektedir.
- Katılımcıların çoğunu erkekler oluşturmaktadır.
- Katılımcılara medeni durumları sorulduğunda çoğunun evli olduğu görülmektedir. Bu da bireylerin ileri yaşamlarında yalnız kalmadıkları eşleriyle beraber yaşamlarını sürdürdüklerini göstermektedir.
- Katılımcıların eğitim seviyeleri genel olarak ilkokul düzeyinde kalmıştır. Bu da katılımcıların eğitimlerini zamanın şartları ile tamamlayamadığını göstermektedir.
- Katılımcıların çoğu belirli bir mesleği bitirdikten sonra emekliye ayrılmıştır. Sosyal güvence olarak kendilerinin maddi kayıp oranlarının az olduğu görülmektedir.
- Katılımcılarının çoğunun emekli olması gelir aralıklarının da en düşük 0-1403 TL ile 1400TL – 1700TL arasında olmasını doğrulamaktadır.

- Katılımcıların hiçbiri şu an aktif hayatında bir iş sektöründe çalışmamaktadır. Yaşlarının vermiş olduğu biyolojik eksiklikten kaynaklı iş dalında faaliyet gösterememektedirler.
- Katılımcıların çoğunun yalnızlık seviyelerini aza indireyecek eş faktörü bulunmaktadır. Buda bireylerin hayatı paylaşımlarını sağlamakta ve yaşayabilecekleri psiko-sosyal yalnızlığı azaltabilmektedir.
- Bireylerin çoğunun insanlar ile iletişim kurmayı sevdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yaşlarının vermiş olduğu yalnız kalma veya dışlanma duygusu onların bu düşünceye girmesine sebep olmaktadır.
- Bireylerin çoğu emekli olmasından dolayı bahçe işleriyle ve örgü işleriyle uğraşmaktadırlar. Boş zamanlarını bu şekilde değerlendiren bireylerin yalnızlık duygusu içine kapılma oranları da buna paralel olarak düşmektedir.
- Bireylerin emekli olmasından dolayı ortalama gelir de 1400 TL ile 1700 TL arasında kalmaktadır. Türkiye ortalamasına paralel olan bu sonuçlar refah seviyelerini olumlu yönden etkilemektedir.
- Elde edilen gelire oranla yaşlı bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan bir gelire sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Bireylerin çoğunun herhangi bir risk durumunda karşılayacak maddi birikimleri bulunmamaktadır. Çok az kişinin maddi birikimi bulunmaktadır. Çalışmada, katılımcıların bir kısmı maddi birikimi gerekli görmüş, bir kısmı ise zaten maaşımız var deyip gereksiz görmüştür. Burada, birikimin hem tasarrufla hem de hayata bakışla ilgili olduğunu görebilmekteyiz.
- Bireylerin gelir seviyelerinin düşük olmasına karşın oturdukları evin bütün bireylerde kendilerine ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Bireylerin ekonomik durumlarını iyi gördüğü ve herhangi bir sorun olmadığını belirttiği görülmektedir.
- Bireylerin toplumla bütünleşmiş oldukları ve yalnızlık seviyelerinin üst düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda bireylerin toplumun yaşlılara karşı bakış açısının olumlu yönde olduğu ve yaşlılara düşkün olduklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.
- Yaşlılık katılımcılara göre fiziksel ve psiko-sosyal yönden bir düşüş hali olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin stresli bir durumda başa çıkma yöntemi olarak ise dua

ve ibadeti kullandığı görülmektedir. Aynı zamanda bireyler yaşama karşı olumlu düşünceler içindelerdir.

- Eşiyle beraber yaşamlarını sürdüren bireylerin çoğu çocukları ile de iletişimi koparmamaktadır.
- Çocuklarıyla haftada bir görüşenlerin çocukları ile arasındaki ilişkilerinde memnun oldukları görülmektedir.
- İnsanlarla bir arada olmaktan memnun olanlar çoğunlukla kahveye giderek vakit geçirmektedir. Aynı zamanda sosyo-kültürel etkinliklere de katılmaktadır. Fakat sportif faaliyetlere katılamamaktadır.
- Katılımcıların bir kısmının maaşı 0-1403 TL ile 1400TL – 1700TL aralığında olmasına karşın ekonomik durumlarını iyi görmektedirler. Buda katılımcıların kanaatkar olup az bile olsa yetinebildiklerini göstermektedir.
- Özürlü olanlarının çoğunun dışarıda işlerini yaparken zorluk çektiği görülmektedir.
- Toplumla kendini bütünleşmiş olarak görenlerin toplum tarafından ihtiyaç ve beklentileri göz önünde tutulduğunu düşündüğü görülmektedir.
- Akrabalarla telefonla iletişime geçilmesine karşın yakın çevre ile haftada bir irtibata geçildiği görülmektedir. Buna karşın çocuklarla iletişim ile akrabayla iletişim sıklığı arasında eşitlik bulunmaktadır.

ÖNERİLER

Tüm bu sonuçlar perspektifinde yaşlılık- yoksulluk ve yalnızlık konusunda önerilerde bulunmak gerekirse;

Ülkemizde 2007 yılında yapılan Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı'nda belirtildiği gibi yaşlılık ile ilgili geliştirilen politikaların yaşam kalitesini daha fazla yükseltmek ve yaşamı sağlıklı hale getirmek olmalıdır.

Genel olarak, üretken, fiziki ve psikolojik açıdan sağlıklı, kaliteli, hayatla iç içe, bir yaşlanma hedefi oluşturulmalıdır.

Yaşlıların sosyalleşmesine imkânlar tanınmalıdır. Kendilerini ifade edebilecekleri sosyal alanlar oluşturulmalıdır.

Yaşlıların ailelerine topluma ve devlet ekonomisine katkısının kabul edilip, toplum tarafından benimsenmeleri gerekmektedir.

Yaşlıların temel ihtiyaçlarının tespit edilip karşılanması için çalışılmalı, sağlık problemlerinin doğru tespit edilip tedavi ettirilmesine yardımcı olunması ve bunun gibi karşılaşılabilecek durumlarda gerekli kurumlardan yardım alabilmeli ve aynı zamanda bu alanda toplumsal duyarlılığın artırılması gerekmektedir.

Yaşlının kendi evinde yaşamını devam ettirmesini ve yaşlıya bakım hizmetini sağlayacak çözümlerin üretilmesi gerekmektedir.

Yaşlı evleri, gündüz bakım evleri ve evde bakım hizmetleri gibi hizmetlerde yaşlının bakılmasının desteklenmesine yönelik tutum geliştirip, yaşlıların bakımından sorumlu kurum ve kişilerde belirli kalite standartlarını sağlamaları koşulu aranmalıdır.

Yaşlıların ekonomik anlamda başkalarına muhtaç olmadan hayatlarını devam ettirebilecek bir gelire sahip olmaları gerekmektedir. Bu konuda devlete çok büyük sorumluluklar düşmektedir. Devletin imkanlarına göre, yaşlılara vermiş olduğu ekonomik yardımları ülke koşullarındaki geçinebilme durumuna göre yeniden düzenlemesi gerekmektedir.

Çalışma da katılımcıların çoğu yaşadığı sosyal çevrede kendisine iyi davranıldığını dile getirmiştir. Yalnız tüm toplumlarda olumlu yaşlı algısı söz konusu olmayabilir. Bu sebeple yaşlılara yönelik olması ihtimal olumsuz algılar düşünülüp, toplumda yaşlılara daha hassas davranılması adına, toplumun yaşlı nüfusa karşı sorumluluk bilinci içinde olması için bu konuda eğitim ve seminerler düzenleyerek toplumdaki yaşlı algısını değiştirip toplumda yaşlılara saygı duyulması, gençlerin yaşlıların tecrübelerinden yararlanması sağlanmalı bu konuda toplumda ‘farkındalık’ oluşturulması gerekmektedir.

Yaşlıların bakımı konusunda toplum eğitilmeli, yaşlılar adına, aile, toplum ve devlet sorumluluklarını yerine getirip birbirlerini destekleyici kararlar alabilmelidir.

- Yaşlıların yalnızlık sorunları onları psikolojik olarak etkilemektedir. Bu yüzden ailevi desteği veya çevresinden ilgi alamayan yaşlılar için sosyal hizmet uzmanları veya

diğer disiplinler tarafından belirli aralıklarla yüz yüze iletişimi içeren destekler verilmelidir.

- Çalışmada katılımcıların bir kısmı yaşadığı ekonomik sıkıntıları gizleyebilmektedir. Bu sebeple, bireylerin yaşamış olduğu ekonomik yoksulluğu gidermek adına onlara belirli incelemeler sonucu; hakkaniyet ölçüsü içinde ekonomik destekleri içeren destek paketleri sunulmalıdır.
- Yoksulluğun getirmiş olduğu yalnızlık önemli bir sorundur. Bu yüzden öncelikle yoksulluğu önleyici politikaların üretilip uygulamaya konulması gerekmektedir.
- Yoksulluğu yok edici politikaların ardından bireylerin yalnızlığına çözüm bulabilecek politikaların üretilip uygulamaya konması bu iki sorunu minimize edecek çözümler olacaktır.
- Dul bireylerin yalnızlık ve yalnızlıktan kaynaklı sorunları yaşamaları daha olasıdır. Bu yüzden bu bireylere yönelik yalnızlıkları gidermek amacıyla, sosyo-kültürel etkinlikler ve hobi merkezleri gibi sosyal projeler geliştirip, uygulamaya konulması gerekmektedir.
- Katılımcıların gelir aralıklarının ağırlıklı olarak 0-1403 TL olması ve emekli olmaları onların sosyal güvence olarak belirli bir teminatlarının olduğunu göstermekle birlikte; sosyal-kültürel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabilmektedir. Bu bağlamda, yaşlıların refah seviyelerini arttıracak sosyal politikaların arttırılması gerekmektedir.
- Eğitim düzeyleri belirli seviyede kalan bireylerin eğitim seviyelerini arttıracak programlar geliştirilmelidir.
- Yaşlıların refah seviyesini yükseltebilecek sosyal politikaların ihtiyaçlar dahilinde geliştirilip, uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir.
- Yaşlıların emekli olduktan sonra bir kenara çekilmeden hayat da onların tecrübelerinden yararlanabileceği alanları oluşturmak ve genç kuşaklarla ortak sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştirerek bu kapsamda gençlerin ve yaşlıların bir araya getirilmesini sağlamalıyız.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ADAK, N. (2003), “ Yaşlıların Gayri Resmi Bakıcıları Kadınlar” Aile ve Toplum, S.6, C.2, Y.5, s.81-89, Ekim – Aralık.
- AKÇAY, C. (2011), “ Yaşlılık Kavramlar ve Kuramlar” 2.Baskı, Kriter Yayınevi, İstanbul.
- AKDEMİR, N. Ve Özdemir, L. (2006), “ Evde Bakım Sistemleri ve Ülkemizde Yaşlı Sağlığı Hizmetleri” , Geriatri ve Gerontoloji, Ed. Arıoğlu, S., MN Medikal & Nobel, s.25-35, Ankara.
- AKSAYAN, S. , YILDIZ, A. , ERGÜN A. (1998). “ Huzurevlerinde ve evde Yaşayan Yaşlıların Mutsuzluk Düzeyleri, I. Ulusal Evde Bakım Kongresi Kitabı, İstanbul.
- ALTAN, Ö. Z. (2006), Sosyal Politika. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- ALTUNBAŞ, A. ve CANKURTARAN. M. (2006), “ Yaşlıda Bakım”, Geriatri ve Gerontoloji, Ed. ARIOĞLU, S. , MN Medikal & Nobel, s.11-19, Ankara.
- AVCI, N. ve AKSOY, E. (2016), “ Aile Sosyolojisi”, ,1. Baskı, Lord Matbaası, İstanbul.
- BAYSAL, A. “Yaşlılıkta Beslenme”.V. KALINKARA (Ed.), 2. Ulusal Yaşlılık Kongresi Kitabı, Denizli: Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği Yayını, 2003:1-8.
- BEĞER, T., YAVUZER, V., “Yaşlılık ve Yaşlılık Epidemiyolojisi, Ed.(T. Beğer), Klinik Gelişim Geriatri 25(3), (ss.1-3), İstanbul Tabip Odası Yayını, İstanbul.
- BİLİR, N. (2006), “ Türkiye’de ve Dünyada Yaşlılarda Demografik Özellikler” , Geriatri ve Gerontoloji, Ed. Arıoğlu, S., MN Medikal & Nobel, s.3-9, Ankara.
- BORA, A. (2002), “Olmayanın Nesini İdare Edeceksin? Yoksulluk, Kadınlar ve Hane”, Yoksulluk Halleri: Türkiye’de Kent Yoksulluğunun Toplumsal Görünümleri (iletişim, İstanbul).
- BUĞRA, A. (2005), “Yoksulluk ve Sosyal Haklar”, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği Danışman Raporu.
- BUĞRA, A. ve SINMAZDEMİR, T. (2007), “Yoksullukla Mücadelede İnsani ve Etkin bir Yöntem: Nakit Gelir Desteği”, Bir Temel Hak Olarak Vatandaşlık Gelirine Doğru (iletişim, İstanbul).
- DANIŞ, M. Z. (2004), “Yaşlıların Evde Bakım Gereksinimleri ve Evde Bakıma İlişkin Düşünceleri”: Başarılı Yaşlanma ve Yaşlı Bakım Modelleri. Ankara, Güç-Vak Yayınları, Sosyal Hizmet Dizisi I, 2004.

- DANIŞ, M.Z.(2015), “ Kurumlarda Kalan Yaşlıların Yaşam Kalitesi ve Bunu Etkileyen Faktörler (Ankara Örneğinde Bir Alan Araştırması),Nar Yayınevi, İstanbul.
- DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ. 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Ankara: T.C. Başbakanlık DİE Yayını, No:2759, 2003.
- DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ. Türkiye Nüfusu, 1923-1994, Demografik Yapısı ve Gelişmesi 21. Yüzyıl Ortasına Kadar Projeksiyonlar. Ankara: T.C. Başbakanlık DİE Yayını,1995.
- DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ. Nüfus Kayıtları. Ankara: T.C. Başbakanlık DİE Yayını,1999.
- DPT,(2007),),“Türkiye’de yaşlıların durumu ve yaşlanma ulusal eylem planı”, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Yayın No: DPT: 2741.
- DPT. (2006),“Türkiye’de yaşlıların durumu ve yaşlanma ulusal eylem planı”, (1. Baskı), Ankara: DPT yayını, 2006.
- DURAL, BARAN ve CON,(2012), Gülçin, Türkiye’de Sosyal Devlet Ve Yaşlı Hakları Üzerine Bir İnceleme: Trakya Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu.
- EMİROĞLU, V.(1995), “Yaşlılık ve Yaşlının Sosyal Uyumu”, Ankara.
- GEÇTAN, E.(1981), “Çağdaş İnsanda Normal Dışı Davranışlar”, Maya Yayınevi, Ankara.
- GENÇ,Y., DALKILIÇ, P. (2013), “ Yaşlıların Dışlanma Sorunu ve Toplumsal Beklentileri” , JASSS International Journal of Social Science , Volume 6 Issue 4, p.461-482 April.
- GİTMEZ, K. Ş.(2000), “Yaşlıların Farklı Kentsel Koşullarda Yaşam Uyumları, Eğilimleri, Tutum ve Davranışları.” (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, Ankara Üniversitesi.
- GÖKÇE-KUTSAL, Y.(2006), “Yaşlanan dünyanın yaşlanan insanları”, 65 Yaş üzeri yaşam rehberi, (1. baskı), içinde, İstanbul: Meditime Ltd. Şti. yayını, 2006: 36-42.
- GÖRGÜN, B. (2005), “Yaşlı ve Aile İlişkileri Araştırması – Ankara Örneği, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- GÖZ, F. ve ERKAN, M.(2008), “ Yaşlılık Sorunlar ve Bakım İlkeleri ”, Oscar Tıbbi Yayıncılık, Samsun.
- HABLEMİTOĞLU,Ş.,ÖZMETE,E.(2010), “Yaşlı Refahı Yaşlılar için Sosyal Hizmet”, Kilit Yayınları, Ankara.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Demografi ve Sağlık Araştırması, Ankara, 1999.

- HOLMÉN, K., & FURUKAWA, H. (2002). Loneliness, health and social network among elderly people-a follow-up study. *Archives of gerontology and geriatrics*, 35(3), 261-274.
- HOLMÉN, K., ERICSSON, K., ANDERSSON, L., & WINBLAD, B. (1992). Loneliness among elderly people living in Stockholm: A population study. *Journal of advanced nursing*, 17(1), 43-51.
- İÇLİ, T.(2002), “Yalnız Yaşamak”, GÖKÇE-KUTSAL, Y. (Ed.), Geriatri 2002 Sempozyumu Bildirileri, Ankara:Hacettepe Üniversitesi Geriatrik Bilimler Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, 2002: 260-265.
- KALAYCI, Ş.(2010), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Asil Yayınları,5.Baskı, Ankara.
- KALINKARA, V. (2004), Yaşlılık Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler, Odak Yayınları, Ankara).
- KALINKARA, V.(2000), “Yaşlılıkta Sosyal Katılım ve Kent Hizmetleri.” Erkan, G., Işıkhani, V. (Ed.),Anropoloji ve Yaşlılık: Prof. Dr. Vedia Emiroğlu’ na Armağan, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Yayını, No: 006, 2000:77-86.
- KALINKARA, V.(2016), “Yaşlılık Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler”, Nobel Yayınları, Ankara.
- KOŞAR, N. (1996). Sosyal Hizmetlerde Yaşlı Refahı Alanı, Ankara.
- MEB AİLE VE TÜKETİCİ HİZMETLERİ (2011) “Yaşlılık Süreci” 762shd030, Ankara.
- NEUMAN, W. Lawrence,(2014) “Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar”, Yayın Odası Yayıncılık, Çev:Sedef Özge, Ankara.
- OĞLAK, S.(2007),Evde Bakım Hizmetleri Bakım Sigortası, İskenderun Belediyesi Kültür Yayınları, İskenderun.
- ONAT, Ü. (2003), “ Yaşlılara Sunulan Sosyal Hizmetler”. II. Ulusal Geriatri Kongresi Kitabı, Antalya: Türk Geriatri Vakfı Yayını, 2003b:69-71.
- ONAT, Ü. “Sosyal Politikalar Açısından Yaşlılık.” Gökçe-Kutsal, Y. (Ed.), Geriatri 2002 Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Geriatrik Bilimler Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, 2002: 266-276.
- ONUR, B.(1995), “Gelişim Psikolojisi: Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm”, İmge Yayınevi, Ankara.
- PERLMAN, D. And PEPLAU,L.A. (1982) Therotecial approaches to loneliness. (Eds.) Peplau, L. A., AND Perlman, D. Loneliness: A Source Book of Current Theory, Research, and Therapy (pp.123-134). John Wiley and Sons,Inc.

- SEVİL, H.T. (2005), “ Yaşlılığın Sosyal Anotimisi ” , Sabev Yayınları, Ankara.
- SEYYAR, A.ve GENÇ Y. (2010), “ Sosyal Hizmet Terimleri (Ansiklopedik “ Sosyal Pedagogjik Çalışma” Sözlüğü), Sakarya Kitapevi, Sakarya.
- SÜRÜCÜOĞLU,M.S.,(2001),Ö. ÖZÇELİK ve N.ÇEKAL, “İki Nesil Kadının (Anne-Kız) Beslenme Uygulamaları ve Beslenme Bilgi Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma.” V. KALINKARA (Ed.), I. Ulusal Yaşlılık Kongresi Kitabı, Ankara: Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği Yayını,2001:60-75.
- ŞAHİN, F.(2000), “Rol Teorisi Açısından Yaşlılık. Antropoloji ve Yaşlılık (Ed: G. Erkan ve V. Işıkhana).HÜ Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, Yayın No:006,Ankara.
- ŞANLIER,N.,H.DEMİREL ve RAKICIOĞLU,N.(2002), “Yaşlı Beslenmesi” Y. GÖKÇE KUTSAL (Ed.),Geriatric 2002 Sempozyumu Kitabı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Geriatrik Bilimler Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, 2002a:209-217.
- TAŞCI, F.(2010), Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya ve İtalya Örnekleri, Çalışma ve Toplum, I,175-202.
- TUFAN, İ.(2002). “ Antikçağdan Günümüze Yaşlılık, Soyolojik Yaşlanma, Aykırı Yayıncılık, İstanbul.
- TUFAN,İ.(2003). “ Modernleşen Türkiye’ de Yaşlılık ve Yaşlanmak”, Yaşlanmanın Sosyolojisi, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- YÜCESAN,S.,(1992), “ Sağlıklı Yaşlanma Sağlıklı Beslenme Sempozyumu Kitabı, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Yayını, Ankara.

Sürekli Yayınlar

- AKYOL, D., A.(1996), “ Yaşlılığın Tanımı ve Toplumsal Konumu”, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12(2):75-92.
- BERG,S.,D. MELLSTROM, G. PERSSON ve A.SVANBORG. (1981),“ Loneliness in the Swedish Aged.” Journal of Gerontology, Volume 36, Number 2, S:342-349.
- DEMİR, A.(1989),UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği, Psikoloji Dergisi, C.7, S.23, S:14-18.
- DİE. 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal Ve Ekonomik Nitelikleri. Ankara: TC. Başbakanlık DİE Yayını, No:2759,2003.
- ERDİL, F. (2004), “ Yaşlının Evde Bakımı”, Sağlıklı ve Başarılı Yaşlanma, H.Ü. Geriatrik Bilimler Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, s:78-84.
- GÖKÇE- KUTSAL,Y. “Editörden”, Türk Geriatri Dergisi İnternet Sitesi.
- MEB (2011), T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Aile ve Tüketici Hizmetleri,Yaşlılık Süreci,762SHD030,Ankara.
- MULLINS,C.L.,A. WOODLAND ve J.PUTNAM.(1989) “ Emotional and Social Isolation Among Elderly Canadian Seasonal Migrants in Florida: An Empirical Analysis of a Conceptual Typology.”Journal of Gerontological Social Work, Volume 14, Number 3-4,S:11-130.
- ÖZ F ve ÜSTÜN B (1993). Hiçbir şey için geç kalmadınız. Türk Hemşireler Dergisi.43 (1): 4-5.
- ÖZ,F. ,Yaşamın Son Evresi: Yaşlılık Psikososyal Açından Gözden Geçirme Kriz Dergisi 10(2): 17-28,Ankara,1993.
- ŞENSES, F. (2003), “Yoksullukla Mücadelenin Neresindeyiz? Gözlemler ve Öneriler. İçinde”, İktisat Üzerine Yazılar I – Küresel Düzen: Birikim, Devlet ve Sınıflar: Korkut Boratav’a Armağan (iletişim, İstanbul).
- TAYA(2011), Türk Aile Yapısı Araştırması, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- TERAKYE G (1992). Sağlıklı Yaşlanma; Duygusal Yaşam. "Sağlıklı Yaşlanma"- Uluslararası Hemşireler Birliği 1992 Teması-Sempozyum Kitabı, Ankara; 41-50.
- TERZİOĞLU, G., GÜVEN, S., HAZER, O., ÖZTOP, H., ŞENER, A. “Yaşlılıkta sosyal ve ekonomik yaşam”, Yaşlılık gerçeği, içinde Ankara: H.Ü. Geriatrik Bilimler Araştırma Merkezi Yayını, 2004: 115-130.
- TEZCAN, M. (1982), “Toplumsal Değişme ve Yaşlılık”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi,Cilt:15,S:2,169-177.

- TUFAN, B. (2009), “Sosyal Bir Hak Olarak Sosyal Hizmet”. Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu(Akdeniz Üniversitesi, Antalya).
- TUFAN, İ. (2003), “ Modernleşen Türkiye’de Yaşlılık ve Yaşlanmak”, Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- TÜİK (2008), Türkiye İstatistik Kurumu, Tüketim Harcamaları Yoksulluk ve Gelir Dağılımı Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi 6,Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara.
- TÜİK (2014), Türkiye İstatistik Kurumu, İstatistiklerle Yaşlılar, 2014, S.18620, Yayın:18.03.2015.
- TÜİK(2016), Türkiye İstatistik Kurumu, İstatistiklerle Yaşlılar,2016, S.24644,Yayın:16.03.2017.
- UNCU, Y., ÖZÇAKIR, A., SADIKOĞLU, G., ALPER, Z., ÖZDEMİR, H., BİLGEL, N. (2002), “Bursa Huzurevi Yaşlılarının Sosyo-demografik Özellikleri ve Sağlık Taraması Sonuçları”, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 28 (3), 2002: 65-69.
- UYSAL, A. (2002), “Dünyada Yaygın Bir Sorun: Yaşlı İstismarı ve İhmali”, Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi. T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayını, Yıl:5, Cilt 2, Sayı 5, 40-58.
- YUMURTACI, A. (2013), “Demeografik Değişim: Psiko-sosyal ve Sosyo-ekonomik Boyutları İle Yaşlılık. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi,2(6):9-31.

Diğer Yayınlar

2022 Kanunu, (alo183.aile.gov.tr/mevzuat-bilgi-portali/2022-ayliklari), (20.06.2017).

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (<https://eyh.aile.gov.tr/uygulamalar/yasli-bakim-hizmetleri/yasli-bakim-hizmetleri>), (20.06.2017).

GÖKÇE-KUTSAL, Y. “Editörden”, Türk Geriatri Dergisi İnternet Sitesi, Bağlı Olduğu Adres: http://geriatri.dergisi.org/pdf/pdf_TJG_161.pdf, (24. 12. 2017).

http://geriatri.dergisi.org/pdf/pdf_TJG_161.pdf, E.(24.02.2017).

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/genel_kurul.cl_getir?pEid=4066, (22.05.2017).

KILIÇ, Ş. M. (2007), “Yaşlanan Kadın Gerçeği Yoksulluk”, Kazete Özgür Kadının Sesi <http://www.kazete.com.tr/arsiv/2007/59/?sayfa=minekilogic&bolum=yazarlar>, (13-04-2017).

Sosyalhizmetler.pdf,
(http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_kanun/sosyalhizmetler.pdf), (20.06.2017).

TÜİK (2013-2014), Türkiye İstatistik Kurumu, Hayat Tabloları.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18618> E(20.02.2017).

TÜİK (2014), Türkiye İstatistik Kurumu, İstatistiklerle Yaşlılar, 2014, S.18620, Yayın:18.03.2015.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18620>

TÜİK (2016), Türkiye İstatistik Kurumu,
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24644>, Yayın, 16.03.2017.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı,

Yaşlılık Dönemi Sorunları, (t,y), (<http://www.yaslilikrehberi.org>), (20.06.2017).

Yaşlılıkta Yeterli ve Dengeli Beslenme, <http://ailehekimligi.gov.tr/yal-sal.html>
E.(20.02.2017).

EKLER

EK1: Anket Soruları

YAŞLILARIN SOSYO-DEMOROFİK ÖZELLİKLERİ

1.Cinsiyetniz nedir?

() Kadın

() Erkek

2. Yaşınız nedir?.....

3.Medeni durumunuz nedir?

()1.Evli

()2.Hiç Evlenmemiş

()3.Dul

()4.Boşanmış?

()5.Eşinden ayrı yaşıyor

4.Öğrenim durumunuz nedir?

()1.Okur yazar değil

()2.Okur yazar

()3.İlkokul mezunu

()4.İlkokul terk

()5.Ortaokul mezunu

()6.Ortaokul terk

()7.Lise veya dengi okul mezunu

()8.Lise veya dengi okul terk

()9.Yüksekokul mezunu

()10.Yüksekokul terk

()11.Diğer ise(lütfen belirtiniz).....

5.Doğum yeriniz nedir?

()1.İl

()2.İlçe

()3.Köy

6.Mesleğiniz nedir?

- () 1.Ev hanımı
- () 2.İşçi
- () 3.Emekli
- () 4.Memur
- () 5.Esnaf
- () 6.Serbest meslek
- () 7.Diğer (lütfen belirtiniz)

7.Gelir durumunuz nedir?

- () 0 ile 1403tl
- () 1404tl ile 2499tl
- () 2500tl ile 2999tl arası
- () 3000tl ve üzeri.

7.Emekli misiniz?

- () 1.Evet
- () 2.Hayır

8.Cevabınız ‘Evet’ ise ne zaman emekli oldunuz?

.....

9.Şu an herhangi bir işle uğraşıyor musunuz?

- () 1.Evet
- () 2.Hayır

10.Cevabınız ‘Evet’ ise çalışma hayatına devam etme nedeniniz?

- () 1.Boş kalmaktan sıkılmış olmam
- () 2.Maddi zorluklar nedeniyle
- () 3.Toplum hayatından kopmamak için
- () 4.Diğer (Lütfen belirtiniz).....

11.Şu anda yaşadığınız evi kiminle paylaşıyorsunuz?

- () 1.Yalnız yaşıyorum
- () 2.Eşimle yaşıyorum

12.Çocuğunuz var mı?

- () Evet (Lütfen Kaç çocuğunuz olduğunu belirtiniz).....
- () 2.Hayır

13.Eğer çocuk ya da çocuklarınız varsa hangi şehirlerde oturmaktadır?

.....

Sosyal İlişkiler ve Serbest Zamanı Değerlendirme

14.Çocuklarınızla görüşme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.Çocuk ya da çocuklarımla hiç görüşmüyorum
- () 2.Çocuk ya da çocuklarımla yılda bir kez görüşüyorum
- () 3.Çocuk ya da çocuklarımla bayramlarda ya da özel günlerde görüşüyorum
- () 4.Çocuk ya da çocuklarımla ayda bir kez görüşüyorum
- () 5.Çocuk ya da çocuklarımla haftada bir kez görüşüyorum
- () 7.Daha çok kız çocuk ya da çocuklarımla görüşüyorum
- () 8.Daha çok erkek çocuk ya da çocuklarımla görüşüyorum
- () 9.Çocuklarımdan biriyle daha sık görüşüyorum(lütfen görüşme sıklığını belirtiniz).....
- () 10.Çocuk ya da çocuklarımla daha çok telefonla görüşüyorum
- () 11.Diğer(lütfen belirtiniz).....

15.Akrabalarınızla görüşme sıklığınızın aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.Akrabalarımla hiç görüşmüyorum
- () 2.Akrabalarımla yılda bir kez görüşüyorum
- () 3.Akrabalarımla bayramlarda ya da özel günlerde görüşüyorum
- () 4.Çocuk ya da çocuklarımla ayda bir kez görüşüyorum
- () 5.Akrabalarımla hafta da bir kez görüşüyorum
- () 6.Akrabalarımla her gün görüşüyorum
- () 7.Akrabalarımdan bir yada bir kaçıyla daha sık görüşüyorum.
- () 8.Akrabalarımla daha çok telefonla görüşüyorum.
- () 9.Diğer(lütfen belirtiniz).....

16.Yakın çevrenizle görüşme durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?
(Birden fazla seçenek işaretlenebilir).

- () 1.Yakın çevremle hiç görüşmüyorum
- () 2.Yakın çevremle yılda bir kez görüşüyorum

- () 3.Yakın çevremle bayramlarda ve özel günlerde görüşüyorum
- () 4.Yakın çevremle ayda bir kez görüşüyorum
- () 5.Yakın çevremle haftada bir kez görüşüyorum
- () 6.Yakın çevremle her gün görüşüyorum
- () 7.Yakın çevremle daha çok telefonla görüşüyorum
- () 8.Diğer(lütfen belirtiniz).....

17.Çocuklarınızla olan ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.Çocuklarımla olan ilişkilerimden memnunum
- () 2.Çocuklarım bana sevgi ve saygı duyar
- () 3.Çocuklarım benim için çok önemlidir
- () 4.Çocuklarımla çok sık görüşemiyorum
- () 5.Çocuklarımla aramda bazı iletişim sorunları var
- () 6. Çocuklarımla aramda maddi sorunlar var
- () 7.Yakın çevremle daha çok telefonla görüşüyorum
- () 8.Diğer(lütfen belirtiniz)

17.Çocuklarınızla olan ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir).

- () 1.Çocuklarımla olan ilişkilerimden memnunum
- () 2.Çocuklarım bana sevgi ve saygı duyar
- () 3.Çocuklarım benim için çok önemlidir
- () 4.Çocuklarımla çok sık görüşemiyorum
- () 5.Çocuklarımla aramda bazı iletişim sorunları var
- () 6.Çocuklarımla aramda maddi sorunlar var
- () 7.Çocuklarım bana sahip çıkmıyor
- () 8.Daha çok kızım benimle ilgileniyor
- () 9.Daha çok oğlum benimle ilgileniyor
- () 10.Çocuklarımdan biri benimle daha fazla ilgileniyor
- () 11.Gelinim ve/veya damadıyla geçinemiyoruz
- () 12.Diğer(lütfen belirtiniz).....

18.Akrabalarınızla olan ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.Akrabalarım ile olan ilişkilerimden memnunum
- () 2.Akrabalarım bana sevgi ve saygı duyar
- () 3.Akrabalarım benim için çok önemlidir
- () 4.Akrabalarım ile çok sık görüşemiyorum
- () 5.Akrabalarım ile aramda bazı iletişim sorunları var
- () 6.Akrabalarım ile aramda maddi sorunlar var
- () 7.Akrabalarım bana sahip çıkmıyor
- () 8.Akrabalarımın bir ya da birkaçı benimle ilgileniyor
- () 9.Diğer(lütfen belirtiniz).....

19.Yakın çevrenizle olan ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.Yakın çevremle olan ilişkilerimden memnunum
- () 2.Yakın çevrem bana sevgi ve saygı duyar
- () 3.Yakın çevrem benim için çok önemlidir
- () 4.Yakın çevremle çok sık görüşemiyorum
- () 5.Yakın çevremle aramda bazı iletişim sorunları var
- () 6.Yakın çevremle aramda maddi sorunlar var
- () 7.Yakın çevrem bana sahip çıkmıyor
- () 8.Emeklilikten sonra yakın çevremi kaybettim
- () 9.Diğer (lütfen belirtiniz).....

20.Kendinizi sosyal açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?

- () 1. Sosyal faaliyetlere yeteri zaman ayıramıyorum
- () 2.İnsanların bir arada bulunduğu ortamlar beni sıkıyor
- () 3.Yaşımın dolayısı sosyal ortamlara girmekte zorlanıyorum
- () 4.Sosyal çevre (arkadaş bulamıyorum)edinemiyorum
- () 5.Kendimi sosyal yönden aktif bir insan olarak değerlendiriyorum
- () 6.İnsanlarla bir arada olmaktan memnuniyet duyuyorum
- () Diğer (lütfen belirtiniz).....

21.Serbest zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.Serbest zamanlarımda hiçbir şey yapmıyorum
- () 2.Serbest zamanlarımı etkili bir şekilde değerlendiriyorum

- ☐ 3. Serbest zamanlarımı kültürel ve sanatsal faaliyetlerle değerlendiriyorum
- ☐ 4. Serbest zamanlarımı sportif faaliyetlerle değerlendiriyorum
- ☐ 5. Serbest zamanlarımı hobilerle değerlendiriyorum
- ☐ 6. Serbest zamanlarımı kahvehaneye giderek değerlendiriyorum
- ☐ 7. Serbest zamanlarımı tatil yaparak değerlendiriyorum
- ☐ 8. Serbest zamanlarımı arkadaşlarla buluşarak değerlendiriyorum
- ☐ 9. Serbest zamanlarımı gönüllü faaliyetlere katılarak değerlendiriyorum
- ☐ 10. Diğer (lütfen belirtiniz).....

22. Sosyo kültürel etkinliklere katılma durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

- ☐ Sosyo- kültürel etkinliklere katılmıyorum
- ☐ Sosyo- kültürel etkinliklere ayda birden daha nadir katılıyorum
- ☐ Sosyo-kültürel etkinliklere ayda bir kez katılıyorum
- ☐ Sosyo-kültürel etkinliklere haftada bir kez katılıyorum
- ☐ Sosyo – kültürel etkinliklere haftada birkaç kez katılıyorum
- ☐ Sosyo-kültürel etkinliklere her gün katılıyorum
- ☐ Diğer (lütfen belirtiniz).....

23. Sportif etkinliklere katılma durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

- ☐ 1. Sportif etkinliklere katılmıyorum
- ☐ 2. Sportif etkinliklere ayda birden daha nadir katılıyorum
- ☐ 3. Sportif etkinliklere ayda birkez katılıyorum
- ☐ 4. Sportif etkinliklere haftada bir kez katılıyorum
- ☐ 5. Sportif etkinliklere haftada birkaç kez katılıyorum
- ☐ 6. Sportif etkinliklere her gün katılıyorum
- ☐ 7. Diğer(lütfen belirtiniz).....

24. Aşağıdaki hobi ve uğraş türlerinden hangisi ya da hangileriyle ilgiliyorsunuz?

- ☐ 1. Herhangi bir hobi ya da uğraş ile ilgilenmiyorum
- ☐ 2. Resim
- ☐ 3. Müzik
- ☐ 4. Örgü
- ☐ 5. Maket
- ☐ 6. Bahçe işleri
- ☐ 7. Koleksiyon

- ()8.Seramik
- ()9.Cam boyama
- ()10.Fotoğrafçılık
- ()11.Şiir-Öykü-Roman Yazmak
- ()12.Satranç vb.
- ()13.Diğer (lütfen belirtiniz).....

YAŞLILARIN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

25.Sosyal güvenlik durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

- ()1.Herhangi bir sosyal güvenceye sahip değilim
- ()2.Emekli Sandığı
- ()3.SSK
- ()4.Bağ-Kur
- ()5.Yeşil Kart
- ()6.Diğer (lütfen belirtiniz).....

26.Hanenize giren aylık ortalama gelir ne kadardır?

.....

27.Elde ettiğiniz gelir ile ilgili düşünceniz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

- ()1.Elde ettiğim gelir günlük ihtiyaçlarımı karşılamada bana yetiyor.
- ()2.Elde ettiğim gelir günlük ihtiyaçlarımı karşılamada bana yetmiyor.
- ()3.Elde ettiğim gelir günlük ihtiyaçlarımı karşılamada ve planlarımı gerçekleştirmemde bana fazlasıyla yetiyor.

28.Gelir kaynaklarınız nelerdir?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- ()1.Halen çalışıyorum.
- ()2.Emekli maaşım var.
- ()3.Eşimin emekli maaşı var
- ()4.2022 Sayılı Yasa uyarınca Bağlanan Yaşlılık Aylığım Var.
- ()Çocuklarımdan Yardım Alıyorum
- ()Kira Gelirim Var.
- ()8.Faiz Gelirim Var
- ()9.Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından Yardım Alıyorum.
- ()10.Belediyelerden Yardım Alıyorum.

() 11. Gönüllü Vakıf ve Derneklerden Yardım Alıyorum.

() 12. Diğer (belirtiniz).....

29. Ortaya çıkacak herhangi bir risk durumunda karşın aşağıdakilerden hangisine sahipsiniz?

() 1. Vadesiz banka hesabı

() 2. Döviz

() 3. Altın

() 4. Ziynet eşyası

() 5. Yatırım fonu

() 6. Hisse senedi

() 7. Diğer (lütfen belirtiniz).....

30. Oturduğunuz ev kime aittir?

() 1. Kendine

() 2. Eşine

() 3. Çocuklarıma

() 4. Akrabalarıma

() 5. Kira

() 6. Diğer.....

31. Ekonomik durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz?

() 1. Ekonomik Durumum Çok İyi

() 2. Ekonomik İyi

() 3. Ekonomik Durumum Orta Düzeyde

() 4. Ekonomik Kötü

() 5. Ekonomik Durumum Çok Kötü

YAŞLILARIN SAĞLIK DURUMLARI

32. Herhangi bir probleminiz var mı?

() 1. Evet

() 2. Hayır

33. Eğer cevabınız ‘Evet’ ise sağlık probleminiz nedir?

.....
.....
.....
.....

34.Duyu kalıplarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi size uymaktadır?

	Evet	Hayır
Herhangi bir duyu ve / veya hareket kaybım var	()	()
Görme kaybım var	()	()
İşitme kaybım var	()	()
Cinsel yaşamımı sağlıklı bir şekilde Sürdürüyorum	()	()

36.Algılama işlevleriyle iliği aşağıdakilerden hangisi size uymaktadır?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.Yeni bilgileri öğrenmede ve akıl tutmakta zorluk çekiyorum
- () 2.Konuşurken kelime bulmada zorlanıyorum
- () 3.Kısa süre öncesini hatırlamıyorum
- () 4.Bildiğim adresleri bulmada zorluk çekiyorum
- () 5.Basit matematiksel hesapları yapamıyorum
- () 6.Dikkatimi bir nokta üzerinde toplamakta zorluk çekiyorum.
- () 7.Hiçbiri

37.Aşağıdaki seçeneklerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.Her yeni gün yaşamdan daha fazla zevk alıyorum
- () 2.Yaşamdan zevk almıyorum
- () 3.Kendimi çok güçsüz hissediyorum
- () 4.Kendimi bazen iyi bazen kötü hissediyorum
- () 5.İnsanlar beni korkutuyor
- () 6.Canım her zaman sıkkın ve mutsuzum
- () 7.Uyku ve iştah bozukluğu yaşıyorum
- () 8.Hiçbir şey ilgimi çekmiyor
- () 9.Diğer (lütfen

belirtiniz).....

38.Herhangi bir özrünüz var mı?

- () 1.Evet
- () 2.Hayır

39.Eğer cevabınız ‘ Evet’ ise özrünüz nedir?

.....

40.Özür durumunuzun oluşumuyla ilgili hangisi size uymaktadır?

- () 1.Doğuştan beri aynı özürle yaşıyorum
- () 2.Başımdan geçen trafik kazası sonucunda özürlü oldum
- () 3.Başımdan geçen iş kazası sonucunda özürlü oldum
- () 4.Diğer (lütfen belirtiniz).....

41.Bu özrünüz ne zamandan beri devam ediyor?

.....

42.Aşağıdaki seçeneklerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1.El, yüz ve ağız bakımında güçlük çekiyorum
- () 2.Tırnak ve ayak bakımında güçlük çekiyorum
- () 3.Banyo yaparken güçlük çekiyorum
- () 4.Ayakkabı ve çorap giyerken güçlük çekiyorum
- () 5.Giyinirken güçlük çekiyorum
- () 6.Tuvalate giderken güçlük çekiyorum
- () 7.Merdiven çıkarken güçlük çekiyorum
- () 8.Yemek hazırlarken güçlük çekiyorum
- () 9.Yemek yerken güçlük çekiyorum
- () 10.Ev temizliği yaparken güçlük çekiyorum
- () 11.Çamaşır yıkarken güçlük çekiyorum
- () 12.Bulaşık yıkarken güçlük çekiyorum
- () 13.Ütü yaparken güçlük çekiyorum
- () 14.Evdeki küçük tamirat işlerini yaparken güçlük çekiyorum,
- () 15.Faturalarımı yatırırken, resmi kurumlarda ve bankalarda işlemlerimi yürütürken güçlük çekiyorum
- () 16.Alış veriş yaparken güçlük çekiyorum
- () 17.Dışarda dolaşırken güçlük çekiyorum
- () 18.Hastanede sağlık kontrollerimi yaparken güçlük çekiyorum
- () 19.Şehir içi ve şehirler arası ulaşımda güçlük çekiyorum
- () 20.Diğer (lütfen belirtiniz).....

43.Aşağıdaki seçeneklerden sizin için uygun olanı işaretleyiniz?

- () 1.Günlük yaşam aktivitelerimi yerine getirirken herhangi bir güçlük çekmiyorum
() 2.Günlük yaşam yaşam aktivitelerimi yerine getirirken her zaman güçlük çekiyorum
() 3.Günlük yaşam aktivitelerimi yerine getirirken bazen güçlük çekiyorum

44.Sigara kullanımı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi size uymaktadır?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

	Evet	Hayır
Hiç Sigara Kullanmadım	()	()
Gençlik yıllarımda Sigara Kullanıyordum, Şu anda Kullanmıyorum	()	()
Gençlik Yıllarımda Sigara Kullanmıyordum, Şu anda Kullanıyorum	()	()
Gençliğimden Beri Sigara Kullanıyorum	()	()

45.Alkol Kullanımı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi size uymaktadır?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir?)

	Evet	Hayır
Hiç Alkol Kullanmadım	()	()
Gençlik Yıllarımda Alkol Kullanmıyordum, Şu anda kullanıyorum	()	()
Şu anda Kullanmıyorum	()	()
Genlik Yıllarımda Alkol Kullanmıyordum, Şu anda Kullanıyorum	()	()
Gençliğimden Beri Alkol Kullanıyorum	()	()

46.Egzersiz durumu ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi size uymaktadır?

	Evet	Hayır
Hiç egzersiz yapmadım	()	()
Gençlik Yıllarımda Egzersiz Yapıyordum, Şu anda Yapmıyorum	()	()
Gençliğimden Beri Egzersiz Yapıyorum	()	()

47.Özel diyet uyguluyor musunuz?

- () 1.Evet () 2.Hayır

48.Eğer cevabınız ‘Evet’ ise niçin diyet uyguluyorsunuz? Lütfen

belirtiniz.....

49.Beslenme ile ilgili sorunlardan aşağıdakilerden hangisini yaşıyorsunuz?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ()1.Herhangi bir sorun yaşamıyorum
- ()2.Takma dişlerimden dolayı yemek yemekte güçlük çekiyorum
- ()3.Yaş ve gereksinimlerine uygun yemek hazırlamakta güçlük çekiyorum
- ()4.Yeterli ve dengeli bir şekilde beslenmede güçlük çekiyorum
- ()5.Kabızlık çekiyorum
- ()6.Beslenme için gerekli uygun gıda alışverişinde güçlük çekiyorum
- ()7.Diğer (lütfen belirtiniz).....

50.Yaşadığınız ev hakkında ne düşünüyorsunuz?

- ()1.Yaşadığım ev benim için yeterli ve ihtiyaçlarımı karşılıyor
- ()2.Yaşadığım ev benim için yetersiz ve ihtiyaçlarımı karşılamıyor
- ()3.Diğer (lütfen belirtiniz)... ..

51.Kendinizi içinde yaşadığınız toplumda nasıl hissediyorsunuz?

- ()1.Kendimi toplum içinde her zaman yalnız hissediyorum
- ()2.Kendimi toplum içinde ara sıra yalnız hissediyorum
- ()3.Kendimi toplum içinde hiçbirzaman yalnız hissetmiyorum
- ()4.Kendimi toplumdan biri gibi görmüyorum
- ()5.Kendimi toplumla bütünleşmiş biri olarak görüyorum
- ()6.Diğer(lütfen belirtiniz).....

52.Toplumda yaşlılara nasıl davranıldığını düşünüyorsunuz?

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ()1.Toplumda yaşlılara eşit bir şekilde davranılmıyor
- ()2.Toplumda yaşlılara eşit bir şekilde davranılıyor
- ()3.Toplumda yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurulmuyor
- ()4.Toplumda yaşlıların ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulunduruluyor
- ()5.Toplumda yaşlılara gereken saygı gösterilmiyor
- ()6.Toplumda yaşlılara gereken değer verilmiyor
- ()7.Diğer (lütfen belirtiniz)... ..

53. Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileriyle karşılaşıyorsunuz?

	Evet	Hayır
Herhangi bir kişi tarafından korkutuluyorum ya da Tehdit ediliyorum	()	()
Fiziksel şiddet olaylarıyla karşılaşıyorum	()	()
Duygusal gerilim ve baskıyla karşılaşıyorum	()	()
Herhangi bir kişi tarafından maddi birikimlerim ve tasarruflarım haksız yere kullanılıyor	()	()

54. Yaşlılık dönemi hakkında ne düşünüyorsunuz?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1. Yaşlılık dönemi üretkenliğime devam ettiğim bir dönem
- () 2. Yaşlılık dönemi aktif olarak sosyal ilişkilerimi sürdürdüğüm bir dönem
- () 3. Yaşlılık dönemi geçmiş yaşamımda yaptıklarımdan haz duyduğum bir dönem
- () 4. Yaşlılık dönemi bilişsel ve fiziksel kapasitemi sürdürdüğüm bir dönem
- () 5. Yaşlılık fiziksel ve psiko-sosyal yönden düşüş yaşadığım bir dönem
- () 6. Yaşlılık üretkenliğimin sona erdiği bir dönem
- () 7. Yaşlılık dönemi geçmiş yaşamımda yaptıklarımdan haz alamadığım bir dönem

55. Yaşam hakkında ne düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1. Yaşama karşı olumlu bir tutum içindeyim
- () 2. Yaşama karşı olumsuz bir tutum içindeyim
- () 3. Kendimi yaşamla barışık bir insan olarak görüyorum
- () 4. Kendimi yaşamla barışık bir insan olarak görmüyorum
- () 5. Yaşam beni için hiçbir şey ifade etmiyor
- () 6. Yaşamdan zevk alıyorum
- () 7. Diğer (lütfen belirtiniz)... ..

56. Günlük yaşantınızda stresle karşılaştığınız konu ve/veya konular nelerdir?(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- () 1. Günlük yaşantımda herhangi bir stresle karşılaşmıyorum
- () 2. Emekliliğimden sonra tüketici konuma gelmiş olmam
- () 3. Toplumdaki eski değer ve statümü kaybetmiş olmam
- () 4. Çocuklarımla yaşadığım bazı sorunlar
- () 5. Eşimle yaşadığım bazı sorunlar
- () 6. Sosyal ilişkilerden kopmuş olmam

- () 7.Kendi kabuğuma çekilmiş olmam
- () Diğer (lütfen belirtiniz).....
- 57.Stresle başa çıkma en çok kullandığınız yöntem nedir?
- () 1.Mizahi bakış açısını kullanma
- () 2.Problemden kurtulmuş olmayı düşünme, hayal etme
- () 3.Dua ya da ibadet ederek problemden kurtulmayı isteme
- () 4.Dikkat başka şeye yönlendirme
- () 5.Sosyal destek mekanizmalarını kullanma
- () 6.Diğer (lütfen belirtiniz).....

Ek 2:

Ucla - Ls

Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifade de tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir rakamı daire içine alarak belirtmeniz.

Ben bu durumu HİÇ Yaşamadım

Ben bu durumu NADİREN Yaşarım

Ben bu durumu BAZAN Yaşarım

Ben bu durumu SIK SIK Yaşarım

1. Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2. Arkadaşım yok.	1	2	3	4
3. Başvurabileceğim hiç kimse yok.	1	2	3	4
4. Kendimi tek başıyım gibi hissetmiyorum.	1	2	3	4
5. Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.	1	2	3	4
6. Çevremdeki insanlarla bir ortak yönüm var.	1	2	3	4
7. Artık hiç kimseyle samimi değilim.	1	2	3	4
8. İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşıyor.	1	2	3	4
9. Dışa dönük bir insanım.	1	2	3	4
10. Kendime yakın hissettiğim insanlar var.	1	2	3	4
11. Kendimi grubun dışına itilmiş hissediyorum.	1	2	3	4
12. Sosyal ilişkilerim.	1	2	3	4

13. Hiç kimse beni gerçekten iyi tanımıyor.	1	2	3	4
14. Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
15. İstedğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
16. Beni gerçekten anlayan insanlar var.	1	2	3	4
17. Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4
18. Çevremde insanlar var ama benimle değil.	1	2	3	4
19. Konuşabileceğim insanlar var.	1	2	3	4
20. Derdimi anlatabileceğim insanlar var.	1	2	3	4

Yalnızlık Envanteri (UCLA-LS)

20 sorudan oluşur. Likert tipi ölçekle değerlendirilir. 1,4,5,6,8,10,15,16,20, sorularda birey işaretlediğinin tersi puan alır. 1-4 puan alır. 2-3 puan, 3-2 puan, 4-1 puan.

Diğer sorular normal puanlandırılır. En yüksek puan 80, en düşük puan 20'dir.

20-80 arasında yükseldikçe yalnızlık duygusu ortak, azaldıkça yalnızlık duygusu azalır.

ÖZGEÇMİŞ

Melike PEHLİVAN 1982 yılında Sakarya'nın Söğütü ilçesinde doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Sakarya'da tamamladı. Üniversiteyi 1999 yılında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde okumaya hak kazandı. 2003 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyoloji bölümüne yatay geçiş yaptı. 2006 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden başarıyla mezun oldu. 2013 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde Yüksek Lisans Eğitimi almaya hak kazandı. Halen Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümün Yüksek Lisans Öğrencisi.

